UZIKA

J. V. Sztálin
(Fénykép)

JOSZIF VISSZARIONOVICS
SZTÁLIN

*

RÖVID ÉLETRAJZ

Írták:
G. F. Alexandrov, M. R. Galaktjionov,
V. Sz. Kruzskov, M. B. Mitjin,
V. D. Mocsálov, P. N. Poszpjélov

SZIKRA KIADÁS BUDAPEST 1949

Az orosz eredeti címe:

Иосиф Виссарионович Сталин.
Краткая биография.
Второе издание, исправленное и дополненное.

Москва 1947.

„Sztálin rövid életrajzá"-nak magyar fordítása a Moszkvai Marx-Engels-Lenin Intézet szerkesztésében megjelent második, javított és bővített orosz kiadás (Állami Politikai Kiadó, Moszkva 1947) alapján készült és először Moszkvában 1947-ben jelent meg (Idegennyelvű Irodalmi Kiadó). Kiadásunk számára a fordítást újból átnéztük.

1949 január *A kiadó*

Felelős kiadó: Dr. Czóbel Ernő

90226/a - Révai-nyomda, Budapest V, Vadász-utca 16. (Felelős vezető: Puskás Ferenc)

I

SZTÁLIN (Dzsugasvili) Joszif Visszarionovics 1879 december 21-én, a tifliszi kormányzóságban, Gori városában született. Apja, a grúz nemzetiségű Visszarion Ivanovics, a tifliszi kormányzóság Didi-Lilo falujából, paraszti családból származott, foglalkozására nézve cipész volt, később pedig a tifliszi Adelchanov-cipőgyár munkása. Anyja — Jekaterina Georgijevna — Gambareuli faluból, a Geladze jobbágyi parasztcsaládból származott.

1888 őszén Sztálint beiratták a gori-i egyházi iskolába. 1894-ben elvégezte ezt az iskolát és ugyanebben az évben a tifliszi pravoszláv papi szeminárium növendéke lett.

Ez években Oroszországban az ipari kapitalizmus fejlődésének s a munkásmozgalom növekedésének talaján széles körben kezdett terjedni a marxizmus. A pétervári „Harci Szövetség a Munkásosztály Felszabadítására", amelyet Lenin alapított és vezetett, hatalmas lökést adott az egész országban a szociáldemokrata mozgalom fejlődésének. A munkásmozgalom hullámai eljutottak a Kaukázusontúlra is, ahova már behatolt a kapitalizmus

és ahol a nemzeti és gyarmati elnyomás igen nagy volt. A Kaukázusontúl az orosz cárizmus tipikus gyarmata volt, gazdaságilag elmaradt agrárország, a hűbériségnek még erős maradványaival, olyan ország, amelyet szétszórtan, egymással elkeveredve, számos nemzetiség lakott.

A XIX. század utolsó negyedében a Kaukázusontúl a kapitalizmus gyors fejlődésnek indult, rabló módra zsákmányolta ki a munkásokat és parasztokat s kiélezte a nemzeti és gyarmati elnyomást. Különösen gyorsan fejlődött a bányaipar, a kőolajtermelés és feldolgozás, ahol a főpozíciókat a külföldi tőke ragadta magához. „Az orosz kapitalizmus — írta Lenin — ilyenformán bevonta a Kaukázust a világ áruforgalmába, helyi sajátosságait — a régi patriarchális elzárkózottság maradványát — kiegyenlítette, *piacot teremtett magának* gyárai számára. Ez a reform utáni időszak kezdetén gyéren lakott ország, amelyet a világgazdaságtól távol, sőt a történelemtől is távolálló hegyi népek laktak, a kőolajiparosok, borkereskedők, búza- és dohánynagytermelők országává vált . . .“* A vasutakkal és az első gyárakkal és ipartelepekkel együtt a Kaukázusban megjelent a munkásosztály is. Különösen gyorsan fejlődött Baku, a kőolajváros — a Kaukázus nagy ipari és munkásközpontja.

Az ipari kapitalizmus fejlődésével együttjárt a munkásmozgalom növekedése. A 90-es években a

---

* *Lenin* Művei. 3. köt. 4. kiad. 521. old., oroszul.

Kaukázusontúl odaszáműzött orosz marxisták forradalmi munkát folytattak. A Kaukázusontúl megkezdődött a marxizmus terjesztése. A tifliszi pravoszláv szeminárium akkoriban mindenféle felszabadító, mind narodnyik-nacionalista, mind marxista-internacionalista eszméknek melegágya volt az ifjúság körében ; különféle titkos körökkel volt tele. A szemináriumban uralkodó jezsuita rendszer Sztálinban szenvedélyes tiltakozást váltott ki, táplálta és fokozta benne a forradalmi hangulatot. A tizenötéves Sztálin forradalmárrá válik.

„A forradalmi mozgalomban — mondja Sztálin — 15 éves koromban kezdtem résztvenni, amikor kapcsolatba léptem az akkor Kaukázusontúl élő orosz marxisták illegális csoportjaival. Ezek a csoportok nagy befolyással voltak rám és belém oltották az érdeklődést az illegális marxista irodalom iránt."*

1896—1897-ben Sztálin a szeminárium marxista tanulóköreinek élén áll. 1898 augusztusában formálisan is belép az Oroszországi Szociáldemokrata Munkáspárt tifliszi szervezetébe. Tagja lesz a „Meszame-daszi" csoportnak, az első grúz szociáldemokrata szervezetnek, amely az 1893—1898-as években bizonyos pozitív szerepet játszott a marxizmus eszméinek terjesztésében. A „Meszame-daszi" politikailag nem volt egyöntetű — többsége a „legális

---

* *Sztálin.* Beszélgetés Emil Ludwig német íróval. 1938. 9. old., oroszul.

marxizmus" álláspontján volt s a burzsoá nacionalizmus felé hajlott. Sztálin, Keczchoveli és Culukidze alkották a „Meszame-daszi" forradalmi marxista kisebbségének vezető gócát — ebből a kisebbségből csírázott ki Grúziában a forradalmi szociáldemokrácia.

Sztálin sokat és kitartóan művelte magát. Tanulmányozza Marx „Tőké"-jét, a „Kommunista Párt Kiáltványát" és Marx és Engels egyéb műveit, megismerkedik Leninnek a narodnyik irányzat, a „legális marxizmus" és az „ökonomizmus" ellen irányuló műveivel. Lenin munkái már akkor mély benyomást tettek Sztálinra. „Minden áron találkoznom kell vele" — mondotta Sztálin, miután elolvasta Tulin (Lenin) művét, beszéli el egy elvtárs, aki abban az időben jól ismerte Sztálint.* Sztálin elméleti érdeklődésének köre rendkívül széles — filozófiát, politikai gazdaságtant, történelmet, természettudományt tanulmányoz, olvassa a szépirodalom klasszikusait. Sztálin képzett marxistává válik.

Sztálin ebben az időben erős propagandamunkát fejt ki munkáskörökben, résztvesz illegális munkásgyűléseken, röplapokat ír, sztrájkokat szervez. Ez volt a gyakorlati forradalmi munka első iskolája, melyet Sztálin Tiflisz élenjáró proletárjai között járt végig.

---

* „A Kaukázusontúl öreg munkásainak elbeszélései a nagy Sztálinról" — P. Kapanadze elvtárs emlékezései. A „Molodaja Gvardija" kiadása, 1937. 26. old., oroszul

SZTÁLIN 1894-ben

(Fénykép)

„Emlékszem — mondotta Sztálin — az 1898-as évre, amikor először bíztak rám egy, a vasuti műhelyek munkásaiból álló tanulókört. Itt, ezeknek az elvtársaknak körében estem át akkor első forradalmi tűzkeresztségemen ... első tanítóim a tifliszi munkások voltak."*

A tifliszi marxista munkáskörök tanulási programját Sztálin dolgozta ki.

A szemináriumban, ahol ki volt építve a „gyanusak" szigorú megfigyelése, kezdik sejteni Sztálin illegális forradalmi munkáját. 1899 május 29-én Sztálint a marxizmus propagálásáért kizárják a szemináriumból. Sztálin egy darabig óraadásból tartja fenn magát, azután (1899 decemberében) a tifliszi fizikai megfigyelő-állomáson, mint megfigyelő-statisztikus vállal munkát, egy pillanatra sem hagyva abba forradalmi tevékenységét.

Sztálin már ebben az időben a tifliszi szociáldemokrata szervezetnek egyik legerélyesebb és legtekintélyesebb munkása. „Az 1898—1900-as években alakult ki és öltött formát a tifliszi szervezet vezető központi szociáldemokrata csoportja ... A tifliszi központi szociáldemokrata csoport óriási forradalmi propaganda- és szervező munkát végzett az illegális szociáldemokrata pártszervezet megteremtése érdekében."** Sztálin áll e csoport élén. A lenini

---

* „Právda" 1926 június 16. 136. sz.

** *L. Berija.* A kaukázusontúli bolsevik szervezetek történetének kérdéséhez. 1941. 17. old., oroszul.

„Harci Szövetség a Munkásosztály Felszabadítására" volt az a mintakép, amelyet a tifliszi forradalmi szociáldemokraták munkájukban tántoríthatatlanul követtek. A tifliszi munkásmozgalom a „Meszame-daszi" forradalmi kisebbségének (Sztálin, Keczchoveli, Culukidze) vezetése alatt ebben az időszakban kezdi túlhaladni annak a régi, merőben propagandista munkának keretét, amelyet a munkások sorából való egyes „kimagasló egyéniségekkel" folytattak. Az aktuális kérdésekről szóló röplapok kibocsátása, a cárizmus elleni rögtönzött gyűlések, és a cárizmus elleni politikai tüntetések útján folytatott tömegagitációt maga az élet helyezi előtérbe.

Az új taktika a „Meszame-daszi" opportunista többsége részéről, amely az „ökonomizmus" felé hajlott, irtózott a forradalmi módszerektől és ellenezte az önkényuralom ellen folytatott „utcai" politikai harcot, a leghevesebb ellenállásba ütközött. Sztálin és a „Meszame-daszi" forradalmi kisebbsége elkeseredett és engesztelhetetlen harcot folytatnak az opportunisták ellen az új taktikának, a politikai tömegagitáció taktikájának megvalósításáért. Tiflisz élenjáró munkásai lelkesen támogatják őket.

A tifliszi szociáldemokratáknak a munka új módszereire való áttérésében kiváló szerepet töltött be Viktor Kurnatovszkij, aki képzett marxista volt — Lenin tántoríthatatlan követője és egyik legközelebbi fegyvertársa, a lenini eszmék előharcosa a Kaukázusontúl. 1900 nyarán Tifliszbe érkezik, szo-

ros kapcsolatba lép Sztálinnal és a „Meszame-daszi" forradalmi kisebbségével, Sztálinnak legközelebbi barátja és fegyvertársa lesz.

Mikor 1900 decemberében megindult a lenini „Iszkra" („Szikra"), Sztálin teljesen annak álláspontjára helyezkedett. Sztálin azonnal felismerte Leninben a valódi marxista párt megalapítóját, a vezért, a mestert.

„Mikor Lenin forradalmi tevékenységével a 90-es évek végén és különösen 1901 után, az »Iszkra« kiadása után megismerkedtem — mondja Sztálin —, arra a meggyőződésre jutottam, hogy Lenin személyében rendkívüli emberrel van dolgunk. Lenin az én szememben akkoriban nem egyszerű vezetője volt a pártnak, hanem a párt tényleges megteremtője, mert egyedül ő értette meg pártunk belső lényegét és elodázhatatlan szükségleteit. Amikor összehasonlítottam pártunk többi vezetőivel, mindíg úgy tetszett nekem, hogy Lenin fegyvertársai — Plechánov, Martov, Axelrod és a többiek — egész fejjel kisebbek nála, hogy Lenin hozzájuk képest nem egyszerűen a vezetők egyike, hanem magasabb típusú vezető, kőszáli sas, aki a harcban nem ismer félelmet és bátran vezeti a pártot előre az orosz forradalmi mozgalom felderítetlen útjain."*

Sztálin határtalanul hitt Lenin forradalmi géniuszában és elindult Lenin útján. Erről az útról sohase

---

* *Sztálin.* Leninről. (A marxizmus-leninizmus kis könyvtára. 36. sz.) Szikra 1948. 23. old.

tért le s Lenin halála után bátran és biztos kézzel folytatja Lenin művét.

A kezdődő gazdasági válság körülményei között, az oroszországi munkásmozgalom hatása alatt és a szociáldemokraták tevékenységének eredményeképpen Tifliszben 1900—1901-ben egyre nő az üzemről-üzemre terjedő gazdasági sztrájkok hulláma. 1900 augusztusában kibontakozik a vasúti műhelyek és fűtőházak munkásainak nagyszabású sztrájkja. Ebben a sztrájkban tevékeny részt vesz M. I. Kalinin, akit Pétervárról a Kaukázusba száműztek. 1901 április 22-én Tiflisz központjában május elsejei tüntetést szerveznek. Sztálin a tüntetés szervezője és vezetője. A lenini „Iszkra" az egész Kaukázusra nézve történelmi jelentőségű eseményként értékelte ezt a tüntetést; hatása a Kaukázus egész későbbi munkásmozgalmára rendkívül nagy volt.

Így tért át ezekben az években Grúzia munkásmozgalma a „Meszame-daszi" forradalmi kisebbségének vezetése alatt, amelynek Sztálin állt az élén, a szűk tanulókör-propagandáról a tömegekre kiterjedő politikai agitációra. Ezzel a Kaukázusban is kezdett megvalósulni a szocializmus egyesítése a munkásmozgalommal, ugyanúgy, ahogy azt néhány évvel előbb fényesen megvalósította a Lenin vezette pétervári „Harci Szövetség"

A kaukázusontúli proletariátus forradalmi harcának növekedése miatt nyugtalankodó cári kormány fokozza az üldözést, arra számítva, hogy ilymódon megakadályozza a mozgalom terjedését. 1901

SZTÁLIN 1900-ban

(Fénykép)

március 21-én a rendőrség házkutatást tartott azon a fizikai megfigyelő-állomáson, ahol Sztálin lakott és dolgozott. A házkutatás és az ochrana később ismertté vált elfogatási parancsa Sztálint arra készteti, hogy illegalitásba vonuljon. Ettől a perctől fogva egészen az 1917-es februári forradalomig Sztálin az illegalitás viszonyai közt, a lenini iskolázottságú hivatásos forradalmár feszült, hősies életét éli.

A cár szatrapái tehetetlenek voltak a növekvő forradalmi mozgalommal szemben. 1901 szeptemberében, Sztálin és Keczchoveli kezdeményezésére megindult a „Brdzola" („Harc"), az első illegális grúz szociáldemokrata ujság, amely következetesen hirdette a lenini „Iszkra" eszméit. A „Brdzola" volt Oroszországban az „Iszkra" után a legjobb marxista ujság.

A „Brdzola" első számának (1901 szeptember) „Olvasóinkhoz" című vezércikkét Sztálin írta. A lap feladatainak meghatározása során Sztálin ezt írta: „A grúz szociáldemokrata ujságnak az a feladata, hogy világos választ adjon minden, a munkásmozgalommal kapcsolatos kérdésre, megvilágítsa az elvi kérdéseket, elméletileg megvilágítsa a munkásosztály szerepét a harcban s a tudományos szocializmus fényével rávilágítson minden jelenségre, amellyel a munkás találkozik."*

---

* *Sztálin* Művei. I. köt. Moszkva 1946. 9. old., oroszul.

E vezércikkben Sztálin rámutatott arra, hogy a lapnak a munkásmozgalom élére kell állnia, mennél közelebb kell kerülnie a munkástömegekhez, módjában kell állnia, hogy folytonosan hasson reájuk, tudatos és vezető központjuk kell, hogy legyen.

A „Brdzola" következő (november-decemberi) számában jelent meg Sztálinnak „Az Oroszországi Szociáldemokrata Párt és legközelebbi feladatai" című fontos cikke. Ebben a cikkben Sztálin azt hangsúlyozta, hogy a tudományos szocializmust egyesíteni kell az ösztönös munkásmozgalommal, rámutatott a munkásosztály vezető szerepére a demokratikus felszabadító mozgalomban, és a proletariátus önálló politikai pártjának megszervezését jelölte meg feladatként.

Széles méreteket ölt a soknemzetű Kaukázusontúl különböző nyelvein nyomtatott röplapok kiadása. „Kitünően megírt kiáltványok jelentek meg orosz, grúz és örmény nyelven és elárasztották egész Tifliszt" — írta a lenini „Iszkra" a tifliszi szociáldemokraták működéséről.* Sztálin legmeghittebb fegyvertársa, Lado Keczchoveli Bakuban a lenini „Iszkra" irányzatát követő bizottságot alakít és illegális nyomdát szervez. 1901 november 11-én összeült a tifliszi szociáldemokrata szervezet konferenciája, amelyen megválasztották az Oroszországi Szociáldemokrata Munkáspárt Tifliszi Bizottságát. Sztálint beválasztották a bizottságba. De ő

* „Iszkra". 1902 szeptember 15. 25. sz.

nagyon rövid ideig marad Tifliszben. November végén a Tifliszi Bizottság megbízásából Batumba utazik, a Kaukázus nagyságra nézve (Baku és Tiflisz után) harmadik helyen álló proletárközpontjába, hogy ott szociáldemokrata szervezetet létesítsen.

Batumban Sztálin lázas forradalmi munkát fejt ki: kapcsolatokat teremt az élenjáró munkásokkal, szociáldemokrata köröket alapít, több tanulókört ő maga vezet, földalatti nyomdát szervez, lángoló röplapokat ír, kinyomatja és terjeszti őket, vezeti a Rothschild- és a Mantasev-gyár munkásainak harcát, szervezi a forradalmi propagandát a faluban. Sztálin Batumban szociáldemokrata szervezetet hoz létre, megalakítja az OSzDMP Batumi Bizottságát, vezeti a sztrájkokat a gyárakban. 1902 március 9-én Sztálin szervezte meg a batumi munkások híres politikai tüntetését, amelyet ő vezetett s amelynek ő haladt az élén. Itt Sztálin a gyakorlatban megvalósította a sztrájk és a politikai tüntetés egyesítését.

Ilymódon, ebben az időszakban, az opportunizmus ellen folytatott határozott és engesztelhetetlen harcban alakult ki és nőtt nagyra a Kaukázusontúl a lenini-iszkrai szervezet. Legtekintélyesebb szervezője és vezetője Sztálin volt, akit a batumi munkások már akkor a munkások tanítójának neveztek. A Kaukázusontúl lenini-iszkrai szervezete a proletárnemzetköziség szilárd alapján épült és soraiban a különböző nemzetiségek: grúzok, örmények, azer-

bajdzsánok, oroszok élenjáró proletárjait egyesítette. Lenin később nem egyszer hozta fel példaképpen a párt kaukázusontúli szervezetét, mint a proletár nemzetköziség mintáját.

A batumi munkások harcának fellendülése komolyan nyugtalanította a kormányt. A rendőrkopók buzgón keresik a „bujtogatókat". 1902 április 5-én Sztálint letartóztatják. Sztálin azonban (eleinte a batumi, azután — 1903 április 19-étől) — a szigorúságáról hírhedt kutaiszi, majd újból a batumi) börtönben sem szakítja meg kapcsolatát a forradalmi munkával.

1903 március elején ülésezett a kaukázusi szociáldemokrata szervezetek első kongresszusa, amelyen megalakul az OSzDMP Kaukázusi Szövetsége. A fogságban lévő Sztálint távollétében beválasztják az OSzDMP Kaukázusi Szövetségi Bizottságába. A börtönben Sztálin a II. pártkongresszusról visszatért elvtársaktól értesül a bolsevikok és mensevikek közti rendkívül komoly nézeteltérésekről. Sztálin határozottan Lenin, a bolsevikok oldalára áll.

1903 őszén Sztálint három évre Kelet-Szibériába, az irkutszki kormányzóság balaganszki kerületébe, Novaja-Uda faluba száműzik. 1903 november 27-én érkezik meg száműzetési helyére. A száműzetésben levelet kap Lenintől.

„Elsőízben 1903-ban ismerkedtem meg Leninnel — mondja Sztálin. — Igaz, hogy az első ismeretség nem volt személyes, hanem látatlanban, levélváltás útján jött létre. De eltörölhetetlen benyomást tett

rám, amely nem hagyott el a pártonbelüli munkám egész ideje alatt. Akkor Szibériában voltam számüzetésben . . . Lenin levélkéje aránylag nem volt hosszú, de ez a levél pártunk gyakorlatának merész, rettenthetetlen bírálatát és a pártnak a legközelebbi időszakra szóló egész munkaterve nagyszerűen világos és tömör kifejtését nyujtotta."*

Sztálin nem sokáig maradt a számüzetésben. Minél hamarabb szabadulni akart, hogy hozzáfogjon a bolsevik párt felépítését illető lenini terv megvalósításához. 1904 január 5-én Sztálin megszökik a számüzetésből. 1904 februárjában újból a Kaukázusban van, eleinte Batumban, azután pedig Tifliszben.

*

* *Sztálin.* Leninről. Szikra 1948. 23—24. old.

II

MAJDNEM két évet töltött Sztálin a börtönben és a száműzetésben. Ezek az évek az országban a forradalmi fellendülés további fokozódásának évei voltak. Ezalatt folyt le az OSzDMP II. kongresszusa, amely megszilárdította a marxizmus győzelmét az „ökonomizmus" felett. De a párt által szétvert régi opportunisták, az „ökonomisták" helyébe új opportunisták léptek, a mensevikek. A kongresszus után lángra kap Lenin és a bolsevikok elkeseredett harca a mensevikek, opportunista eszméik, pártszakító és bomlasztó tevékenységük ellen. A megkezdődött orosz-japán háború és a forradalom érlelődése ezt a harcot még jobban kiélesíti. A pártválságból kivezető utat Lenin a III. Kongresszus összehívásában látja. A Kongresszusért való harc az összes bolsevikok központi feladatává lett.

Ebben a harcban a Kaukázusban Lenin biztos támasza volt Sztálin, aki a kaukázusontúli bolsevikok élén állt. Sztálin működése ebben az időszakban a mensevizmus ellen vívott elkeseredett harc jegyében folyik. Sztálin, az OSzDMP Kaukázusi

Szövetségi Bizottságának tagja, Czchakaja elvtárssal együtt vezeti annak munkáját. Sztálin fáradhatatlan: rendszeresen beutazza a Kaukázusontúl körzeteit (Batumi, Csiatura, Kutaisz, Tiflisz, Baku, Nyugat-Grúzia paraszt-vidékei), a régi pártszervezeteket megszilárdítja és újakat alapít; nagyszámú vitákon a mensevikekkel és a marxizmus más ellenségeivel való szenvedélyes összecsapásokban vesz részt, erélyesen védelmezi a bolsevik álláspontot, leleplezi a mensevikek és a velük kibékülésre hajlamosak politikai kontárkodását és opportunizmusát.

Sztálin és Dzsaparidze vezetése alatt „1904 decemberében a bakui munkások nagyszabású sztrájkot folytattak le, amely december 13-tól 31-ig tartott és azzal végződött, hogy Oroszország munkásmozgalmának történetében először, kollektív szerződést kötöttek a kőolajtelepek tulajdonosaival.

A Kaukázusontúl a bakui sztrájkkal kezdődött meg a forradalmi fellendülés.

A bakui sztrájk adta meg a «jelt azokra a nagyszerű akciókra, amelyek januárban és februárban egész Oroszországban lejátszódtak» *(Sztálin)*".*

Ez a sztrájk — mondja „A SzK(b)P történetének rövid tanfolyama" — mintegy vihar előtti villámlás volt, amely Oroszországban, a nagy forradalmi zivatar közeledtét jelezte.

---

* *L. Berija.* A kaukázusontúli bolsevik szervezetek történetének kérdéséhez. 1941. 48. old., oroszul.

Sztálin szívósan keresztülviszi Lenin direktíváit, a tömegek előtt kifejti és megvédelmezi a bolsevik eszméket, szervezi a harcot a III. pártkongresszusért. Lenin és a Kaukázusi Szövetségi Bizottság között állandó szoros kapcsolat volt. Az első orosz forradalom éveiben Sztálin vezette a kaukázusi bolsevikok egész eszmei és politikai harcát a mensevikek, az eszerek, a nacionalisták, az anarchisták ellen. E harcban a bolsevikoknak hatalmas fegyvere volt a pártirodalom. Sztálin volt majdnem valamennyi kaukázusi bolsevik kiadványnak szervezője és kezdeményezője. Az illegális könyvek, ujságok, brosúrák, felhívások kiadásának a cári Oroszország viszonyai között példátlan lendületet adott.

Az OSzDMP Kaukázusi Szövetségének rendkívül merész vállalkozása és a bolsevik illegális technika kiváló mintaképe volt az avlabári titkos nyomda, amely Tifliszben 1903 novemberétől 1906 áprilisáig működött. Ebben a nyomdában nyomtatták Lenin „A proletariátus és parasztság forradalmi demokratikus diktatúrája", „A falusi szegénységhez" c. munkáit, Sztálin füzeteit: „Néhány szó a pártonbelüli nézeteltérésekről", „Két ütközet" című és egyéb brosúráit, a párt programját és szervezeti szabályzatát, tucatjával nyomtatták a röplapokat, melyeknek jelentékeny részét Sztálin írta. Itt adták ki a „Proletariatisz Brdzola" („A Proletariátus Harca") és „Proletariatisz Brdzolisz Purceli" („A Proletariátus Harcának Kisújságja") c. lapokat. Három nyelven, többezres példányszám-

ban nyomtattak könyveket, brosűrákat, ujságokat. röplapokat.

Döntő szerepet játszott a bolsevizmus álláspontjának védelmében, Lenin eszméinek terjesztésében és kifejtésében az OSzDMP Kaukázusi Szövetségének Sztálin szerkesztésében megjelenő lapja, a „Proletariatisz Brdzola" — a „Brdzola" méltó utóda. A „Proletariatisz Brdzola" a lenini központi pártlap, a „Proletarij" („A Proletár") után a legjobb és legnagyobb bolsevik ujság volt. Majdnem minden számában közölt Lenin-cikkeket a „Proletarij"-ból. Sok rendkívül fontos cikket írt Sztálin. Ezekben a cikkekben Sztálin mint tehetséges vitázó, mint a párt rendkívül jelentős irodalmi és elméleti ereje, mint a proletariátus politikai vezére és Lenin hű követője lép fel. Cikkeiben és füzeteiben Sztálin egész sor elméleti és politikai kérdést dolgoz fel. Felfedi a bolsevizmusellenes áramlatok és frakciók eszmei fonákságát, opportunizmusukat és árulásukat. Az ellenségre mért csapásai mindíg célba találtak. Lenin elragadtatással nyilatkozott a „Proletariatisz Brdzolá"-ról, az ujság marxista következetességéről és magas irodalmi színvonaláról.

Sztálin, Leninnek leghívebb és mindvégig következetes tanítványa és bajtársa, kimagasló szerepet játszott a Kaukázusban a mensevizmus eszmei megsemmisítésében s a marxista párt ideológiai, szervezeti és taktikai alapjainak megvédésében. Sztálinnak ebből az időből származó művei mintaképei a leninizmus álláspontja következetes védel-

mének és kitűnnek elméleti mélységükkel, az opportunizmussal szembeni engesztelhetetlenségükkel.

„Néhány szó a pártonbelüli nézeteltérésekről" című kitűnő brosúrájában, két „Kutaiszi levél"-ben s a „Válasz a »Szociál-Demokrát«-nak" című cikkében Sztálin erélyesen síkraszállt a marxista párt ideológiai alapjaiért.

A „Kutaiszi levelek"-ben (1904 szeptember-október) Sztálin élesen bírálja Plechánovnak az új „Iszkrá"-ban megjelent cikkeit, melyek Lenin munkája, a „Mi a teendő?" ellen irányultak. Következetesen védelmezve azt a módot, ahogy Lenin az ösztönösségnek és tudatosságnak a munkásmozgalomban való szerepét tárgyalja, Sztálin elvtárs ezt írja:

„A következtetés (a gyakorlati tanulság) ebből ez: emeljük fel a proletariátust igazi osztályérdekeinek tudatáig, a szocialista eszmény tudatáig, ahelyett, hogy aprópénzre váltanók ezt az eszményt, vagy hogy hozzáidomítanók az ösztönös mozgalomhoz. Lenin megadta az elméleti alapot, amelyen ez a gyakorlati következtetés felépül. Mihelyt elfogadjuk ezt az elméleti előfeltételt, semmiféle opportunizmus nem férkőzhetik közelünkbe. Ebben van a lenini eszme jelentősége. Leninnek nevezem azért, mert az orosz irodalomban senki sem mondta ki olyan világosan, mint Lenin."*

A „Néhány szó a pártonbelüli nézeteltérésekről" c. füzet (1905 elején írta Sztálin és 1905 máju-

---

* *Sztálin* Művei. I. köt. 58. old., oroszul.

sában jelent meg illegális kiadásban) a bolsevik gondolat kimagasló alkotásai közé tartozik. Közvetlenül Leninnek történelmi jelentőségű művéhez, a „Mi a teendő?"-höz kapcsolódik s nagy erővel védelmezi és fejtegeti a zseniális lenini eszméket.

V. I. Lenin eszméinek kifejtése során Sztálin elvtárs kimutatja, hogy a szocialista tudatnak igen nagy jelentősége van a munkásmozgalom számára. Egyúttal óva int, nehogy egyoldalúan túlbecsüljük az eszmék szerepét, nehogy megfeledkezzünk a gazdasági fejlődés feltételeiről és a munkásmozgalom szerepéről. Mondhatjuk-e — kérdi Sztálin —, hogy a szocializmus minden, a munkásmozgalom pedig semmi? „Persze, hogy nem! Így csak idealisták beszélnek. Valamikor igen hosszú idő múlva a gazdasági fejlődés elkerülhetetlenül eljuttatja majd a munkásosztályt a társadalmi forradalomhoz és következésképpen kényszeríteni fogja arra, hogy megszakítson minden kapcsolatot a burzsoá ideológiával. Csak az van benne, hogy ez az út igen hosszú és fájdalmas lesz."*

„Néhány szó a pártonbelüli nézeteltérésekről" c. brosúrájában Sztálin elvtárs, miután kifejtette mélyenszántó és igen sokoldalú érvelését az osztönös munkásmozgalom és a szocialista tudat kölcsönös viszonyának kérdéséről, a következőképpen foglalja össze a szociáldemokrácia lenini szárnyának idevágó nézeteit:

---

* *Sztálin* Művei. I. köt. 105. old., oroszul.

„Mi a tudományos szocializmus *munkásmozgalom nélkül*? Iránytű, amely, mivel nem használják, csak megrozsdásodhat s akkor ki kellene dobni.

Mi a munkásmozgalom *szocializmus nélkül*? — Hajó iránytű nélkül, amely így is kiköt majd a túlsó parton, de ha iránytűje volna, sokkal hamarabb érné el a partot és kevesebb veszéllyel találkoznék.

Egyesítsétek az elsőt a másodikkal és nagyszerű hajótok lesz, amely egyenesen repül majd a túlsó part felé és teljes épségben ér révbe.

Egyesítsétek a munkásmozgalmat a szocializmussal és megkapjátok a szociáldemokrata mozgalmat, amely egyenesen halad az «ígéret földje» felé."*

Oroszország munkásosztálya harcának egész története fényesen igazolta Sztálin elvtársnak ezt a fontos elméleti következtetését. A szóbanforgó brosúrában Sztálin megsemmisítő kritikának veti alá az ösztönösség opportunista elméletét és megokolja a forradalmi párt és a forradalmi elmélet szerepét és jelentőségét a munkásosztály szempontjából.

„A munkásmozgalmat — írta Sztálin — egyesíteni kell a szocializmussal, a gyakorlati tevékenységnek és az elméleti gondolatnak össze kell olvadniok s ezzel az ösztönös munkásmozgalomnak szociáldemokrata jelleget kell adniok . . . A mi kötelességünk, a szociáldemokrácia kötelessége az, hogy a munkások ösztönös mozgalmát letérítsük a tradeunionista útról és ráállítsuk a szociáldemokrata útra.

---

* *Sztálin* Művei. I. köt. 102—103. old., oroszul.

A mi kötelességünk az, hogy ebbe a mozgalomba szocialista tudatot[1] vigyünk bele és a munkásosztály élenjáró elemeit egy központosított pártba egyesítsük. A mi feladatunk az, hogy mindíg a mozgalom élén haladjunk és fáradhatatlanul harcoljunk mindenki ellen — akár ellenség, akár «barát» —, aki e feladatok végrehajtását akadályozni fogja."*

Sztálin fellépése Lenin teljes helyeslésével találkozott. Értékelve Sztálin „Válasz a «Szociál-Demokrát»-nak" című cikkét, amely a „Proletariatisz Brdzola" 1905 augusztusi számában jelent meg, Lenin a párt központi lapjában, a „Proletarij"-ban (22. sz.) kiemelte, hogy a cikk kitűnően állítja be „az öntudat kívülről való bevitelének" híres kérdését.

Több cikkben Sztálin Leninnek az OSzDMP II. kongresszusán és a kongresszus után követett vonalát okolja meg. „A proletárok osztálya és a proletárok pártja" c. cikkében (1905 január 1-én jelent meg a „Proletariatisz Brdzola" 8. számában) Sztálin a párt szervezeti szabályzata első pontjával foglalkozik: teljesen Leninnek a pártról való tanítása talaján, a lenini eszméket kifejtve és megokolva, megvédi a párt szervezeti alapjait. Ez a cikk a bolsevizmusnak azokért a szervezeti elveiért száll síkra, amelyeket Lenin „Egy lépés előre, két lépés hátra" c. híres könyvében fejtett ki.

---

[1] amelyet Marx és Engels *dolgoztak ki. (Sztálin elvtárs jegyzete.)*

* *Sztálin* Művei. I. köt. 105—106. old., oroszul.

„Mind a mai napig — írta Sztálin — pártunk egy vendégszerető patriarchális családhoz hasonlított, amely kész minden rokonszenvezőt befogadni. De miután pártunk központosított *szervezetté* változott át, levetette magáról a patriarchális arculatot, teljesen hasonló lett egy *erődhöz*, amelynek kapui csak az arra méltók előtt nyílnak meg. Ennek pedig nagy jelentősége van számunkra. Akkor, amikor az önkényuralom a proletariátus osztályöntudatát «trade-unionizmussal», nacionalizmussal, klerikalizmussal stb. iparkodik megmételyezni, másfelől a liberális értelmiség makacsul iparkodik, hogy megsemmisítse a proletariátus politikai önnállóságát és gyámkodni akar felette — nekünk felettébb éberéknek kell lenni és nem szabad felednünk, hogy pártunk *erőd*, amelynek ajtai csak a kipróbáltak előtt nyílnak meg.“*

A „Hogyan fogja fel a szociáldemokrácia a nemzeti kérdést“ c. cikk (megjelent a „Proletariatisz Brdzola“ 1904 szeptember 1-i 7. számában) kitűnő magyarázata az OSzDMP nemzetiségi programjának. Ebben a cikkben Sztálin megokolja és megvilágítja a párt programját a nemzeti kérdésben, megsemmisítő kritikának veti alá a proletariátus nemzeti elkülönülésének opportunista elvét, következetesen síkraszáll a proletár osztályszervezetek felépítésének nemzetközi típusáért. Ebben a cikkben Sztálin mint a nemzeti kérdés nagy teoretikusa

---

* *Sztálin* Művei. I. köt. 67. old., oroszul.

lép fel, aki mestere a marxista dialektikus módszernek. Itt csírájukban megtalálhatók azok az eszmék, amelyeket Sztálin később „A marxizmus és a nemzeti kérdés" c. munkájában fejtett ki.

Sztálin az első orosz forradalom első lépéseitől fogva erélyesen védi és érvényre juttatja a lenini forradalmi sztratégiát és taktikát, a lenini eszmét — *a proletariátus hegemóniáját* a forradalomban.

A liberálisokról szólva, akik nem forradalomra, hanem a cárral való megegyezésre törekedtek, Sztálin már 1905 január 9-e előtt ezt mondotta: „Bizony, uraim, hasztalan erőlködnek! Az orosz forradalom elmaradhatatlan. Éppoly elmaradhatatlan, mint ahogy elmaradhatatlan a nap felkelte! Megállíthatják-e a felkelő napot? *Ennek a forradalomnak főereje a városi és falusi proletariátus, zászlótartója pedig a szociáldemokrata munkáspárt*, nem pedig önök, liberális urak!"*

Éppoly erélyesen száll síkra Sztálin a fegyveres felkelés lenini eszméje mellett, amely szerint a fegyveres felkelés az önkényuralom megdöntésének s a köztársaság kivívásának eszköze. Sztálin 1905—1907-ben írt munkáiban minden oldalról megalapozza a fegyveres felkelés eszméjét. „A nép menekvése magának a népnek győzelmes felkelésében van" — mondja Sztálin elvtárs. Mint Lenin, ő is óriási jelentőséget tulajdonított a felkelés technikai előkészítésének, harci osztagok szervezésének, fegyverek

---

* *Sztálin* Művei. I. köt. 78. old., oroszul.

megszerzésének stb. „Éppen *az országos felkelés technikai vezetése és szervezett előkészítése* — hangsúlyozta Sztálin — az az új feladat, melyet az élet a proletariátus elé tűzött."* Sztálin nap mint nap vezette a kaukázusontúli bolsevik szervezeteknek a fegyveres felkelést előkészítő működését.

Sztálin megalapozza és fejtegeti Leninnek az ideiglenes forradalmi kormányról szóló eszméjét. Egy ideiglenes forradalmi kormány megalakítása, írja Sztálin, a nép győzelmes fegyveres felkelésének természetes eredménye kell, hogy legyen. Mivelhogy a felkelésben a proletariátus és a parasztság győz, tehát az ideiglenes forradalmi kormány is e két osztály vágyainak és érdekeinek kifejezője kell legyen. Ennek a kormánynak a proletariátus és parasztság forradalmi diktaturájának kell lennie. Csakis e forradalmi osztályok diktaturája lesz képes megfékezni és elnyomni a reakció sötét erőit, felfegyverezni a népet, valóra váltani az OSzDMP minimális programját, megszilárdítani a forradalom győzelmét, végig vinni a forradalmat.

„Ha a forradalomnak — mondja Sztálin — az élenjáró proletariátus a vezére s ha ennek tevékeny részt kell majd vennie a felkelés megszervezésében — úgy nyilvánvaló, hogy nekünk nem lehet, mosva kezeinket, hátat fordítanunk az ideiglenes forradalmi kormánynak, nekünk a parasztsággal együtt kell majd meghódítanunk a politikai hatalmat és

---

* *Sztálin* Művei. I. köt. 133. old., oroszul.

részt kell majd vennünk az ideiglenes kormányban[1] a forradalmi utca vezérének a forradalom kormányában is vezérnek kell lennie".*

A bolsevik párt és a munkásosztály nagyszámú ellenségeivel vívott harca során Sztálin következetesen védi és fejtegeti a forradalom lenini elméletét, a lenini taktikai tervet. E tervnek óriási érdeme abban volt, hogy rendkívül híven felelt meg az orosz valóságnak, széles néptömegeket keltett harcra, a győzelem bizonyosságának tudatával lelkesítette őket, előre vitte a forradalmat.

A Kaukázusi Szövetségi Bizottság fáradhatatlanul propagálta a III. pártkongresszus határozatait és fegyveres felkelésre hívta a munkásokat és parasztokat. Sztálinnak 1905-ben írt röplapjai a bolsevik eszmék tömegek közötti propagálásának mintaképei. „A fegyveres felkelés és taktikánk", „Az ideiglenes forradalmi kormány és a szociáldemokrácia", „A reakció erősödik" című és más cikkeiben Sztálin megsemmisítő bírálatnak veti alá a mensevik vezetőket, következetesen védi és hirdeti a fegyveres felkelés szükségességét.

Az 1905 októberi általános sztrájk, amely megmutatta a proletármozgalom erejét, hatalmát, a halálra rémült cárt arra késztette, hogy kibocsássa október 17-i kiáltványát. Ez a kiáltvány, amely a népnek mindenféle szabadságot igért, a néptömegek

[1] E helyütt nem érintjük e kérdés elvi oldalát. *(Sztálin elvtárs jegyzete.)*

* *Sztálin* Művei. I. köt. 258—259. old., oroszul.

ámítása volt, cselfogás a cár részéről, hogy általa lélekzetvételhez jusson, amire szüksége volt, hogy a könnyenhívőket elaltassa, időt nyerjen, erőt gyüjtsön és aztán lecsapjon a forradalomra. A bolsevikok megmagyarázták a tömegeknek, hogy az október 17-i kiáltvány csapda. Az „Októberi kiáltvány" Sztálint Tifliszben találja, ahol javában folyik a harc a lenini taktikai tervért, a forradalom bolsevik jelszavaiért. Ugyanaznap egy munkásgyűlésen Sztálin ezt mondotta :

„Mire van szükségünk ahhoz, hogy tényleg győzzünk ? Három dologra : először — fegyverre, másodszor — fegyverre, harmadszor — újra meg újra fegyverre"*

Síkraszállva azért a gondolatért, hogy a forradalom győzelme érdekében az egész nép fegyveres felkelése szükséges, Sztálin az OSzDMP Kaukázusi Szövetsége Tifliszi Bizottságának általa írt „Polgárok !" kezdetű felhívásában 1905 októberében a következőket mondotta :

„Ez a most lejátszódó, a maga nagyszerűségében hallatlan és nemcsak Oroszország, de az egész világ történetében példátlan általános politikai sztrájk, úgylehet, ma végetér anélkül, hogy az egész nép felkelésébe torkolna bele, de biztos, hogy holnap újból és újult erővel rázkódtatja majd meg az orszá-

---

* A Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártjának története. Rövid tanfolyam. Szikra 1949. 87. old. (III. 5. fejezet.)

got és átcsap abba az óriási fegyveres felkelésbe, amelynek el kell dönteni az orosz népnek évszázados perét a cári önkényuralommal és össze kell majd zúznia ennek az ocsmány szörnyetegnek a fejét... Az egész nép fegyveres felkelése — ez az a nagyszerű feladat, amely jelenleg az oroszországi proletariátusra vár és parancsolóan követeli megoldását.“*

Ebben az időben Sztálin hatalmas forradalmi munkát végzett a Kaukázusontúl. Sztálin vezetésével az OSzDMP Kaukázusi Szövetségének IV. bolsevik konferenciája (1905 november) határozatot fogad el a fegyveres felkelés előkészítését és keresztülvitelét, a cári duma bojkottját, a munkások és parasztok forradalmi szervezeteinek — a munkásküldöttek szovjetjeinek, a sztrájkbizottságoknak, a forradalmi parasztbizottságoknak — kifejlesztését és megerősítését célzó harc fokozásáról. Sztálin leleplezte és ostorozta a mensevikeket, mint a forradalom és a fegyveres felkelés ellenzőit. Lankadatlanul készítette elő a munkásokat az önkényuralom elleni döntő harcra. Az egész Kaukázusontúlt elborította a forradalmi tűzvész lángja. Már a III. pártkongresszus egy határozatban, amelyet Lenin javaslatára „a Kaukázusban végbemenő eseményekről“ fogadott el, külön kiemelte a Kaukázusontúl bolsevik szervezeteinek, mint „pártunk legharcosabb szervezeteinek“ működését és felhívta az egész pártot, hogy mindenképpen támogassa e szervezeteket.

---

* *Sztálin* Művei. I. köt. 186. old., oroszul.

1905 decemberében Sztálin, mint a kaukázusontúli bolsevikok küldöttje, az I. Országos Bolsevik Konferenciára, Tammerforsba (Finnország) utazik. A tammerforsi konferencián találkoztak először személyesen Lenin és Sztálin. Itt Sztálin elvtársat beválasztották a konferencia határozatait szerkesztő politikai bizottságba, ahol mint a párt kiváló vezetőinek egyike, együtt dolgozott Leninnel.

A decemberi felkelés veresége után megkezdődött a fordulat a forradalom fokozatos visszavonulása felé. A párt készül az OSzDMP IV. kongresszusára. A bolsevikok és mensevikek közötti harc újult erővel lángol fel. Anarcho-szindikalista elemek kerülnek felszínre. Különösen Tifliszben kezdenek hangoskodni. Sztálin áll a Kaukázusontúl proletárellenes áramlatai elleni harc középpontjában.

Sztálin aktiv résztvevője az OSzDMP IV. kongresszusának (Stockholm, 1906 április), amelyen Leninnel együtt a mensevikekkel szemben a forradalom bolsevik vonaláért szállt síkra. A mensevikeknek válaszolva Sztálin élére állította a kérdést:

„Vagy a proletariátus hegemóniája, vagy a demokratikus burzsoázia hegemóniája — így áll a kérdés a pártban, ez köztünk a nézeteltérés.“*

Röviddel a kongresszus után Sztálin egy brosúrát írt „A jelenlegi helyzet és a munkáspárt egyesítő kongresszusa“ címmel. Ebben a brosúrában a decemberi felkelés tanulságait elemezte, megokolta

---

* *Sztálin* Művei. I. köt. 240. old., oroszul.

a bolsevikoknak a forradalomban követett irányvonalát és összegezte az OSzDMP IV. kongresszusa munkájának eredményeit.

A kongresszus után Sztálin újból a Kaukázusontúl van. Engesztelhetetlen harcot folytat a mensevizmus és egyéb proletárellenes áramlatok ellen. Vezeti a Tifliszben grúz nyelven megjelenő legális bolsevik ujságokat: „Achali Czchovreba" („Új Élet"), „Achali Drojeba" („Új Idő"), „Csveni Czchovreba" („Életünk"), „Dro" („Az Idő").

Ebben az időben írta Sztálin „Anarchizmus vagy szocializmus" c. kitűnő cikksorozatát, azzal kapcsolatban, hogy a kropotkinista anarchisták a Kaukázusontúl élénkebben kezdtek mozgolódni.

A forradalmi hullám apadása s a forradalmat követő reakció idejében közvetlen pártfeladatként a bolsevizmus elméleti alapjainak megvédése került napirendre. Lenin 1909-ben bocsátja ki zseniális munkáját, a „Materializmus és empiriokriticizmus"-t, amelyben véglegesen leleplezte a marxizmus elmélete terén elfajult elemeket és megvédte a bolsevik párt elméleti alapjait.

A marxizmus elméleti alapjainak védelmében Sztálin is szót emel. Cikkeiben megvédelmezi és kifejti a marxista párt elméleti alapjait, a dialektikus és történelmi materializmust. E cikkei 1906—1907-ben a grúz bolsevik lapokban jelentek meg. Sztálin e cikkekben közérthető, népszerű formában magyarázza meg, hogy mi a materializmus és a dialektika, mi a történelmi materializmus. E munkákban Sztálin

rendkívüli mélységgel tárgyalja és oldja meg a marxista-leninista elmélet alapvető kérdéseit: a szocialista forradalom és a proletariátus diktatúrája elkerülhetetlenségének és elháríthatatlanságának, a harcos proletárpárt, az olyan *új* tipusú párt szükségességének kérdését, amely a II. Internacionále régi, reformista pártjaitól különböznék; kifejti a párt sztratégiájának és taktikájának alapjait. Sztálin e cikkei pártunk eszmei kincseskamrájába tartoznak, mint a marxizmus-leninizmus elméletét gazdagító komoly értékek. Mintaképei annak, miként kell a marxizmus-leninizmus elméletének kérdéseit mélyen, a proletariátus forradalmi osztályharcának égető feladataival elválaszthatatlan kapcsolatban megvilágítani.

1907 április-májusában folyt le az OSzDMP V. (londoni) kongresszusa, amely lerögzítette a bolsevikoknak a mensevikek feletti győzelmét. Sztálin tevékenyen résztvesz a kongresszus munkájában. A kongresszusról visszatérve, annak munkájáról egy cikket tett közzé — „Az Oroszországi Szociáldemokrata Munkáspárt londoni kongresszusa (Egy küldött jegyzetei)" —, amelyben jellemezte a kongresszus határozatait és eredményeit, síkraszállt a bolsevikok eszmei és taktikai álláspontja mellett, leleplezte a mensevikeknek a forradalomban követett liberális-burzsoá vonalát, likvidátori magatartásukat a párttal szemben, megmutatta a mensevizmusnak — mint kispolgári politikai áramlatnak — osztálytermészetét.

III

AZ ELSŐ orosz forradalom vereséggel végződött. Az első forradalom vége és a második kezdete közt tíz év telt el, amelynek folyamán a bolsevikok hősiesen és önfeláldozóan, szívósan és lankadatlanul szervezték a tömegeket, forradalmi szellemben nevelték őket, irányították harcukat, kovácsolták a forradalom közelgő győzelmét.

Lenin és Sztálin számára ezek az évek az illegális forradalmi párt fenntartásáért és megerősítéséért, a bolsevik vonalnak az új körülmények közt való keresztülviteléért vívott harc évei, a munkástömegek szervezését és nevelését célzó megfeszített munka évei és a cári rendőrség elleni különösen kemény harc évei voltak. A cárizmus érezte, hogy Sztálin személyében rendkívül nagyszabású forradalmárral van dolga és mindenképpen igyekezett őt megfosztani attól a lehetőségtől, hogy forradalmi munkát végezzen. Egymást követték a letartóztatások, a bebörtönözés, a száműzetés. 1902-től 1913-ig Sztálint hétszer tartóztatták le, hatszor volt száműzetésben, ötször szökött meg a száműzetésből. Alig hozták a cári poroszlók Sztálint új száműzetési helyére, már

újra megszökik s újra „szabadlábon" kovácsolja a tömegek forradalmi energiáját. Kivétel csak az utolsó, a turuchánszki száműzetés volt, amelyből Sztálint az 1917-es februári forradalom szabadította ki.

1907 júliusában kezdődik Sztálin forradalmi működésének bakui szakasza. Visszatérve az OSzDMP V. (londoni) kongresszusáról, Sztálin elhagyja Tifliszt és a párt akaratának megfelelően Bakuban telepszik le, a Kaukázusontúl legnagyobb ipari körzetében és Oroszország munkásmozgalmának egyik legfontosabb gócpontjában. Itt lázas munkát fejt ki, hogy a bakui szervezetet Lenin jelszavai köré tömörítse, hogy a munkástömegeket a bolsevizmus zászlaja alatt gyülekeztesse. Szervezi a harcot azért, hogy a mensevikeket Baku munkáskörzeteiből (Balachany, Bibi-Ejbat, Fekete-város, Fehér-város) kiszorítsák. Sztálin vezeti a bolsevik illegális és legális sajtót („Bakinszkij Proletarij" — „Bakui Proletár", „Gudok" — „Gyári Kürt", „Bakinszkij Rabócsij" — „Bakui Munkás"). Sztálin vezeti a III. Állami dumaválasztásokkal kapcsolatos kampányt. Sztálin írta az „Utasítást a III. Állami duma szociáldemokrata képviselőinek", amelyet a bakui munkáskúria választóküldötteinek gyűlése szeptember 22-én elfogad. Sztálin irányítja a bakui munkások harcát. Sztálin vezette a munkásoknak és kőolajiparosoknak a kollektív szerződés megkötése alkalmával folytatott tanácskozása körüli nagy kampányt — ez a vezetés fényes mintája annak, miként kell keresztülvinni az illegális és legális munkát összekapcsoló hajlékony

lenini vonalat a reakció idején. Ügyesen alkalmazva a lenini taktikát a munkástömegeknek a cári monarchia elleni politikai harcra való mozgósítása tekintetében, Sztálin elérte, hogy ebben a kampányban a bolsevikok győztek. A sztolypini reakció sötét éjszakájában a proletár Baku páratlan látványt nyujt: kibontakozik a proletárharc és egész Oroszországban végigdörög Sztálin szülöttjének — a legális bolsevik ujságoknak hangja. „A politikai tömegsztrájkok utolsó mohikánjai!"* — így jellemzi Lenin a bakui munkások 1908. évi hősies harcait.

Sztálin kipróbált lenini bolsevikokból egy erős csoportot tömörít maga köré; ebbe a csoportba tartoztak: Fioljétov, Szarátovec (Jefímov), Vacek, Bokov, Malygin, Ordzsonikidze, Dzsaparidze, Saumjan, Szpandarjan, Chanlar, Memedov, Azizbekov, Kjazi-Mamed és mások. Sztálin végül is kivívja a bolsevizmus teljes győzelmét a bakui szervezet soraiban. Baku a bolsevizmus fellegvárává válik. Sztálin vezetése alatt a bakui proletariátus hősies harcot folytat és az országos forradalmi mozgalom első soraiban halad.

Sztálin életében és működésében a bakui időszak óriási jelentőségű. Erről Sztálin maga a következőket mondja:

„A kőolajipar munkásai között végzett kéteszteni forradalmi munka megedzett engem mint gyakorlati harcost és mint a gyakorlati vezetők egyi-

---

* *Lenin* Művei. XV. köt. 3. kiad. 33. old., oroszul.

két. Egyfelől érintkezve olyan élenjáró bakui munkásokkal, mint Vacek, Szarátovec stb., másfelől ott harcolva a munkások és kőolajiparosok rendkívül mélyreható összeütközéseinek viharában, először értettem meg, hogy mit jelent nagy munkástömegek vezetése. Ilyenformán ott, Bakuban estem át a második forradalmi tűzkeresztségemen".*

1908 március 25-én Sztálint letartóztatják és csaknem nyolchónapos börtön után két évre a vologdai kormányzóságba, Szolvycsegodszkba száműzik. 1909 június 24-én már megszökik és visszatér Bakuba, az illegális munkára. Sztálin teljesen Lenin álláspontját támogatja, erélyesen fellép a likvidátorok és az otzovisták (visszahívók) ellen. A központi pártsajtóban megjelennek a történelmi jelentőségű sztálini „Kaukázusi levelek", a „Bakinszkij Proletarij"-ban pedig cikkek — „A pártválság és feladataink", „A pártéletből" stb. —, amelyekben Sztálin éles bíráló elemzésnek veti alá a pártszervezeteket, és kifejti a pártválság megoldásának tervét. Sztálinnak ezek az írásai a likvidátorok megsemmisítő bírálatát tartalmazzák. A tifliszi mensevikek példáján leleplezik a likvidátorok renegátságát a program- és taktikai kérdésekben. Élesen elítélik a trockizmus szekértolóinak áruló magatartását és kijelölik azokat az időszerű feladatokat, amelyeket később a prágai konferencia valósított meg, ezek: országos párt-

---

* „Právda" 1926 június 16. 136. sz. Lásd: *Sztálin* Művei. 8. köt. 174. old., oroszul.

konferencia összehívása, legális pártlap kiadása és illegális gyakorlati pártközpont létesítése Oroszországban.

1910 március 23-án Sztálint Bakuban újra letartóztatják és félévi börtön után visszaviszik a szolvycsegodszki száműzetésbe. A száműzetésben Sztálin kapcsolatot létesít Leninnel, 1910 végén levelet ír neki, amelyben teljes egészében támogatja Leninnek arra irányuló taktikáját, hogy pártblokkot hozzon létre azokból, akik az illegális proletárpárt fenntartásának és megerősítésének hívei, élesen ostorozza Trockij „poshadt elvtelenségét" és kifejti az oroszországi pártmunka megszervezésének tervét.

1911 második felében kezdődik Sztálin elvtárs forradalmi működésének pétervári időszaka. 1911 szeptember 6-án Sztálin elvtárs Vologdából illegálisan Pétervárra utazik. Pétervárott kapcsolatot létesít az ottani pártszervezettel; irányítja és szervezi a harcot a likvidátorok — mensevikek és trockisták ellen; tömöríti és erősíti Pétervár bolsevik szervezeteit. 1911 szeptember 9-én Sztálin elvtársat Pétervárott letartóztatják és a vologdai kormányzóságba száműzik, ahonnan 1912 februárjában sikerült megszöknie.

1912 januárjában óriási jelentőségű esemény megy végbe a párt életében. Az OSzDMP prágai konferenciája, kiűzve a mensevikeket a pártból, megvetette az újtípusú pártnak, a leninizmus pártjának, a bolsevik pártnak alapját.

A bolsevikok már a régi „Iszkra" ideje óta ilyen párt, újtípusú párt előkészítésén dolgoztak. Kitar-

tóan és állhatatosan dolgoztak ezen, mindennel dacolva. Azoknak a harcoknak egész története, amelyeket a bolsevikok az „ökonomisták", mensevikek, trockisták, otzovisták, mindenfajta idealisták, köztük az empiriokritikusok ellen is folytattak —, egy ilyen párt előkészítésének története volt. Alapvető és döntő szerepe volt ebben az előkészítő munkában Lenin olyan műveinek, mint a „Mi a teendő?", „Egy lépés előre, két lépés hátra", „A szociáldemokrácia két taktikája a demokratikus forradalomban", „Materializmus és empiriokriticizmus". *Sztálin hű fegyvertársa volt Leninnek ebben a nagyszámú ellenség ellen vívott küzdelemben, biztos támasza abban a harcban, amely a forradalmi marxista párt, a bolsevik párt megteremtéséért folyt.*

*

IV

A PRÁGAI értekezlet határozataiban előre megmondta, hogy egy forradalmi fellendülés a közeli jövőben elkerülhetetlen és mindent megtett arra, hogy a párt ezt a fellendülést teljes felkészültséggel fogadja. Az értekezlet bolsevik Központi Bizottságot választott, központi szervet létesített (a Központi Bizottság Orosz Irodáját) az oroszországi forradalmi munka gyakorlati vezetésére és elhatározta a „Právda" („Igazság") kiadását. Az értekezlet Sztálint, aki már 1910 óta a Központi Bizottság meghatalmazottjaként (a „Központi Bizottság ügynökeként") dolgozott, távollétében megválasztotta a Központi Bizottság tagjának. Lenin javaslatára Sztálin lett a Központi Bizottság Orosz Irodájának vezetője. De Sztálin száműzetésben volt, meg kellett szervezni szökését. Lenin megbízásából Szergo Ordzsonikidze Vologdába utazott Sztálinhoz és tájékoztatta a prágai értekezlet határozatairól. 1912 február 29-én Sztálin ismét szökik a száműzetésből. Rövid „szabadsága" alatt erélyes tevékenységet fejt ki: a Központi Bizottság megbízásából beutazza Oroszország legfontosabb vidékeit, elő-

készíti a közeledő májusi ünnepet, megírja a Központi Bizottság ismeretes május elsejei röplapját, a lénai sztrájk napjaiban irányítja Pétervárott a „Zvjezdá" („Csillag") c. bolsevik hetilapot.

A pártszervezetek megerősítésének és a tömegbefolyás megszerzésének hatalmas fegyvere volt a bolsevik párt kezében a Pétervárott megjelenő — tömegekhez szóló — bolsevik napilap, a „Právda". A „Právdát" Lenin utasításának megfelelően, Sztálin kezdeményezésére alapították. Sztálin vezetése alatt készült a lap első száma és alakult ki iránya.

A „Právda" a forradalmi mozgalom új fellendülésével együtt született meg. Első száma április 22-én (az új naptár szerint május 5-én) jelent meg. Valóságos ünnepnapja volt ez a munkásoknak. A „Právda" megindulásának emlékére később május 5-ét a munkássajtó ünnepének tették meg.

„Az 1912-es «Právda» lerakta az alapzatot a bolsevizmus 1917-es győzelméhez" — írta Sztálin elvtárs a „Právda" tizedik évfordulójára.*

1912 április 22-én Sztálint Pétervárott az utcán letartóztatták és néhány hónapi börtön után — ezúttal messzebbre — a Narym vidékére száműzték három évre. De már 1912 szeptember 1-én Sztálin újra megszökik a száműzetésből, Pétervárra. Itt a bolsevik „Právdát" szerkeszti és vezeti a bolsevikok tevékenységét a választási kampányban a IV. Állami Duma választása idején. A rendőrség üldözi, min-

* „Právda" 1922 május 5. 18. sz.

denütt sarkában van és Sztálin nagy kockázattal lép fel egész sor rögtönzött gyári gyülésen. Ámde a munkásszervezetek és maguk a munkások őrködnek Sztálin felett és megóvják a rendőrségtől.

Ebben a választási kampányban, mely a párt győzelmével végződött, igen nagy szerepet játszott a „Pétervári munkások utasítása munkásképviselőjük számára", amelyet Sztálin írt és amelyet Lenin igen nagyra becsült. Lenin az „Utasítást" nyomdába küldte és ezt írta hozzá: „Okvetlen *visszaküldeni!!!* Nem bepiszkolni. *Rendkívül fontos*, hogy ezt az okmányt megőrizzük." A „Právda" szerkesztőségéhez intézett levélben Lenin ezt az utasítást adta: „Ezt a pétervári képviselő számára szóló utasítást okvetlenül közölni kell, mégpedig feltűnő helyen, nagy betűkkel."* Sztálin „Utasítása" a munkásokat az 1905-ös forradalom meg nem oldott feladataira emlékeztette és forradalmi harcra hívta fel őket, harcra két fronton — mind a cári kormány, mind a liberális burzsoázia ellen, amely a cárizmussal való megegyezést kereste. A választások után Sztálin a dumafrakció bolsevik részének irányításával foglalkozik. Sztálinnal együtt működnek Pétervárott J. Szverdlov és V. Molotov, aktiv részt véve a „Právda", a választási kampány és a duma-frakció vezetésében. Lenin és Sztálin között ebben az időben még szorosabb kapcsolat alakul ki. Lenin leveleiben teljes mértékben helyesli Sztálin tevékenységét, beszédeit, cik-

---

* *Lenin* Művei. XXIX. köt. 3. kiad. 78. old., oroszul.

keit. Sztálin kétszer utazik Krakkóba Leninhez: 1912 novemberében és december végén, a Központi Bizottságnak a pártmunkásokkal tartott tanácskozásaira.

Külföldi tartózkodása alatt Sztálin megírja „A marxizmus és a nemzeti kérdés" c. munkáját, amelyet Lenin igen nagyra becsült. Lenin azt írta erről a munkáról: „Az elméleti marxista irodalomban a szociáldemokrácia nemzeti programjának alapját az utóbbi időben már megvilágították (előljár ebben Sztálin cikke)."* Sztálinnak a „Marxizmus és a nemzeti kérdés" c. munkája a bolsevizmusnak rendkívül jelentős fellépése volt a nemzeti kérdésben a nemzetközi arénán a háború előtt. *Ez volt a bolsevizmus elmélete és programnyilatkozata a nemzeti kérdésben.* Élesen és nagy erővel állított szembe ez a munka két módszert, két programot, két világnézetet a nemzeti kérdésben: a II. Internacionáléét és a leninizmusét. Sztálin Leninnel együtt összezúzta a II. Internacionálénak a nemzeti kérdésben vallott opportunista nézeteit és dogmáit. Lenin és Sztálin voltak azok, akik a nemzeti kérdés marxista programját kidolgozták. Munkájában Sztálin kifejtette a nemzet marxista elméletét, megformulázta a nemzeti kérdés megoldása bolsevik módszerének alapjait (azt követelve, hogy a nemzeti kérdést tekintsék a proletárforradalom általános kérdése egy részének, elszakíthatatlan kapcsolatban

---

* *Lenin* Művei. XVII. köt. 3. kiad. 116. old., oroszul.

az imperializmus korszakában kialakult egész nemzetközi helyzettel), megalapozta a munkások nemzetközi tömörítésének bolsevik elvét.

1913 február 23-án Sztálint egy esti ünnepélyen, amelyet a bolsevikok Pétervári Bizottsága a Kalasnjikovi gabonatőzsde termében rendezett, letartóztatták. A cári kormány Sztálint ezúttal a távoli Turuchánszki vidékre száműzi négy évre. Sztálin eleinte a Kosztino nevű telepen tartózkodik ; utóbb, 1914 elején, a cári csendőrök, újabb szökéstől tartva, még északabbra viszik, a Kuréjka nevű telepre, egészen az Északi sarkkörhöz. Itt tölti az 1914-es, 1915-ös és 1916-os évet. A messzi szibériai kietlenségben ez volt a lehető legsúlyosabb politikai száműzetés.

1914 nyarán megkezdődött az első imperialista háború. A II. Internacionále pártjai gyalázatosan elárulták a proletariátust, átmentek az imperialista burzsoázia oldalára. Csak Lenin, csak a bolsevikok maradtak hívek a nemzetköziség harci lobogójához, csak a bolsevikok pártja tűzte ki azonnal és ingadozás nélkül az imperialista háború elleni elszánt harc zászlóját. Elvágva az egész világtól, elszakítva Lenintől és a párt központi szerveitől, Sztálin a háború, a béke és a forradalom kérdéseiben a lenini, internacionalista álláspontot foglalja el. Leveleket ír Leninnek, beszédeket mond a száműzött bolsevikok gyűlésein Monasztyrszkoje nevű faluban (1915), megbélyegzi azt a gyáva és áruló magatartást, melyet Kámenjev a bolsevik „ötös csoport" — a IV. Állami

Duma tagjai — elleni bírósági tárgyaláson tanusított. A száműzött bolsevikok csoportjával együtt üdvözli (1916-ban) „A munkásbiztosítás kérdései" c. legális bolsevik folyóiratot, rámutatva, hogy a folyóirat feladata: latbavetni „minden erőt és igyekezetet abból a célból, hogy országunk munkásosztályát eszmeileg bebiztosítsuk Potrjészov, Levickij és Plechánov urak mélyen mételyező, proletárellenes és a nemzetköziség elveinek gyökeresen ellentmondó prédikációi ellen."

1916 decemberben Sztálint mozgósítják a hadseregbe és Krasznojarszkba, majd Acsinszk városába toloncolják. Itt éri a februári forradalom híre. 1917 március 8-án Sztálin elutazik Acsinszkból; az útról üdvözlő táviratot küld Leninnek Svájcba.

1917 március 12-én Sztálin a turuchánszki száműzetés minden nélkülözését férfiasan kiállva, újra Pétervárott van, Oroszország forradalmi fővárosában. A párt Központi Bizottsága Sztálinra bízza a „Právda" vezetését.

A bolsevikok pártja éppen hogy kilépett az illegalitásból. A párt legtekintélyesebb és legtevékenyebb tagjai közül sokan távoli száműzetésből és börtönökből tértek vissza. Lenin emigrációban élt. A burzsoá Ideiglenes kormány minden módon késleltette hazautazását. Ebben a felelősségteljes időben Sztálin tömöríti a pártot arra a harcra, amelynek célja a burzsoá-demokrata forradalom átnövése a szocialista forradalomba. Sztálin irányítja Molotov val együtt a bolsevikok Központi Bizottságának és

Pétervári Bizottságának működését. Sztálin cikkeiben a bolsevikok megkapják az elvi jelentőségű irányító utasításokat munkájuk számára. Sztálin mindjárt első cikkében — „A Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjeiről" — így fogalmazza meg a párt alapvető feladatát:

„Megerősíteni ezeket a Szovjeteket, mindenütt megteremteni őket, összekapcsolni őket egymással, élükön a Munkás- és Katonaküldöttek Központi Szovjetjével, mint a nép forradalmi hatalmának szervével."*

Egy másik cikkben — „A háborúról" — Sztálin kimutatta, hogy az imperialista háború jellege nem változott meg azáltal, hogy a hatalom az Ideiglenes kormány kezébe ment át, hogy az 1914—1917-es háború a burzsoá Ideiglenes kormány alatt is rabló, igazságtalan háború marad.

Sztálin, Molotov és mások a párt többségével együtt az imperialista Ideiglenes kormány iránt való bizalmatlanság politikája mellett szálltak síkra. Felléptek a mensevikek és eszerek honvédő álláspontja és az Ideiglenes kormány feltételes támogatásának ama fél-mensevik álláspontja ellen, amelyet Kámenjev és más opportunisták képviseltek.

*

* *Sztálin* Művei. III. köt. 2. old., oroszul.

V

EZERKILENCSZÁZTIZENHÉT április 3-án, hosszú száműzetés után visszatért Oroszországba Lenin. Petrográd élenjáró munkásai újjongva fogadták a szeretett vezér megérkezésének hírét. A bjeloosztrovi állomásig Lenin elé utazott Sztálin elvtárs egy munkásküldöttséggel. Lenin fogadtatása Petrográdon, a Finlandi pályaudvaron, hatalmas forradalmi tüntetéssé lett. A megérkezését követő napon Lenin fellépett híres Áprilisi téziseivel, amelyek a pártnak zseniális tervet adtak a burzsoá-demokratikus forradalomról a szocialista forradalomra való áttérésért folytatandó harchoz. Lenin tézisei a harcnak a cárizmus megdöntése után előállott új feltételei között új irányelvet adtak a pártnak. 1917 április 24-én nyílt meg a bolsevikok VII. (áprilisi) értekezlete, amelynek munkájához Lenin tézisei szolgáltatták az alapot. Az Áprilisi Értekezlet a pártot a burzsoá-demokratikus forradalomnak a szocialista forradalomba való átnövéséért folytatandó harcra irányította be.

Az értekezleten Sztálin, erélyesen síkraszállva a szocialista forradalomra vett lenini irányvonalért,

leleplezte Kámenjev, Rykov és csekélyszámú híveik opportunista, Lenin-ellenes vonalát. Ezenkívül Sztálin az értekezleten előadói beszédet mondott a nemzeti kérdésről. Kifejtve a következetes marxista-leninista vonalat a nemzeti kérdésben, Sztálin megokolta a bolsevik nemzetiségi politikát, síkraszállt a nemzetek önrendelkezési jogáért, beleértve a különválás és önálló államalakítás jogát is. A lenini-sztálini nemzetiségi politika biztosította a pártnak az elnyomott nemzetiségek támogatását a Nagy Októberi Szocialista Forradalomban.

1917 májusában, az értekezlet után megalakítják a Központi Bizottság Politikai Irodáját, amelybe beválasztották Sztálint. Azóta és mindmáig Sztálin állandóan tagja a Központi Bizottság Politikai Irodájának.

Az Áprilisi Értekezlet határozatai alapján a párt óriási munkát fejt ki a tömegek megnyeréséért, harcos szellemű neveléséért és megszervezéséért.

A forradalomnak ebben a bonyolult időszakában, amikor az események rohamosan kergették egymást, hozzáértő, rugalmas taktikát követelve a párttól, Lenin és Sztálin vezetik a tömegek harcait.

„Emlékszem az 1917-es évre — mondja Sztálin —, amikor a párt akaratából a börtönök és számüzetések viszontagságai után, Leningrádba kerültem. Ott, az orosz munkások körében Lenin elvtársnak, minden ország proletárjai nagy tanítómesterének, közvetlen közelében, a proletariátus és a burzsoázia nagy összecsapásainak viharában, az impe-

rialista háború viszonyai közt, először tanultam meg megérteni, hogy mit jelent az, ha valaki a munkásosztály nagy pártjának egyik vezetője. Ott, az orosz munkások, az elnyomott népek felszabadítói és minden ország és nép proletár harcának előharcosai körében, ott estem át harmadik forradalmi tűzkeresztségemen. Ott, Oroszországban, Lenin vezetése alatt lettem a forradalom mestereinek egyike."*

Sztálin központjában áll a párt egész gyakorlati munkájának. Mint a Központi Bizottság tagja, közvetlenül, mint vezető vesz részt a párt Petrográdi Bizottságának munkájában, vezeti a „Právdá"-t, cikkeket ír a „Právdá"-ba és a „Szoldatszkaja Právdá"-ba („Katona Igazság"), irányítja a bolsevikok tevékenységét a petrográdi községi választásokon. Leninnel együtt tevékenyen résztvesz a párt katonai szervezetei országos értekezletének munkájában és előadói beszédet mond ott „A nemzeti mozgalom és a nemzetiségi ezredek" kérdéséről. Leninnel együtt Sztálin szervezi meg a június 18-i történelmi jelentőségű tüntetést, amely a bolsevik párt jelszavainak jegyében folyt le, ő írja a Központi Bizottság nevében a Petrográd munkásaihoz és forradalmi katonáihoz intézett kiáltványt. Június 20-án az I. Összoroszországi Szovjetkongresszus Sztálin elvtársat beválasztja a Központi Végrehajtó Bizottságba.

---

* „Právda" 1926 június 16. 136. sz.

Az 1917-es júliusi napok után, mikor Lenin, akit az ellenforradalmi ideiglenes kormány hajszolt és üldözött, illegalitásban élt, közvetlenül Sztálin vezette a Központi Bizottságot és a párt központi lapját, amely ebben az időben különböző címekkel jelent meg („Rabócsij i Szoldat" — „Munkás és Katona"; „Proletarij" — „A proletár"; „Rabócsij" — „A Munkás"; „Rabócsij Putj" — „A Munkás Útja"). Sztálin mentette meg a párt számára, népünk számára, az egész emberiség számára Lenin drága életét azzal, hogy Lenin megjelenését az ellenforradalmi bíróság előtt határozottan ellenezte, szembeszállva az árulók — Kámenjev, Rykov, Trockij — javaslatával, hogy Lenint ki kell adni az ellenforradalmi Ideiglenes kormány bíróságának.

A júliusi tüntetés szétverése a forradalom fejlődésében fordulatot idézett elő. Az új harci helyzetben Lenin új párttaktikát dolgoz ki. Szverdlovval együtt Sztálin vezette az illegálisan ülésező VI. pártkongresszust (1917 július-augusztus). A kongresszuson Sztálin volt a Központi Bizottság beszámolójának előadója és ő mondott előadói beszédet a politikai helyzetről. Ezekben az előadói beszédekben Sztálin szabatosan megfogalmazta a párt feladatait és taktikáját a szocialista forradalomért folyó harcban. Sztálin szembeszállt a trockistákkal, akik a szocializmus győzelmét Oroszországban lehetetlennek tartották.

Válaszul a trockisták kirohanására, akik a pártnak a szocialista forradalomra irányuló vonalát a

nyugati proletárforradalomtól akarták függővé tenni, Sztálin elvtárs kijelentette: „Nincs kizárva annak a lehetősége, hogy éppen Oroszország lesz az az ország, amely utat nyit a szocializmus felé . . . Sutba kell dobni azt az elavult felfogást, hogy csak Európa mutathat nekünk utat. Van dogmatikus marxizmus és van alkotó marxizmus. Én az utóbbi talaján állok."* Sztálin szavai prófétai szavak voltak. Oroszország elsőül mutatta meg a szocializmushoz vezető utat.

A kongresszus Sztálin köré tömörült, aki síkraszállt Leninnek azon tanításáért, hogy országunkban a szocializmus győzelme lehetséges. Sztálin vezetése alatt, Lenin utasításainak megfelelően a VI. párt kongresszus a felkelés előkészítésének kongresszusa lett. A kongresszus beirányította a pártot a fegyveres felkelésre, a proletariátus diktatúrájának kivívására.

1917 augusztusában kitört Kornjilov tábornok lázadása, aki vissza akarta állítani Oroszországban a cárizmust. A bolsevikok talpraállították a nép tömegeket a tábornoki kalandorság elleni harcra. A Kornjilov-lázadás leverése a forradalom történetének új szakaszát nyitotta meg: megkezdődött a roham megszervezésének szakasza.

Mialatt Lenin illegalitásban él, Sztálin szoros kapcsolatot tart fenn és levelezést folytat tanítómesterével és barátjával — Leninnel. Sztálin két ízben keresi fel Lenint Razlivben.

---

* *Sztálin* Művei. 3. köt. 186—187. old., oroszul.

Lenin és Sztálin bátran és biztosan, szilárdan és körültekintően vezették a pártot és a munkásosztályt a szocialista forradalomra, a fegyveres felkelésre. Lenin és Sztálin a Nagy Októberi Forradalom győzelmeinek megihletői és szervezői. Sztálin Leninnek legközelebbi segítőtársa. Ő vezeti közvetlenül a felkelés előkészítésének egész munkáját. Irányító cikkeit átveszik a vidéki bolsevik lapok. Sztálin magához hívja az egyes vidéki szervezetek képviselőit, instruálja őket s kijelöli az egyes vidékek harci feladatait. Október 16-án a Központi Bizottság Pártközpontot választott a felkelés vezetésére Sztálin elvtárssal az élén. A Pártközpont volt a Petrográdi Szovjet mellett működő Katonai Forradalmi Bizottság irányító góca és gyakorlatilag ő vezette az egész felkelést.

Október 16-án a párt Központi Bizottságának ülésén Sztálin, elvetve a fegyveres felkelés ellen felszólaló áruló Zinovjev és Kámenjev kapitulálásra irányuló javaslatait, kijelentette: „Az, amit Zinovjev és Kámenjev javasol, objektíve módot ad az ellenforradalomnak felkészülésre és megszervezkedésre. Vég nélkül hátrálni fogunk és elveszítjük a forradalmat. Miért ne biztosítanók magunknak a felkelés napja és feltételei megválasztásának lehetőségét, hogy ne adjunk módot az ellenforradalomnak a megszervezkedésre.“*

Október 24-én kora reggel Kerenszkij parancsot adott a párt központi lapjának, a „Rabócsij Putj“-

---

* *Sztálin* Művei. 3. köt. 381. old., oroszul.

nak („A Munkás Útja") betiltására és páncélos gépkocsikat küldött a lap szerkesztőségi és nyomdahelyiségéhez. Reggel 10 órára azonban Sztálin elvtárs utasítására vörösgárdisták és forradalmi katonák visszaszorították a páncélos autókat és erős őrséget állítottak fel a nyomda és a szerkesztőség előtt. Délelőtt 11-re megjelent a „Rabócsij Putj" aznapi száma Sztálin vezércikkével — „Mire van szükségünk?" —, mely a tömegeket a burzsoá Ideiglenes kormány megdöntésére hívta fel. Ugyanakkor a Pártközpont utasítására a Szmolnij intézet épületéhez sürgősen forradalmi katonák és vörösgárdisták osztagait vonták össze. A felkelés október 24-én kezdődött. Október 25-én, este, megnyílt a II. Szovjetkongresszus, mely az egész hatalmat a Szovjeteknek adta át.

Sztálin tagja lett az első Népbiztostanácsnak, amelyet — élén Leninnel — az Októberi Forradalom győzelme után a II. Összoroszországi Szovjetkongresszuson választottak meg.

A Nagy Októberi Szocialista Forradalom gyökeresen megváltoztatta a helyzetet. Az Októberi Forradalom az egész világot két rendszerre, a kapitalizmus és szocializmus rendszerére osztotta. A bolsevikok pártja új viszonyok közé került és új, óriási feladatokat kellett megoldania. Gyökeresen megváltoztak a munkásosztály harcának formái is.

A Szovjetkormány fennállásának első napjaitól fogva egészen 1923-ig Sztálin a nemzetiségek ügyeinek népbiztosa. Ő vezette közvetlenül a pártnak és

a Szovjethatalomnak egész munkáját, amellyel a nemzeti kérdést a Szovjetunióban megoldotta. A munkások és parasztok Lenin és Sztálin vezetésével a cári gyarmatok helyébe szovjetköztársaságokat kezdtek alkotni. Nincsen egyetlen szovjetköztársaság sem, amelynek megszervezésében Sztálinnak nem lett volna tevékeny és vezető része. Sztálin vezeti a harcot az Ukrán Szovjetköztársaságért, ő vezeti a Bjelorusz Köztársaság és a kaukázusontúli és középázsiai szovjetköztársaságok megalkotásának művét, ő segíti a Szovjetország nagyszámú nemzetiségét abban, hogy felépítsék a maguk autonóm szovjetköztársaságait és területeit. Lenin és Sztálin a nagy Szovjetszövetség megihletői és szervezői.

Sztálin, Szverdlovval együtt, legközelebbi segítőtársa Leninnek a Szovjetállam felépítésének munkájában. Leninnel együtt Sztálin vezeti a harcot Kámenjev, Zinovjev, Rykov és a forradalom többi sztrájktörője és szökevénye ellen. Kerenszkij és Krasznov szétverésének megszervezése, a hivatalnokok és alkalmazottak szabotázsának megtörése, az ellenforradalmi főhadiszállás és a cári tábornoki kar felszámolása, a polgári sajtó betiltása, az ellenforradalmi ukrajnai rada ellen folytatott harc, az Alkotmányozó Gyűlés szétkergetése, az 1918-as első Szovjetalkotmány kidolgozása — mindezekben a döntő jelentőségű eseményekben Sztálinnak a legaktívabb vezetőszerepe volt.

A Központi Bizottság megbízásából Sztálin vezeti 1918 januárjában azt a tanácskozást, amelyen

különböző európai és amerikai országok szocialista pártjainak forradalmi szárnyai voltak képviselve és amely jelentős szerepet játszott a III., a Kommunista Internacionále megteremtéséért folytatott harcban.

A breszti béke nehéz napjaiban, amikor a forradalom sorsa forgott kockán, Sztálin Leninnel együtt állhatatosan harcolt a bolsevik sztratégia és taktika keresztülviteléért az áruló Trockij és annak csatlósa, Bucharin ellen, akik az angol-francia imperialistákkal egy gyékényen árulva, a zsenge, még meg nem erősödött Szovjetköztársaságot a német imperializmus csapásának akarták kitenni.

*

VI

AZ OKTÓBERI szocialista forradalom által megdöntött oroszországi földesurak és kapitalisták paktálni kezdtek más országok kapitalistáival arról, hogy katonai beavatkozást szervezzenek a Szovjetek országa ellen. Céljukul a munkások és parasztok szétverését, a Szovjethatalom megdöntését tűzték ki és azt, hogy országunkat újból rabigába hajtsák. Megkezdődött a polgárháború és a fegyveres beavatkozás. A szovjetkormány kihirdette, hogy veszélyben a szocialista haza s az egész népet harcra szólította. A bolsevikok pártja a munkásokat és parasztokat *honvédő* háborúra mozgósította az idegen hódítók és a burzsoá és földesúri fehérgárdista banda ellen.

1918 tavaszán az angol-francia imperialisták megszervezték annak a csehszlovák hadtestnek lázadását, amely az oszták-magyar hadsereg hadifogoly katonáiból alakult és a Németországgal való béke megkötése után Szibérián keresztül Franciaországba tartott.

A csehszlovákok felkelése — amelynek napjával tervszerűen egybeestek a fehérgárdisták és esze-

rek lázadásai 23 volgamelléki városban, a baloldali eszerek lázadása Moszkvában, egy angol különítmény partraszállása Murmanszkban — szabadjára eresztette az ellenforradalom összes erőit. A csehszlovákok lázadása rendkívül válságos pillanatban történt. Az ország alighogy kitépte magát az imperialista háború karmaiból. A kapitalisták és földesurak gazdálkodása az országot katasztrófába sodorta. A két főváros munkásai naponként csak egy nyolcad font kenyeret kaptak. A köztársaság el volt vágva az ukrajnai és szibériai gabonától. Csak egy terület maradt, ahonnan kenyeret lehetett szerezni — a Délkelet: a Volgamellék és az Észak-Kaukázus, ahonnan az út a Volgán fölfelé Caricynon át vezetett. A forradalmat csak az menthette meg, ha kenyérhez jut. Lenin a petrográdi munkásokhoz fordult — felszólította őket, hogy szálljanak ki szervezetten a falvakba a szegényparasztság segítségére a gabonaspekulánsok, kulákok és a falu többi vérszopói ellen. A Központi Bizottság Sztálint vezényelte délre, mint az élelmezésügy rendkívüli teljhatalommal felruházott általános déloroszországi vezetőjét.

1918 június 6-án Sztálin egy munkáskülönítménnyel megérkezett Caricynba. Sztálin, akinek személyében egyesült a politikai vezér éleslátása és a hadvezéri tehetség, rögtön felismerte Caricyn szerepét, mint azét a helyét, amelyre az ellenforradalom főcsapása irányult. Caricyn elfoglalása elvágta volna a köztársaságot utolsó gabonaforrásaitól, és a bakui

kőolajtól, módot adott volna a fehéreknek arra, hogy a doni ellenforradalmat egyesítsék Kolcsakkal és a csehszlovák ellenforradalommal s közös fronttal induljanak Moszkva ellen. Caricynt minden áron meg kellett tartani a szovjethatalom kezében. Sztálin, miután vaskézzel megtisztította a várost a fehérgárdista összeesküvőktől s jelentékeny mennyiségű élelmiszert szerzett és küldött az éhező fővárosokba, teljes erejével Caricyn védelméhez látott. Könyörtelenül megtörve az ellenforradalmi katonai szakemberek ellenállását, akiket Trockij küldött oda és támogatott, Sztálin gyors és erélyes intézkedésekkel újjászervezte a szétforgácsolt osztagokat, meggyorsította Vorosilov csapatainak megérkezését a Donjecmedencéből, amelyek aztán az újonnan létesített X. hadsereg magjává lettek. Sztálin vasakarata és zseniális éleslátása megvédte Caricynt, meghiúsította a fehérek szándékát, hogy áttörjenek Moszkva felé.

Caricyn védelmének hőstette egybeesett a német imperializmus összeomlásával Ukrajnában. 1918 novemberében Németországban és Ausztria-Magyarországban kitört a forradalom. A Központi Bizottság Sztálinra bízza azt a feladatot, hogy az ukrán munkások és parasztok segítségére megszervezze az ukrajnai frontot. Sztálinnak húsz vezető pártfunkcionáriust bocsátottak rendelkezésére a X. hadseregből, Vorosilov elvtárssal az élükön. November végén az ukrán felkelőcsapatok Petljura bandái és a németek ellen vonultak s felszabadították Char-

kovot. Nyugaton felszabadították Minszket. Sztálin hatalmas munkát végzett a nyugati területek felszabadítása és a Bjelorussz Köztársaság létesítése körül.

1918 november 30-án létesült a Munkás és Paraszt Védelmi Tanács, Leninnel az élén — ennek feladata a front és a hátország védelmi munkájának, az ipar és közlekedés és az ország összes erőforrásai mozgósítása munkájának vezetése volt. Az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság a Védelmi Tanácsba képviselőjéül Sztálint küldte, aki ténylegesen Lenin helyettesévé lett.

1918 végén katasztrofális helyzet állott elő a keleti fronton. Kolcsak hadserege sietve egyesülni készült az észak felől előnyomuló angol csapatokkal. Lenin a Védelmi Tanács nevében a Pjerm alatti helyzet megszilárdítását követelte. Javaslatot tett a Központi Bizottságnak, hogy a katasztrófa elhárítására küldjék ki Sztálint és Dzerzsinszkijt. Sztálin gyorsan és erélyes intézkedésekkel rendbehozta a Pjerm alatti helyzetet. Délen, Caricyn alatt az ő hatalmas akarata meghiúsította azt, hogy a doni ellenforradalom egyesítse erőit az urali és volgamelléki ellenforradalommal. Északon Sztálin meghiúsította az intervenciós csapatok kísérletét, hogy a csehekkel és Kolcsakkal kapcsolatot teremtsenek. A vörös csapatok megkezdték Kolcsak szétverését, aki délen is, északon is el volt vágva szövetségeseitől.

Visszatérve a keleti frontról, Sztálin hozzáfog az állami ellenőrzés megszervezéséhez. Lenin javaslatára 1919 márciusában őt nevezik ki az állami ellen-

őrzés népbiztosának. Ezt a népbiztosságot később a munkás- és parasztfelügyelet népbiztosságává szervezték át. Sztálin 1922 áprilisáig marad a munkás- és parasztfelügyelet népbiztosa. Ennek a munkának óriási szerepe volt a dolgozóknak az állam kormányzásába való bevonása terén.

1919 májusában Judjénics tábornok, hogy a vörös csapatokat a Kolcsak-frontról elvonja, finn fehérgárdista és észt csapatok segítségével Petrográd ellen tört. Judjénics támadását egy angol hajóraj támogatta. A Vörös Hadsereg háta mögött a „Kraszpaja Gorka" („Vörös hegy") és a „Szjeraja Losadj" („Szürke ló") erődökben lázadásokat szerveztek. A vörös front megrendült és az ellenség egész közel férkőzött Petrográdhoz.

A fehérek visszaverésének megszervezésére a Központi Bizottság Sztálint küldte ki. A frontra kommunisták mentek. Sztálin gyorsan végetvetett a fejvesztettségnek s kíméletlenül megsemmisítette az ellenségeket és árulókat. Kombinált csapással — a szárazföldről gyalogsággal s ugyanakkor hajókkal a tenger felől — a fellázadt erődöket elfoglalták, és a fehérgárdista csapatokat visszaszorították. A Petrográdot fenyegető veszedelem el volt hárítva. Az Antant terve, hogy Petrográdot elfoglalja, füstbe ment. Judjénics hadserege szét volt verve, maradványai Észtországba menekültek.

1919 nyarán Sztálin a nyugati fronton dolgozik, Szmolenszkben szervezi a lengyel támadás visszaverését.

Az Antant, miután első hadjáratával vereséget szenvedett, a bajor-, magyar-, észt- és lettországi szovjetek leverése után, 1919 őszén egy második hadjáratot indított meg, amelybe a fehér csapatokon és saját haderőin kívül az Oroszországgal határos kis államok hadseregeit is bevonta. Ezt a hadjáratot Churchill, az angol hadügyminiszter kérkedve „14 ország hadjáratának" nevezte.

Mialatt a Vörös Hadsereg keleten Kolcsakot verte, Djenjikin elfoglalta a Donjec-medencét és széles fronton betört Ukrajnába. Trockij a déli fronton áruló módra szétzüllesztette a munkát. A vörös csapatok vereségeket szenvedtek. Djenjikinnek segítségére siettek a lengyel fehérek és elfoglalták Minszkket. Judjénics Petrográd alatt újból támadásba ment át, Kolcsak viszont a Tobolj folyónál iparkodott megvetni a lábát. Soha még az ellenség nem volt olyan közel a szovjetfővároshoz, mint ekkor. A donjeci kapitalisták már milliós jutalomdíjat tűztek ki annak a fehér ezrednek, amelyik elsőnek vonul be Moszkvába.

Feleletül a fehérek támadására Lenin a Központi Bizottság nevében szenvedélyes felhívással fordult a pártszervezetekhez: „Mind egy szálig harcba Djenjikin ellen!"

A déli front tömeges utánpótlást kapott emberben és hadianyagban, de szükség volt vezetőre, aki a harcosok százezreit tömörítse, egységes akarattal egybeforrassza és az ellenségre vesse. A párt Központi Bizottsága Sztálint küldte ki, hogy megszervezze a győzelmet a déli fronton.

Lenin, Sztálin és Kalinin az OK(b)P VIII. kongresszusán. 1919 március

(Fénykép)

A forradalom hadvezére a fronton zűrzavarral, fejvesztettséggel, sztratégiai terv hiányával találja magát szemben. Miután a parancsnokságokból elkergette Trockij csődöt mondott kreaturáit és követelte, hogy Trockijt teljesen tiltsák el a front ügyeibe való beavatkozástól, Sztálin elvetette azt a bűnös régi tervet, hogy a Djenjíkin-frontot a Volga (Caricyn) felől Novorosszijszk irányában törjék át és kidolgozta saját haditervét, amely zseniálisan oldotta meg a feladatot. Sztálin javaslata az volt, hogy a főcsapást Djenjíkinre Voronjezs körzete felől a Charkov — Donjec-medence — Rosztov vonalon kell mérni, hogy ezzel az ellenforradalom hadseregét kettévágják. Ez a terv gyors előnyomulást biztosított a Vörös Hadseregnek olyan vidéken, ahol proletár központok voltak, amelyeknek lakossága nyilvánvaló rokonszenvvel várta a Vörös Hadsereget és ahol sűrű vasúti hálózat volt, ami lehetővé tette a csapatoknak minden szükségessel való ellátását. Ez a terv egyúttal felszabadította a Donjec-medencét — ezt a hatalmas szénforrást, amely fűtőanyaggal látta el az országot és egyben forradalmi erők forrása is volt.

Sztálin tervét a Központi Bizottság elfogadta.

Sztálin óriási munkásságot fejtett ki a győzelem megszervezése érdekében. Figyelemmel kísérte a hadműveletek menetét, azonnal kijavította az egyes elkövetett hibákat, maga válogatta ki a parancsnokokat és politikai megbízottakat s harcra lelkesítette őket. Sztálin vezetése alatt dolgozták ki a

déli fronton az ezredmegbízottak számára szóló utasítást, amely a megbízott feladatát a következő hatásos szavakban foglalta össze :

„Az ezredmegbízott az ezrednek politikai és erkölcsi vezetője, az ezred anyagi és szellemi érdekeinek első védelmezője. Ha az ezredparancsnok az ezred feje, a megbízott ezredének atyja és lelke kell hogy legyen."*

Sztálin tervének megvalósítása Djenjikin teljes szétverésére vezetett. Sztálin elvtárs kezdeményezésére megszervezték az I. Lovas Hadsereget, élén Budjonnijjal, Vorosilovval, Scsadjenkoval. A legendás hírű Lovas Hadsereg, a déli front hadseregeinek támogatásával, végzett Djenjikin hadaival.

Amikor az ország Djenjikin leverése után rövid időre némi lélekzetvételhez jutott, Sztálin Lenin megbízásából Ukrajnában a háború által tönkretett gazdaság helyreállítását vezeti. 1920 február-márciusában az ukrajnai munkahadsereg Szovjetjének élén áll s a dolgozókat a szénért való harcra mozgósítja. 1920 márciusában, a munkahadsereghez fordulva, rámutat arra, hogy az adott pillanatban „a szén ugyanolyan fontos Oroszország számára, mint a Djenjikin felett aratott győzelem."** Sztálin vezetése alatt az ukrajnai bolsevikok komoly sikereket

---

* „Právda" 1939 december 14. 344. sz. (Vezércikk : „A katonai megbízottak".)

** „Proletarszkaja Revoljúcija" 1940. 3. sz. 164. old., oroszul.

érnek el az ország szénnel való ellátása és a közlekedés megszervezése terén.

1920 májusában Sztálint a Központi Bizottság a délnyugati frontra küldi a lengyel földesurak (pánok) ellen, akik az antant harmadik hadjáratát kezdték meg a Szovjetköztársaság ellen. Itt Sztálin közvetlen vezető szerepet játszik a lengyel front áttörésében, Kiev felszabadításában és csapataink előnyomulásában Ljvov alá. Ugyancsak 1920-ban Sztálin Ukrajna déli részének védelmén is munkálkodik Vrangelj támadása ellen és körvonalazza Vrangelj megsemmisítésének tervét. Sztálin útmutatásai szolgáltak alapul Frunze hadműveleti terve számára, amelynek végrehajtása Vrangelj megsemmisítésére vezetett.

A polgárháború évei Lenin és Sztálin szoros együttműködésének jegyében folytak le. Karöltve szervezik és erősítik a Vörös Hadsereget. Lenin tanácskozik Sztálinnal a Szovjetállam politikájának legfontosabb kérdéseiről, a háború sztratégiai és taktikai kérdéseiről. Mikor Sztálin a Szovjetország másik végében tartózkodott, hogy Leninnek fontosnál-fontosabb megbízásait végrehajtsa, a levél-, sürgöny- és írásos üzenetváltás nem szűnik meg köztük. Sztálin rendszeresen tájékoztatta Lenint a frontok helyzetéről. Leveleiben és sürgönyeiben mesterien elemezte a hadi helyzetet. Mikor a fronton a helyzet különösen fenyegetővé vált, mindíg Leninhez fordult segítségért és támogatásért. Lenin rendkívül figyelmes volt Sztálin kívánságaival szemben. Lenin

állandóan értesítette Sztálint a folyó eseményekről, tájékoztatta őt a politika új hírei felől. Sztálin volt Lenin fő támasza a Szovjetország védelmének megszervezése és vezetése művében.

A polgárháború évei alatt a párt Központi Bizottsága és személyesen Lenin Sztálint a forradalom szempontjából legdöntőbb jelentőségű és legveszedelmesebb frontokra küldte. Sztálin elvtárs tagja volt a Köztársaság Forradalmi Haditanácsának és a nyugati, a déli és délnyugati front Forradalmi Haditanácsainak. Ahol különféle okokból a Vörös Hadsereg halálosan veszedelmes helyzetbe került, ahol az ellenforradalom és az intervenció seregeinek előnyomulása a szovjethatalmat létében fenyegette, oda Sztálint küldték. „Ahol a zűrzavar és vakrémület minden percben teljes tehetetlenségbe, katasztrófába csaphatott át, ott megjelent Sztálin elvtárs."*

Sztálin szervezte a párt- és a munkástömegeket, kemény kezébe vette a vezetést; a tömegekre támaszkodva, kíméletlenül letörte a szabotázst, vaskézzel nyomta el az árulók, a júdások, a kémek összeesküvéseit a fronton és a front mögött; az önfeláldozó munka személyes példájával és világos forradalmi perspektívával szította a munkások és parasztok, a vörös katonák harci szellemét és forradalmi lelkesedését; mindig a legrövidebb idő alatt

---

* *K. E. Vorosilov.* Sztálin és a Vörös Hadsereg. 1940 6—7. old., oroszul.

érte el a gyökeres fordulatot és a Vörös Hadsereg győzelmét.

Átlátott az ellenség legkörmönfontabb és legármányosabb tervein és izzé-porrá zúzta őket, felborította az ellenség egész hadi „tudományát", hadi „művészetét" és begyakorlottságát.

Sztálinnak a polgárháború frontján szerzett érdemeit Lenin kezdeményezésére az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság 1919 november 27-én külön határozatban emelte ki és ugyanakkor Sztálint a „Vörös Zászló" renddel tüntette ki.

A Vörös Hadseregnek, a világ első Vörös Hadseregének, a felszabadított munkások és parasztok hadseregének, az országunk népei közötti testvériség hadseregének, ennek az internacionalizmus szellemében nevelt hadseregnek megteremtője a bolsevikok pártja volt, Leninnel és Sztálinnal az élén. Lenin és Sztálin vezették az ország védelmének ügyét, a bolsevik párt legjobb erőivel együtt.

A Vörös Hadsereg legjelentősebb győzelmeinek közvetlen ihletője és szervezője Sztálin volt. Mindenhova, ahol a forradalom sorsa kockán forgott, Sztálint küldte a párt. Ő volt a legfontosabb sztratégiai tervek szerzője. A döntő jelentőségű hadműveleteket ő vezette. Caricyn alatt, Pjerm alatt, Petrográd alatt és Djenjikin ellen, nyugaton a pánok Lengyelországa ellen és délen Vrangelj ellen — mindenütt Sztálin vasakarata és sztratégiai lángesze biztosította a forradalom győzelmét. Sztálin nevelte ki és vezette

azokat a katonai megbízottakat, akik nélkül, mint Lenin megállapította, nem lett volna Vörös Hadsereg.

Sztálin nevéhez fűződnek Vörös Hadseregünk legdicsőbb győzelmei.

*

VII

GYŐZELMESEN befejezvén a beavatkozók elleni háborút, a Szovjethatalom megkezdte az áttérést a békés gazdasági építő munkára. A négyesztendei imperialista háború és a háromesztendei polgárháború az országot feldúlta. A polgárháború befejeztével a parasztság kifejezésre juttatta elégedetlenségét, a beszolgáltatási kötelezettség rendszerével, azzal, hogy minden fölösleget le kell adnia, és követelte, hogy lássák el elegendő áruval. Az éhség és fáradtság következtében a munkások egy részének soraiban szintén elégedetlenség nyilvánult meg. Az osztályellenség igyekezett kihasználni az ország súlyos gazdasági helyzetét.

A párt előtt az a feladat állott, hogy az ország gazdasági életének minden kérdésében új irányvonalat dolgozzon ki. A Központi Bizottság előtt világos volt, hogy a háború befejezése és a békés építőmunkára való áttérés után a hadikommunizmus rendszere eljátszotta szerepét. A gabonafölöslegek kötelező beszolgáltatására nem volt többé szükség, a parasztoknak meg kellett adni a módot arra, hogy termékeik fölöslegének nagy részét tet-

szés szerint használják fel. Ez majd lehetővé teszi a mezőgazdaság és az áruforgalom felélénkítését, az ipar felélesztését, a városok ellátásának megjavítását, új gazdasági alap megteremtését a munkások és parasztok szövetsége számára.

De a pártellenes csoportok meg akarták akadályozni a pártot az új irányvonal kidolgozásában. 1920 végén ráerőszakolták a pártra az úgynevezett szakszervezeti vitát. A valóságban ennek a vitának sokkal szélesebb jelentősége volt, mint a szakszervezeti kérdés. Lényegében a harc a parasztsághoz való viszony kérdése körül folyt, a pártnak a pártonkívüli munkástömegekhez való viszonyáról és általában akörül, hogy milyen legyen a párt magatartása a tömegekkel szemben az új helyzetben. A trockisták azt javasolták, hogy a hadikommunizmus „csavarjait még jobban meg kell szorítani". Áruló politikájukkal, amely a tömegekkel szemben csak merő kényszerítést és parancsolgatást ismert, a párt ellen akarták lázítani a pártonkívüli munkások tömegeit, veszélybe akarták sodorni a Szovjethatalom létét. A trockisták nyomában más pártellenes csoportocskák is felléptek: a „munkásellenzék", a „demokratikus centralisták", a „baloldali kommunisták".

Sztálin Leninnel együtt következetesen keresztülvitte s megvédte a párt irányvonalát és ostorozta a pártnak mindezeket az ellenségeit. A szakszervezeti vita idején Sztálin szervezetileg vezette a harcot az antileninista csoportok ellen és Lenin tételei köré tömörítette a pártot. Sztálinhoz futott be vidékről

a pártvonalért folytatott harc menetéről szóló minden adat. Sztálin küldte be azokban a napokban a „Právdá"-ba a helyi szervezetekben folyó vita eredményének adatait, amelyek a párt győzelmét és az antileninista csoportok vereségét szemléltették.

A párt irányvonala győzelmében és a pártnak Lenin köré, a Központi Bizottság lenini többsége köré való tömörülésében igen nagy jelentősége volt Sztálin „Nézeteltéréseink" című cikkének, amely a „Právda" 1921 január 19-i számában jelent meg. Leninnel együtt Sztálin védte meg a párt egységét a pártellenes frakciók és csoportok minden támadásával szemben.

A párt a lenini álláspont körül tömörülve vonult fel a X. kongresszusra, amely a forradalom további győzelmes előnyomulásának főkérdéseit volt hivatva eldönteni. A X. kongresszus (1921 március—április) összefoglalta a szakszervezeti vita eredményeit és túlnyomó szavazattöbbséggel jóváhagyta a lenini álláspontot. A kongresszus rendkívül fontos határozatot hozott arról, hogy a gabonafölöslegek kötelező beszolgáltatásának rendszeréről át kell térni a természetbeni adóra, át kell térni az új gazdasági politikára, amelynek megalkotója és ösztönzője Lenin volt. A X. kongresszus határozata az új gazdasági politikára való áttérésről biztosította a szocializmus építése számára a munkásosztály és a parasztság szilárd szövetségét.

Ezt a főfeladatot szolgálta a kongresszusnak a nemzeti kérdésben hozott határozata is. Az előadói

beszédet „A párt soronlevő feladatairól a nemzeti kérdésben" a kongresszuson Sztálin mondta.

Sztálin előadói beszéde és a kongresszus határozata szabatosan és világosan jelölte meg a párt gyakorlati főfeladatát a nemzeti kérdésben. Megszüntettük a nemzeti elnyomást, mondotta Sztálin, de ez még nem elegendő ; fel kell számolni a mult súlyos örökségét — az elnyomott népek gazdasági, politikai és kulturális elmaradottságát ; segíteni kell nekik abban, hogy e tekintetben utolérjék Közép-Oroszországot. Sztálin harcra hívta fel a pártot a nagyhatalmi, nagyorosz sovinizmus ellen, mint főveszély ellen és harcra a helyi nacionalizmus ellen.

Elmult az új gazdasági politika első éve. A XI. kongresszuson (1922 március—április) a párt összefoglalta az új gazdasági politika első évének eredményeit. Ezek az eredmények olyanok voltak, hogy Lenin kijelenthette :

„Egy éven át visszavonultunk. Most a párt nevében azt kell mondanunk : elég volt ! Azt a célt, amelyet visszavonulásunkkal el akartunk érni, elértük. Ez az időszak vége felé jár, vagy már be is végződött. Most más cél lép előtérbe — az erők átcsoportosítása." *

A történelmi feladatokat, amelyeket Lenin a kongresszuson kitűzött, meg kellett valósítani. 1922 április 3-án a Központi Bizottság teljes ülése Lenin javaslatára a Központi Bizottság főtitkárává választja

* *Lenin* Művei. XXVII. köt. 3. kiad. 238. old., oroszul.

Lenin és Sztálin Gorkiban. 1922

(Fénykép)

Lenin legjobb és leghívebb tanítványát és fegyvertársát — Sztálint. Azóta Sztálin megszakítás nélkül dolgozik ebben a minőségben.

Lenin egészségét az 1918-ban ellene elkövetett merénylet és a szakadatlan megfeszített munka aláásta. 1921 végétől kezdve Lenin egyre gyakrabban volt kénytelen munkáját félbeszakítani. A pártvezetés munkájának főrésze Sztálinra hárult.

Ezekben az években Sztálin óriási munkát végzett a nemzeti szovjetköztársaságok létesítése, majd pedig az összes szovjetköztársaságoknak egy szövetségi államban, a Szocialista Szovjet Köztársaságok Szövetségében való egyesítése körül. 1922 december 30-án a Szovjetek I. Össz-szövetségi kongresszusa Lenin és Sztálin javaslatára meghozta történelmi jelentőségű határozatát a szovjetnépek önkéntes egyesüléséről a Szocialista Szovjet Köztársaságok Szövetségében (SzSzKSz — Szovjetunió). Kongresszusi beszédében Sztálin ezt mondta :

„A mai nap fordulatot jelent a Szovjethatalom történetében. Határkövet rak le két időszak között : az egyik a régi, már letűnt időszak, amikor a szovjetköztársaságok, bár együttműködtek, de különkülön haladtak, mindenekelőtt saját létük kérdésével lévén elfoglalva ; a másik az új, már megkezdett időszak, amikor a szovjetköztársaságok külön létének vége szakad, mikor ezek a köztársaságok egy egységes szövetségi állammá egyesülnek, hogy sikerrel vegyék fel a harcot a gazdasági pusztulás ellen, mikor a Szovjethatalom már nemcsak létezésére gon-

dol, hanem arra is, hogy komoly nemzetközi erővé fejlődjék, amely hatást tud gyakorolni a nemzetközi helyzetre, meg tudja azt változtatni a dolgozók érdekében."*

A Szocialista Szovjetköztársaságok Szövetségének megteremtése a lenini-sztálini nemzetiségi politika nagy győzelmét jelentette. A Szovjetunió az azelőtt a cárizmus által elnyomott népeknek a nagy orosz népbe vetett rendületlen bizalma alapján, a Szovjetország népei barátságának szilárd alapján jött létre.

1923 áprilisában folyt le a párt XII. kongresszusa. Az Októberi Szocialista Forradalom győzelme óta ez volt az első kongresszus, amelyen Lenin, betegsége miatt, nem vehetett részt. A kongresszus figyelembe vette határozataiban Lenin minden útmutatását, amelyeket utolsó cikkeiben és leveleiben adott. A kongresszus erélyes csapást mért azokra, akik az új gazdasági politikát úgy akarták feltüntetni, mint visszavonulást a szocialista hadállásokból, s akik azt ajánlották, hogy vegyük magunkra a kapitalizmus jármát. A kongresszus megbélyegezte a trockisták és bucharinisták áruló és kapituláns javaslatait.

A kongresszuson Sztálin tartotta a szervezeti beszámolót a Központi Bizottság tevékenységéről és előadói beszédet mondott a nemzeti kérdésről „Nemzeti mozzanatok a párt- és államépítésben"

---

* *Sztálin.* A marxizmus és a nemzeti és gyarmati kérdés. 1939. 126. old., oroszul.

címmel. Beszámoló beszédében Sztálin átfogó képet adott a párt tevékenységéről, növekedéséről, a párttól a tömegekhez vezető transzmissziós szíjak (szakszervezetek, ifjúsági szövetség, szovjetek stb.) megerősödéséről, levonta az új gazdasági politika (NEP) két évének tanulságait, kijelölte a további előnyomulás feladatait. „Pártunk egybeforrott és tömör maradt, kibírta a rendkívül nehéz fordulatot és szélesre kibontott zászlóval halad előre" — így fejezte be beszámolóját Sztálin.*

A kongresszus komoly figyelmet fordított a nemzeti kérdésre. A nemzeti kérdésről mondott előadói beszédében Sztálin hangsúlyozta nemzetiségi politikánk óriási nemzetközi jelentőségét, rámutatott arra, hogy a Kelet és Nyugat elnyomott népei a Szovjetunióban látják a nemzeti kérdés megoldásának mintaképét. Sztálin utalt arra, hogy kemény munkára van szükség a Szovjetunió népei közt fennálló gazdasági és kulturális egyenlőtlenség megszüntetése érdekében. Sztálin erélyes harcra szólította fel az egész pártot a kapitalizmus részleges felélénkülése következtében új erőre kapott nagyorosz sovinizmus és a helyi nacionalizmus ellen. Leálcázta azokat a grúzokat, akiknek nacionalista elhajlásaik voltak s akiket a trockisták támogattak.

Alig ért véget a XII. kongresszus, amikor a láthatáron a Szovjetköztársaságot fenyegető komoly

---

* A SzK(b)P története. Rövid tanfolyam. Szikra 1949. 277. old. (IX. 3. fejezet).

veszedelem mutatkozott. Angliában és Franciaországban a legreakciósabb és legintervencionistább elemek jutottak hatalomra és új hadjáratot iparkodtak szervezni a Szovjetunió ellen. Ebben az élére állított helyzetben a párt Sztálin vezetése alatt becsülettel állta meg a helyét és nagy győzelmet aratott a diplomáciai fronton. A fenyegetések és ultimátumok helyett 1924-ben Európa valamennyi nagy kapitalista állama elismerte a Szovjetuniót. „Az a tény, hogy mi akkor a nehézségeket legyőztük anélkül, hogy ártottunk volna az ügynek — mutatott rá Sztálin — kétségkívül arról tanúskodik, hogy Lenin elvtárs tanítványai már tanultak egyet-mást mesterüktől."*

1924 januárjában ült össze a XIII. pártértekezlet. Sztálin előadói beszédében összefoglalta a vita eredményeit. Az értekezlet élesen elítélte a trockistákat. Az értekezlet határozatait a XIII. pártkongresszus (1924 májusában) és a Kommunista Internacionále V. kongresszusa (1924 nyarán) jóváhagyta.

1924 január 21-én Gorkiban, Moszkva mellett meghalt Lenin, a bolsevikok pártjának vezére és alapítója, az egész világ dolgozóinak vezére. Lenin zászlaját, a párt zászlaját magasra emelve vitte tovább Sztálin — Leninnek kimagasló tanítványa, a bolsevik párt legjobb fia, Leninnek méltó utódja és művének nagy folytatója.

---

* *Sztálin.* Az ellenzékről. Cikkek és beszédek 1921—1927-ből. 74. old., oroszul.

Január 26-án nyílt meg a Szovjetek II. Összszövetségi Kongresszusának gyászülése. Sztálin beszédet mondott: a párt nevében nagy esküt tett:

„Mi kommunisták különös vágású emberek vagyunk. Különös anyagból vagyunk mi gyúrva. Mi vagyunk azok, akik a nagy proletár hadvezérnek, Lenin elvtársnak hadseregét alkotjuk. Nincs nagyobb tisztesség, mint ehhez a hadsereghez tartozni. Nincs nagyobb tisztesség, mint tagnak lenni abban a pártban, amelynek alapítója és vezetője Lenin elvtárs . . .

Amikor eltávozott tőlünk, Lenin elvtárs örökbe hagyta ránk, hogy hordozzuk fennen és őrizzük meg tisztán ezt a kitüntető címet — párttag. Esküszünk neked, Lenin elvtárs, hogy becsülettel fogjuk teljesíteni ezt a te végakaratodat! . . .

Amikor eltávozott tőlünk, Lenin elvtárs örökbe hagyta ránk, hogy úgy őrizzük pártunk egységét, mint a szemünk világát. Esküszünk neked, Lenin elvtárs, hogy becsülettel fogjuk teljesíteni ezt a te végakaratodat is! . . .

Amikor eltávozott tőlünk, Lenin elvtárs örökbe hagyta ránk, hogy őrizzük és erősítsük a proletariátus diktatúráját. Esküszünk neked, Lenin elvtárs, hogy erőnket nem kímélve, rajta leszünk, hogy becsülettel teljesítsük ezt a te végakaratodat is! . . .

Amikor eltávozott tőlünk, Lenin elvtárs örökbe hagyta ránk, hogy minden erőnkkel szilárditsuk a

munkások és parasztok szövetségét. Esküszünk neked, Lenin elvtárs, hogy becsülettel fogjuk teljesíteni ezt a te végakaratodat is!...

Lenin elvtárs fáradhatatlanul beszélt nekünk országunk népei önkéntes szövetségének szükségességéről, a Köztársaságok Szövetsége keretén belüli testvéri együttműködésük szükségességéről.

Amikor eltávozott tőlünk, Lenin elvtárs örökbe hagyta ránk, hogy erősítsük és szélesítsük a Köztársaságok Szövetségét. Esküszünk neked, Lenin elvtárs, hogy becsülettel fogjuk teljesíteni ezt a te végakaratodat is!...

Lenin nem egyszer mutatott rá arra, hogy a Vörös Hadsereg megerősítése és színvonalának emelése pártunknak egyik legfontosabb feladata... Esküdjünk meg hát elvtársak, hogy erőnket nem kímélve rajta leszünk, hogy Vörös Hadseregünket, Vörös Hajóhadunkat megerősítsük...

*Amikor eltávozott tőlünk, Lenin elvtárs örökbe hagyta ránk, hogy legyünk hívek a Kommunista Internacionále elveihez. Esküszünk neked, Lenin elvtárs, hogy életünket sem kímélve rajta leszünk, hogy erősítsük és szélesítsük az egész világ dolgozóinak szövetségét — a Kommunista Internacionálét!"**

---

* *Sztálin.* Leninről. Szikra 1948. 18—22. old.

A bolsevik párt esküje volt ez tanítójának és vezérének, Leninnek, aki örökkön örökké élni fog. Ezt az esküt a párt Sztálin vezetése alatt becsülettel teljesítette és teljesíti.

Lenin halálának első évfordulójára a „Rabócsaja Gazeta" („Munkásujság") szerkesztőségéhez intézett levélben Sztálin ezt írta:

„Emlékezzetek Iljicsre, szeressétek, tanulmányozzátok őt, tanítómesterünket, vezérünket!

Harcoljatok és győzzétek le az ellenségeket, a belsőket és a külsőket — úgy mint Iljics.

Építsétek az új életet, az új életformát, az új kultúrát — úgy mint Iljics.

Sohase húzódozzatok a munka aprajától, mert a kicsinyből épül a nagy — ez Iljicsnek egyik fontos intelme."*

A szovjetnép rendületlenül követte és követi Sztálin e szavait.

A szocializmus ellenségei, kihasználva előbb Lenin betegségét, majd halálát, igyekeztek letéríteni a pártot a lenini útról, hogy ezzel előkészítsék a kapitalizmus visszaállításának feltételeit országunkban. Különösen bőszen támadták a pártot a leninizmus megátalkodott ellensége: Trockij és csatlósai. A trockisták újabb vitát erőszakoltak rá a pártra. A harc elkeseredett jellegű volt. Sztálin feltárta a trockisták fellépésének politikai lényegét, rámuta-

---

* „Rabócsaja Gazeta" 1925 január 21. 17. sz. oroszul. Lásd: *Sztálin.* Leninről. Szikra 1948. 7. old.

tott arra, hogy a párt életéről vagy haláláról van szó, fölzárkóztatta a párt kádereit és megszervezte a trockizmus szétzúzását.

1924 novemberében a Szakszervezetek Összoroszországi Központi Tanácsa pártcsoportjának teljes ülésén mondott beszédében — „Trockizmus vagy leninizmus" — Sztálin rámutatott arra, hogy a trockizmus elleni harcban az adott időszakban, „a párt feladata az, hogy a *trockizmust, mint eszmeáramlatot eltemesse*". Figyelmeztette a pártot arra, hogy az akkori viszonyok között a legfőbb veszedelem a trockizmus.

„A mai helyzetben — mondta Sztálin —, Október győzelme után, az új gazdasági politika jelenlegi viszonyai között, a legveszedelmesebbnek a trockizmust kell tekintenünk, mert ki akarja ölni a forradalmunk erőibe vetett hitet, a munkások és parasztok szövetségének erejébe vetett hitet, azt a hitet, hogy az új gazdasági politika Oroszországát szocialista Oroszországgá fogjuk átváltoztatni."*

Sztálin bebizonyította, hogy a trockizmus eszmei megsemmisítése elengedhetetlen előfeltétele annak, hogy biztosítsuk a további győzelmes előnyomulást a szocializmus felé. Sztálin kijelentette :

„Ha nem zúzzuk szét a trockizmust, akkor az új gazdasági politika körülményei közt nem győz-

---

* *Sztálin.* A parasztkérdés. Cikkek és beszédek. 1926. 55. old., oroszul.

hetünk, nem érhetjük el azt, hogy a mai Oroszország szocialista országgá változzék."*

A trockizmus elleni harcok során Sztálin a pártot a Központi Bizottság köré tömörítette és további harcra mozgósította a szocializmus győzelméért országunkban.

A trockizmus eszmei megsemmisítésében, a leninizmus megvédésében, megalapozásában és továbbfejlesztésében rendkívül nagy jelentősége volt Sztálin 1924-ben megjelent „A leninizmus alapjairól"** című elméleti munkájának. Ez a könyv a leninizmus mesteri kifejtése és mély elméleti megalapozása. Az egész világ bolsevikjait látta el akkor és látja el ma is a marxista-leninista elmélet éles fegyverével.

Ez a munka kifejti a leninizmus alapjait, vagyis azt az újat és különlegeset, ami Lenin nevéhez fűződik, amivel Lenin a marxista elméletet továbbfejlesztette. Már maga az a körülmény, hogy megkaptuk a leninizmus kérdéseinek ilyen összefoglalását, hogy Sztálin a lenini örökség egész eszmei tartalmát összegyüjtötte és az új történelmi korszak szemszögéből vizsgálat alá vette, óriási lépést jelentett a marxizmus-leninizmus tudományának fejlődésében. Ez a munka a lenini tanítás valamennyi kérdését rendkívül magas elvi színvonalra emeli. Sztálin e művében a leninizmus klasszikus meghatározását adja. Sztálin megmutatja, hogyan fejlesztette tovább

* Ugyanott.

** Szikra 1948, vagy: *Sztálin* A leninizmus kérdései. Szikra 1948. 9—87. old.

Lenin a marxizmust az új korszaknak, az imperializmus és a proletárforradalmak korszakának viszonyai között.

A népgazdaság helyreállításának munkája vége felé járt. A Szovjetunió nemzetközi és belső helyzete megváltozott. A kapitalista országokban beállt a forradalmi mozgalom ideiglenes apálya, létrejött a kapitalizmus ideiglenes, részleges stabilizálódása. A Szovjetunió elérte a háborúelőtti gazdasági színvonalat. Tovább kellett haladni. Teljes élességében vetődött fel építőmunkánk távlatainak, a szocializmus sorsának kérdése a Szovjetunióban.

Zseniális éleslátással határozza meg Sztálin a forradalom további fejlődésének perspektíváját és konkrét útjait.

„Kívánom a «Dinamo»-gyár munkásainak — írta Sztálin 1924-ben —, valamint egész Oroszország munkásainak, hogy az ipar fellendüljön, hogy a proletárok száma Oroszországban a legközelebbi időszakban 20—30 millióra növekedjék; hogy a falvakban a kollektív gazdaság felvirágozzék és befolyása alá vesse a magángazdaságot; hogy a magasfejlettségű ipar és a falu kollektívgazdasága a gyárak proletárjait és a föld dolgozóit véglegesen egy szocialista hadseregbe tömörítse, hogy az oroszországi győzelmet betetőzze a győzelem az egész világon."*

Elméletileg összefoglalva a Nagy Októberi Szocialista Forradalom tapasztalatait, valamint a kapi-

* Lásd *Ordzsonikidze*. Válogatott cikkek és beszédek (1911—1937). 1939. 450. old., oroszul.

talista környezetben végzett szocialista építőmunka első éveinek tapasztalatait, Sztálin megvédte és továbbfejlesztette a lenini tanítást a szocializmus *egy* országban való győzelméről.

1924 decemberében jelent meg Sztálin ismert munkája: „Az Októberi Forradalom és az orosz kommunisták taktikája".* Ebben a munkában Sztálin, megalapozva a lenini tételt a szocializmus *egy* országban való győzelméről, rámutatott arra, hogy ennek a kérdésnek két oldalát kell megkülönböztetni: egy belső és egy nemzetközi oldalt. A belső oldal: az osztályok egymáshoz való viszonyának kérdése a szocializmust építő országon belül; a nemzetközi oldal: a Szovjetunió, mint az eddig még egyetlen szocialista ország, és a kapitalista környezet egymáshoz való viszonyának kérdése. A belső nehézségekkel a Szovjetunió munkásai és parasztjai teljes mértékben meg tudnak birkózni saját erejükből, gazdaságilag teljes mértékben le tudják küzdeni saját burzsoáziájukat és teljesen fel tudják építeni a szocialista társadalmat. De mindaddig, amíg megvan a kapitalista környezet, megvan a Szovjetunió elleni kapitalista beavatkozásnak és a kapitalizmus visszaállításának veszélye is. Hogy ezt a veszedelmet kiküszöböljük, magát a kapitalista környezetet kell megszüntetni, a kapitalista környezetet azonban csak annak eredményeképpen lehet megszüntetni, hogy a proletárforradalom legalább is néhány

* *Sztálin.* A leninizmus kérdései. Szikra 1948. 88--116. old.

országban győzedelmeskedik. Csak akkor lehet majd a szocializmus győzelmét a Szovjetunióban teljes, végleges győzelemnek tekinteni.

Sztálinnak ezek a tételei szolgáltak a XIV. pártértekezlet (1925 április) történelmi jelentőségű határozatának alapjául. Az értekezlet megerősítette a lenini-sztálini célkitűzést a szocializmusnak a Szovjetunióban való győzelmére, mint párttörvényt, amely a párt összes tagjai számára kötelező.

A moszkvai pártszervezet pártaktívájának gyűlésén Sztálin „Az Oroszországi Kommunista (bolsevik) Párt XIV. értekezletének eredményeiről" tartott előadásában különösen arra hívta fel a figyelmet, hogy a középparasztokat be kell vonni a szocializmus építésébe. Sztálin ezt mondta:

„*A fődolog most abban van, hogy a középparasztokat a proletariátus köré tömörítsük, hogy újból megnyerjük őket.* A fődolog most abban van, hogy összefogjunk a parasztság zömével, anyagi és kulturális színvonalát felemeljük és ezzel a zömmel együtt haladjunk előre a szocializmus felé vezető úton. A fődolog most abban van, hogy a szocializmust együtt építsük a parasztsággal, okvetlenül a parasztsággal együtt és okvetlenül a munkásosztály vezetése alatt, mert a munkásosztály vezetőszerepe a legfőbb biztosítéka annak, hogy az építőmunka a szocializmus felé vezető úton fog majd haladni."*

---

* *Sztálin.* A leninizmus kérdései. 9. kiad. 127—128. old., oroszul.

1925 decemberében nyílt meg a XIV. pártkongresszus. A Központi Bizottság politikai beszámolójában Sztálin a Szovjetunió politikai és gazdasági ereje gyarapodásának világos képét rajzolta meg. Ámde, mondotta Sztálin, mi nem elégedhetünk meg ezekkel a sikerekkel, mert országunk még mindíg elmaradt, agrárország. Ahhoz, hogy országunk gazdasági önállóságát biztosítsuk és védelmi képességét megerősítsük, ahhoz, hogy megteremtsük a szocializmus győzelméhez szükséges gazdasági alapot — országunkat agrárországból ipari országgá kell változtatnunk.

A XIV. kongresszus szószékéről a párt vezére ezt mondta:

„Országunkat agrárországból ipari országgá változtatni, amely képes legyen a szükséges üzemi felszereléseket saját erejével előállítani — ez a mi általános irányvonalunk lényege, alapja."*

A szocialista iparosítás sztálini tervével a kapituláló Zinovjev és Kámenjev szembe akarta állítani a maga „tervét", amelynek értelmében a Szovjetuniónak agrárországnak kellett volna maradnia. Ez a Szovjetunió szolgaságba vetésének árulóktól kiagyalt terve volt, amely a Szovjetuniót kezén-lábán megkötözve kiszolgáltatta volna az imperialista ragadozóknak.

---

* A Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártjának XIV. kongresszusa. Gyorsírói jegyzőkönyv. 1926. 488. old., oroszul.

Sztálin lerántotta az álarcot ezekről a gyalázatos kapitulánsokról, feltárta trockista-mensevik mivoltukat.

A XIV. kongresszuson Sztálin hangsúlyozta, hogy a szocializmus építésének munkájában a pártnak egyik legfontosabb feladata a munkásosztály szilárd szövetsége a középparaszttal.

A párt alapvető feladataként a kongresszus a szocialista iparosítás végrehajtását — a szocializmusnak a Szovjetunióban való győzelméért vívott harcot határozta meg.

A kongresszus után, 1926 elején jelent meg Sztálin munkája: „A leninizmus kérdéseihez".* Ebben a történelmi jelentőségű munkában Sztálin eszmeileg megsemmisítette a zinovjevisták likvidátori és kapituláns „filozófiáját" és megalapozta a XIV. pártkongresszus irányvonalát, azt a vonalat, mely az ország szocialista iparosítására és a szocialista társadalom felépítésére vett irányt. Sztálin felfegyverezte a pártot és a munkásosztályt a szocialista építőmunka győzelmébe vetett törhetetlen hittel.

A bolsevikok pártja, miután erőt gyüjtött és eszközöket halmozott fel s a kapitulánsokat és kishitűeket útjából félrelökte, elvezette az országot egy új történelmi szakaszhoz, a szocialista iparosítás szakaszához.

---

* Szikra 1949, vagy *Sztálin* A leninizmus kérdései, Szikra, 1948 117—166 old.

Sztálin és Kirov. Leningrád 1926.
(Fénykép)

A kishitűekkel és kapitulánsokkal, a trockistákkal és zinovjevistákkal, a bucharinokkal és kámenjevekkel folytatott harcban véglegesen kialakult, Leninnek a csatasorból való kiválása után, pártunknak az a vezető góca Sztálin, Molotov, Kalinin, Vorosilov, Kujbysev, Frunze, Dzerzsinszkij, Kaganovics, Ordzsonikidze, Kírov, Jaroszlavszkij, Mikoján, Andrjéjev, Svernjik, Zsdánov, Skirjátov és mások személyében — amely Lenin dicső lobogóját megvédelmezte, a pártot Lenin köré tömörítette és kivezette a szovjetnépet az ország iparosításának és a mezőgazdaság kollektivizálásának széles útjára. Ennek a gócnak vezetője s a párt és az állam vezető ereje Sztálin elvtárs volt.

Sztálin mesterien teljesíti a párt és a nép vezére feladatait és az egész szovjet nép teljes erejével támogatja, mindazonáltal tevékenységében nem engedi magához férkőzni az önhittségnek, hivalkodásnak, öntetszelgésnek még az árnyékát sem. Ludwig német íróval folytatott beszélgetésében hangsúlyozza a lángelméjű Lenin óriási szerepét hazánk átalakítása terén, önmagáról Sztálin egyszerűen csak ezt mondta: „Ami engem illet, én csak tanítványa vagyok Leninnek, és célom, hogy méltó tanítványa legyek."*

★

* *Sztálin.* Beszélgetés Emil Ludwig német íróval. 1938. Lásd: *Sztálin* Leninről. Szikra 1948. 38. old.

VIII

TÖRTÉNELMI szempontból rendkívül rövid idő alatt iparosítani egy olyan óriási s egyszersmind gazdasági tekintetben elmaradt országot, amilyen akkor a Szovjetunió volt — roppant nehézségekbe ütközött. Ujonnan kellett felépíteni több olyan iparágat, amely a régi, cári Oroszországban ismeretlen volt. Uj hadiipart kellett teremteni, amely a régi Oroszországban nem volt meg. Gyárakat kellett építeni olyan modern mezőgazdasági gépek előállítására, amilyeneket a régi falu hírből sem ismert. Ehhez óriási anyagi eszközök kellettek. A kapitalista országok az iparosításhoz szükséges anyagi eszközöket a nép könyörtelen kizsákmányolása, hódító háborúk, gyarmatok és függő helyzetben levő országok vérengző fosztogatása és külföldi kölcsönök útján szerezték meg. A Szovjetország azonban nem meríthetett ezekből a piszkos forrásokból, a külföldi kölcsönök útját pedig a kapitalisták elzárták előle. Csak egy mód maradt hátra : a szükséges eszközöket a Szovjetországon belül kellett megszerezni.

Sztálin, Lenin útmutatásaira támaszkodva kidolgozta a *szocialista iparosításról szóló alaptételeket.* Rámutatott arra, hogy :

1) az iparosítás lényege nem egyszerűen az ipar növekedésében áll, hanem a nehézipar és mindenek előtt a nehézipar magjának, a gépiparnak kifejlesztésében, mert csak a nehézipar és saját gépipar megteremtése biztosítja a szocializmus anyagi alapját és hozza a szocializmus országát a kapitalista világgal szemben független helyzetbe ;

2) a földesuraknak és tőkéseknek országunkban az Októberi Szocialista Forradalom eredményeképpen végbement kisajátítása, a föld, a gyárak, a bankok stb. magántulajdonának megszüntetése és az egész nép tulajdonába való átadásuk — az ipar fejlesztése számára a szocialista felhalmozás hatalmas forrását nyitották meg ;

3) a szocialista iparosítás gyökeresen különbözik a kapitalista iparosítástól — az utóbbi gyarmati hódítások és rablások, háborús pusztítások, uzsorakölcsönök és a munkástömegek és a gyarmati népek könyörtelen kizsákmányolása útján megy végbe, a szocialista iparosítás viszont a termelési eszközök társadalmi tulajdonára, a munkások és parasztok munkájával létrehozott javak felhalmozására és megtakarítására támaszkodik : a szocialista iparosítás elszakíthatatlan kapcsolatban van a dolgozó tömegek anyagi helyzetének állandó javulásával ;

4) ezért tehát az iparosításért folyó harcban a főfeladatok közé tartozik a munka termelékenysé

gének fokozása, az önköltségi árak csökkentése, harc a munkafegyelemért, rendszeres takarékosság stb. ;

5) a szocializmus építésének feltételei a Szovjetunióban, a munkásosztály munkalelkesedése — lehetővé teszik az iparosítás szükséges gyors ütemének megvalósítását ;

6) a mezőgazdaság szocialista átalakításának útja az ország iparosításán keresztül vezet, amelynek a technikai alapot kell megteremtenie ez átalakítás számára.

A Szovjetunió dolgozói, ezzel a szabatos és világos programal felfegyverkezve, hozzáláttak az ország szocialista iparosításához.

A szocialista építőmunka sikereitől megriadt imperialisták az ország iparosításának meghiusítását, vagy legalább is hátráltatását a Szovjetunióval való diplomáciai és kereskedelmi kapcsolatok megszakítása (Anglia), szovjetkövetek meggyilkolása (Lengyelország), a kémszolgálat és a diverziós munka fokozása útján próbálták elérni. Az országon belül a trockisták, zinovjevisták, a régebben szétvert pártellenes csoportok az árulók blokkjában egyesültek, amely veszett támadást indított meg a párt ellen. „Valami egységfront-féle van kialakulóban Chamberlaintől Trockijig" — jegyezte meg akkor Sztálin elvtars. A szocialista iparosítás győzelmét nem lehetett kivívni a trockista-zinovjevista blokk eszmei és szervezeti megsemmisítése nélkül. A párt Sztálin elvtárs vezetése alatt szétzúzta a trockista-zinovjevista blokkot. Sztálin beszámolója a XV.

pártértekezleten: „A szociáldemokrata elhajlásról pártunkban" (1926 november) és beszámolója a Kommunista Internacionále Végrehajtó Bizottságának VII. kibővített plénumán — „Mégegyszer a szociáldemokrata elhajlásról pártunkban" (1926 december) — eszmeileg felfegyverezte a Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártját és a Kommunista Internacionálét és biztosította a párt sorainak egyöntetűségét és tömörségét.

A Kommunista Internacionále Végrehajtó Bizottságának kibővített plénuma határozataiban a trockista-zinovjevista blokk híveit mensevik álláspontra süllyedt renegátoknak bélyegezte meg.

A bolsevikok, miután szétverték és félrelökték a behódolókat, a kapitalizmus szószólóit, tovább folytatták országunk szocialista iparosításának művét.

Az iparosítás egyetlenegy területe, egyetlenegy kérdése sem kerülte el Sztálin figyelmét. Sztálin a kezdeményezője az új iparágak létesítésének és az azelőtt elmaradt iparágak kifejlesztésének és újjáépítésének. Sztálin az ösztönzője annak, hogy országunkban egy második szén és fémipari bázis létesült — ösztönzője a Kuznjeckmedence építkezéseinek. Sztálin a nagy szocialista építések szervezője és vezetője. A sztálingrádi traktorgyár, a dnjeperi villanyerőmű, a magnitogorszki vaskohászati kombinát, az uráli nehézgépgyár, a rosztovi mezőgazdasági gépgyár, a kuznjecki vaskohászati művek, a Turkesztán-Szibériai vasút, a szaratovi kombájngyár, a moszkvai és a gorkiji gépkocsigyárak felépítése és

egész sor más építkezés — mind Sztálin nevéhez fűződik.

A szocializmus mind magasabbra emelkedő fenséges épületének nagyszerű látványa ellenállhatatlan befolyást gyakorolt a kapitalista országok munkásaira. Valóságos zarándoklás kezdődött a Szovjetunióba. Tízével és százával jöttek a munkásküldöttségek és óriási érdeklődéssel, lélekzetvisszafojtva ismerkedtek meg azzal, hogy miképpen építik maguk a munkások, miután kizsákmányolóikat elkergették, az új, a szocialista társadalmat. Minden érdekelte őket, mindent tudni akartak. 1927 november 5-én folyt le Sztálin hosszas beszélgetése Németország, Franciaország, Ausztria, Csehszlovákia, Kína, Belgium és más országok munkásküldöttségeivel.

A szocialista iparosítás politikájának döntő sikerei már 1927 végén mutatkoztak. Az első eredményeket az 1927 decemberében összeült XV. pártkongresszus összegezte. Sztálin beszámolójában világos képét adta a szocialista iparosítás sikereinek és hangsúlyozta, hogy a szocialista parancsnoki magaslatokat továbbra is bővíteni és erősíteni kell a városban és a faluban egyaránt, irányt véve a kapitalista elemeknek a népgazdaságban való felszámolására.

A XV. kongresszuson Sztálin rámutatott arra, hogy a mezőgazdaság elmaradt az ipar mögött és megjelölte a kivezető utat ebből, az egész népgazdaságot fenyegető helyzetből.

„A kivezető út — mondotta Sztálin — a kis és elaprózott parasztgazdaságoknak nagy, egyesített

gazdaságokra való áttérésében van, a föld társas megművelése alapján, a földnek a korszerű, fejlett technikán alapuló kollektív megművelésére való áttérésben. A kivezető út az, hogy a kis és apró parasztgazdaságokat fokozatosan, de megállás nélkül, nem kényszer, hanem példa és meggyőzés segítségével nagy gazdaságokba egyesítsük, a földnek társas, szövetkezeti, kollektív megmunkálása alapján, mezőgazdasági gépek és traktorok alkalmazásával, a földművelés belterjességét szolgáló tudományos módszerek alkalmazásával. Más kivezető út nincsen."*

Miért lépett országunk a kolhózépítés útjára?

Már a XV. pártkongresszus idején egyre nyilvánvalóbb lett a mezőgazdaság, különösen a gabonatermelés elmaradása. Az összes gabonatermés közeledett a háború előtti színvonalhoz, de a termelt gabona piacra kerülő része, amelyet a városok és a hadsereg ellátására áruba bocsátottak, a háború előtti mennyiségnek alig egy harmad része (37 százaléka) volt. A falvakban körülbelül 25 millió kis és apró parasztgazdaság volt. A kis parasztgazdaságok pedig már természetüknél fogva félig naturális gazdaságok voltak, melyek csak igen kevés árugabonát tudnak adni és képtelenek a termelés kibővítésére, traktorok és gépek alkalmazására, a terméshozam fokozására. A parasztgazdaságok szétforgácsolódása és a gabona piacra termelésének csökkenése folytatódott.

---

* A SzK(b)P története. Rövid tanfolyam. Szikra 1949. 302—303. old., (X. 2. fejezet).

„Nem fért hozzá kétség, hogy a gabonagazdaság ilyetén állapota mellett a Szovjetunió hadseregét és városait az állandó éhség veszélye fenyegette."*

Az ország kétféleképpen térhetett át a mezőgazdaságban a nagyüzemi termelésre, mely traktorokat és mezőgazdasági gépeket használhat és többszörösére növelheti a piacra kerülő gabonamennyiségeket. Az első lehetőség: áttérni a falun a nagyüzemű *kapitalista* termelésre, ami a paraszttömegek tönkrejutását jelenti, tömeges munkanélküliséget a városokban, a munkásosztály és a parasztság szövetségének felbomlását, a kulákság megerősödését és a szocializmus vereségét. Erre a pusztuláshoz vezető útra akarták terelni mindenáron a pártot a jobboldali kapitulánsok és árulók.

A másik lehetőség a kis parasztgazdaságokat nagyüzemű *szocialista* gazdaságokban, kolhózokban egyesíteni, amelyek messzemenően képesek traktorokat és más modern gépeket használni a gabonagazdaság és árutermelés gyors fellendítése érdekében. Világos, hogy a bolsevikok pártja és a Szovjetállam a mezőgazdaság fejlesztésének csakis ezt a második, *kolhóz*-útját választhatta.

A bolsevikok pártja Lenin arról szóló bölcs útmutatásaiból indult ki, hogy a kis parasztgazdaságokról nagyüzemű, kollektív, gépeket alkalmazó földművelésre kell áttérni, mert csupán ez képes a paraszt-

---

* A SzK(b)P története. Rövid tanfolyam. Szikra 1949. 301. old., (X. 2. fejezet).

gazdaságok tízmillióit a százados nyomorból kivezetni.

„Kis gazdasággal nem lehet kijutni a nyomorból"* — mondotta Lenin.

A kollektivizálás útjára való áttérést a legégetőbb gazdasági szükség, a nép insége követelte. És a bolsevikok pártja Sztálin vezetése alatt helyesen értette meg ezt az égető gazdasági szükségességet és a parasztság milliós tömegeit át tudta állítani a kollektivizálás útjára.

A XV. kongresszus határozatában kimondta, hogy a mezőgazdaság kollektivizálását minden módon fejleszteni kell. Ugyanakkor a kongresszus utasítást adott a népgazdaság első ötéves tervének kidolgozására. Így tehát, mikor a szocialista ipar megteremtése még legjavában folyt, Sztálin már új hatalmas feladatot tűzött ki — a mezőgazdaság kollektivizálását. E történelmi feladat megvalósítása rendkívül gondos előkészítést igényelt, amelyet mélysége és mérete tekintetében joggal lehet egy sorba állítani a Nagy Októberi Szocialista Forradalom előkészítésével. A proletárforradalom lángelméjű sztratégája bátran és tántoríthatatlanul, gondosan és körültekintően vezette a pártot előre, letört minden akadályt a kitűzött cél felé vezető úton, éberen figyelte az osztályellenség sakkhúzásait és nagyszerűen előrelátta annak legközelebbi lépéseit, mesterien csoportosította át az erőket magának az elő-

---

* *Lenin* Művei. XXIV. köt. 3. kiad. 540. old., oroszul.

nyomulásnak folyamán, megerősítve az elfoglalt hadállásokat, kihasználva a tartalékokat a siker továbbfejlesztésére.

A párt előkészített minden szükséges anyagi előfeltételt a parasztságnak a kolhózokba való tömeges belépéséhez. Létrehozták az ipari bázist a falunak traktorokkal és gépekkel való ellátására, a mezőgazdaság technikai átszerelésére. A kolhózok és szovhózok szervezésének költségeire elegendő pénzügyi eszközt halmoztak fel, és erre az építő munkára elküldték a párt és a munkásosztály legjobbjait; megerősítették az első kolhózokat, amelyek példáját mutatták az egyéni gazdálkodást folytató parasztoknak, hogyan kell vezetni a kollektív mezőgazdaságot. Gép- és traktorállomásokat és szovhózokat létesítettek, amelyek segítségére voltak a parasztoknak gazdaságuk megjavításában.

A kulákság, vesztét érezve, megkísérelte az ellenállást, „gabonasztrájkot" rendezett, azt gondolta, hogy ezzel a pártot, ha nem is kapitulációra, de legalább is meghátrálásra fogja kényszeríteni. Ugyanez évben, 1928-ban, a Donjec-medence Sachty-i kerületében, azután más kerületekben is, a burzsoá szakemberek nagyszabású kártevő szervezetét fedték fel. A kártevők összeköttetésben voltak imperialista államokkal.

A Sztálin által vezetett párt a kulákság ellen rendkívüli rendszabályokat hajtott végre és megtörte ellenállását. A kártevőket szigorúan megbüntették. Sztálin elvtárs felhívta a pártot, hogy vonja

le a tanulságokat a sachty-i ügyből és felszólította mindenekelőtt a népgazdaság vezetésében dolgozó bolsevikokat arra, hogy nekik maguknak kell szert tenniök technikai ismeretekre, szakemberekké lenniök és gyorsítaniok kell új technikai káderek kinevelését a munkások közül.

Amikor a párt támadásba ment át a kulákság ellen, a párt által szétvert trockisták és zinovjevisták helyébe az 1928—1929-es években Buchárin, Rykov, Tomszkij lépett az őket követő jobboldali behódolók és a kapitalizmust visszaállítani akarók egész csoportjával együtt. Ugyanakkor az imperialisták, a jobboldali behódolók aknamunkájára támaszkodva, újabb kísérletet tesznek arra, hogy a Szovjetuniót háborúba sodorják. Anglia és Franciaország vezérkaraiban a Szovjetunió ellen 1929—1930-ra kitűzött új fegyveres beavatkozás terveit dolgozzák ki.

Mintahogy 1917 októberében a Nagy Szocialista Forradalom győzelme nem lett volna lehetséges a kapitulánsok és sztrájktörők, a mensevikek és eszerek szétverése nélkül, éppen úgy a szocializmus győzelme a falun szintén lehetetlen lett volna a jobboldali kapitulánsok szétverése nélkül 1928—1929-ben. A pártnak a Buchárin—Rykov-féle pártellenes csoport feletti győzelmében igen nagy jelentősége volt Sztálin beszédeinek: „A jobboldali veszélyről a Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártjában" (a Moszkvai Bizottság és a Moszkvai Ellenőrző Bizottság teljes ülésén 1928 októberében) és „A jobboldali elhajlásról a Szovjetunió Kommunista

(bolsevik) Pártjában" (a Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártjának Központi Bizottsága teljes ülésén 1929 áprilisában).

Ezekben a beszédekben Sztálin végleg leleplezte a jobboldaliakat, mint a leninizmus ellenségeit, kimutatta, hogy a jobboldaliak a kulákok ügynökei a pártban.

A jobboldaliak elleni harcokban Sztálin felzárkóztatta az egész pártot és rohamra vezette a kapitalista kizsákmányolásnak országunkban megmaradt utolsó védbástyája ellen. Sztálin lángesze, tántoríthatatlan akarata és bölcs éleslátása biztosította a forradalomnak új, magasabb színvonalra emelését. 1929-ben, az Októberi Forradalom 12. évfordulóján megjelent „A nagy fordulat éve" című történelmi jelentőségű cikkében Sztálin ezt írta:

„Az elmúlt év a nagy fordulat éve volt a szocialista építőmunka minden frontján. Ez a fordulat a szocializmus döntő *támadásának* jegyében ment és megy végbe a város és a falu kapitalista elemei ellen. Ennek a támadásnak az a jellemző sajátossága, hogy már eddig is számos döntő *sikert* hozott nekünk népgazdaságunk szocialista újjáépítésének (rekonstrukciójának) fő területein."*

Határozott fordulatot ért el a párt a munka termelékenységének terén. Lényegében megoldást nyert a szocialista iparosítás egyik legnehezebb feladata: az a feladat, hogy a nehézipar felépítéséhez

---

* *Sztálin.* A leninizmus kérdései. Szikra 1948. 278. old.

felhalmozzuk a szükséges anyagi eszközöket. Gyökeres fordulatot ért el a párt földművelésünk fejlesztése, parasztságunk fejlődése tekintetében. Viharos gyorsasággal kezdett kibontakozni a kolhózmozgalom, fejlődésének üteme tekintetében maga mögött hagyva még a nagyipart is. Ez volt a kezdete a tömeges kolhózmozgalomnak.

„Az új és a döntő a mostani kolhózmozgalomban az — írta Sztálin —, hogy a parasztok nem egyes csoportokban lépnek be a kolhózba, mint azelőtt, hanem egész falvak, egész járások, kerületek, sőt egész körzetek parasztsága lép be egyszerre. És mit jelent ez? Ez azt jelenti, hogy *a középparaszt megy már a kolhózba.* Ez a lényege annak a mezőgazdaság fejlődésében beállott gyökeres fordulatnak, amely a Szovjethatalom rendkívül fontos vívmánya . . ."*

Igy lett előkészítve Sztálin vezetése alatt a történelmi fordulat a kulák elemek korlátozásának és kiszorításának politikájától, a kulákságnak mint osztálynak a teljes kollektivizálás alapján való felszámolása politikájához.

Sztálin elvtárs nagy érdemének kell tekinteni azt a tényt, hogy ebben az időszakban, az iparosítás és kollektivizálás első nekiindulásának időszakában, amikor a nép minden munkálkodó erejét nagy feladatok megoldására kellett mozgósítani, élére állította a nőkérdést, a nők helyzetének, a női munká-

---

* *Sztálin.* A leninizmus kérdései. Szikra 1948. 287. old.

nak, ama rendkívül fontos szerepnek a kérdését, melyet a nők — munkásnők és parasztasszonyok — a társadalom gazdasági, társadalmi és politikai életében betöltenek és, a kellő színvonalra emelve ezt a kérdést, helyesen meg is oldotta azt.

„Az emberiség történelmében az elnyomottak egyetlen mozgalma sem zajlott le — mondotta Sztálin — a dolgozó nők részvétele nélkül. A dolgozó nők, az összes elnyomottak legelnyomottabbjai, sohasem maradtak és maradhattak távol a felszabadító mozgalom országútjától. A rabszolgák felszabadító mozgalmában, mint ismeretes, százával és ezrével szerepelnek a női vértanúk és hősnők. A jobbágyság felszabadító küzdelmének harcosai közt tízezrével voltak a dolgozó nők. Nincs csodálkozni való azon, hogy a munkásosztály felszabadító mozgalma, az elnyomott tömegeknek ez a leghatalmasabb szabadságmozgalma, a dolgozó nők millióit gyüjtötte a maga zászlaja alá.“*

„A dolgozó nők — mondja tovább Sztálin — a munkásnők és parasztasszonyok a munkásosztály hatalmas tartalékai. Ez a tartalék a lakosságnak jó felét teszi. A munkásosztály pártján lesz-e a női tartalék, vagy ellene — ezen fordul meg a proletármozgalom sorsa, a proletárforradalom győzelme vagy veresége, a proletárhatalom győzelme vagy veresége. Ezért a proletariátusnak és élcsapatának, a kommunista pártnak elsőrendű feladata az, hogy

---

* „Právda“ 1925 március 8. 56. sz.

Sztálin a Fekete-tengeri hajóhad „Cservona Ukrajna" nevű cirkálója fedélzetén. 1929 július 25

(Fénykép)

erélyes harcot indítson a nők, a munkásnők és parasztasszonyok felszabadításáért a burzsoázia befolyása alól, a munkásnők és parasztasszonyok politikai felvilágosításáért és megszervezéséért a proletariátus zászlaja alatt.“*

„De a dolgozó nők — folytatja Sztálin — nemcsak tartalékot alkotnak. A munkásosztály helyes politikája esetén a dolgozó nők a munkásosztály igazi, a burzsoázia ellen működő hadseregévé válhatnak. A női munkástartalékból a munkásnők és parasztasszonyok olyan hadseregét kikovácsolni, amely a proletariátus nagy hadseregével vállvetve küzd — ez a munkásosztály második és döntő feladata.“**

Ami a nőknek a kolhózokban való szerepét illeti, erről Sztálin a rohammunkás kolhózparasztok első kongresszusán a következőket mondta:

„A nőkérdés a kolhózokban — mondta Sztálin — fontos kérdés, elvtársak. Tudom, hogy sokan közületek lebecsülik a nőket, sőt tréfát űznek belőlük. Ez azonban hiba, elvtársak, mégpedig komoly hiba. Nemcsak arról van itt szó, hogy a lakosság felét nők teszik. Mindenekelőtt arról van szó, hogy a kolhózmozgalom a kiváló és tehetséges nők egész sorát vezető állásokba emelte. Nézzétek ezt a kongresszust, annak összetételét és meglátjátok, hogy a nők az elmaradottak soraiból már régen az élen-

---

* Ugyanott.

** „Právda“ 1925 március 8. 56. sz.

haladók soraiba léptek elő. A nő a kolhózokban nagy erő. Ezt az erőt véka alatt tartani — bűn. Kötelességünk az, hogy a nőket a kolhózokban előtérbe toljuk és ennek az erőnek teret engedjünk."*

„Ami magukat a kolhózok női tagjait illeti — folytatja Sztálin —, azoknak meg kell gondolniok, hogy milyen ereje és jelentősége van a kolhózoknak a nők szempontjából, meg kell gondolniok, hogy csak a kolhózban válhatnak a férfiakkal egyenlőkké. Ha nincs kolhóz: egyenlőtlenség van, a kolhózban: egyenlő a jog. Gondolják ezt meg a kolhózbeli elvtársnők és vigyázzanak a kolhózrendre, mint a szemük fényére."**

Országunk legszélesebb néptömegeinek — köztük a régebben elnyomott és elmaradt nemzetek dolgozóinak is — bevonása a szocializmus építésének művébe, a szovjetideológiának, amely a tömegekben látja a történelem igazi alkotóit, óriási győzelmét jelentette a burzsoá ideológia felett, amely mindenféle badarságokat terjeszt arról, hogy a tömegek az életnek semmiféle terén sem képesek önálló alkotásra. Sztálin elvtárs leleplezte annak az „elméletnek" reakciós voltát, amely szerint a kizsákmányoltak nem tudnak meglenni a kizsákmányolók nélkül. „Az Októberi Forradalomnak — írta Sztálin elvtárs — egyik legfontosabb eredménye az a tény,

---

* *Sztálin.* A leninizmus kérdései. Szikra 1948. 441. old.

** Ugyanott, 442. old.

hogy erre a hazug elméletre halálos csapást mért."*

Sztálin elvtárs leleplezte azt a reakciós legendát is, amely szerint a népek felsőbb és alsóbbrendű fajokra oszlanak.

„Azelőtt »szokás volt« azt gondolni, hogy a világ örök idők óta alsóbb és felsőbbrendű fajokra oszlik, feketékre és fehérekre, akik közül az előbbiek képtelenek a civilizációra, s arra vannak kárhoztatva, hogy kizsákmányolják őket, az utóbbiak pedig a civilizáció egyedüli hordozói és arra vannak hivatva, hogy az előbbieket kizsákmányolják. Most ez a legenda szét van zúzva és félre van vetve. Az Októberi Forradalom egyik legfontosabb eredménye az a tény, hogy erre a legendára halálos csapást mért és a gyakorlatban megmutatta, hogy a szovjet-fejlődés medrébe bevont felszabadított nem európai népek éppúgy előbbre tudják vinni a *valóban* haladó kultúrát és a *valóban* haladó civilizációt, mint az európai népek."**

*

* *Sztálin.* A leninizmus kérdései. Szikra 1948. 188. old.
** Ugyanott 189. old.

IX

EZERKILENCSZÁZHUSZONKILENC december 27-én Sztálin beszédet mondott a marxista agrár-szakemberek értekezletén. Beszédében Sztálin elvtárs leleplezte az egyes népgazdasági szektorok közötti „egyensúly" burzsoá elméletét, szétt törte a szocialista építés „automatizmusának" antimarxista elméletét és a kisparaszti gazdaság „stabilitásának" antimarxista elméletét. Miután pozdorjává zúzta mindezeket a burzsoá, antimarxista, jobboldali-opportunista elméleteket, Sztálin elvtárs mélyenjáró elemzést adott a kolhózoknak — mint a gazdaság szocialista formájának — természetéről és megalapozta az áttérést a mezőgazdaság teljes kollektivizálásának politikájára és a kulákságnak mint osztálynak ezen az alapon való felszámolására.

Lenin már a XI. pártkongresszuson beszélt az utolsó és döntő harcról az ellen az orosz kapitalizmus ellen, amely a kisparaszt gazdaságból nő ki, de abban az időszakban még nem lehetett pontosan megállapítani ennek a harcnak az időpontját. Sztálin elvtárs az őt jellemző éleslátással tudományosan bebizonyította, hogy a belső kapitalizmussal meg-

vívandó utolsó döntő harc *időpontja* már elérkezett. Sztálin, a nagy dialektikus, kimutatta, hogy a kulákságnak mint osztálynak felszámolása nem folytatása a kulákságot korlátozó és kiszorító régebbi politikának, hanem éles *fordulat* a párt politikájában.

„Míg a földesúri földek elkobzása *első* lépése volt az Októberi Forradalomnak a falun, — mondja a XVI. pártkongresszus határozata —, addig a kolhózokra való áttérés a *második*, mégpedig a döntő lépés, amely igen fontos szakaszt jelent a szovjetunióbeli szocialista társadalom alapjának lerakása szempontjából."*

A szocialista gazdaságra a falu annak következményeképpen tért át, hogy a gazdasági szükségszerűség megkövetelte a nagy szövetkezeti gazdaságra, kollektív, gépekkel dolgozó földművelésre való áttérést. A bolsevikok pártja és a Szovjetállam az évek során új termelőerőket hozott létre a falun, bevezette a modern technikát, traktorokat, kombájnokat stb., a szocialista mezőgazdaság számára kádereket nevelt, embermilliókat, akik a modern technikát elsajátítják.

Sztálin elvtárs a sztálingrádi traktorgyár üzembehelyezése napján (1930 június 17-én) a gyár munkásaihoz intézett, történelmi jelentőségű üdvözletében ezt írta :

---

* A Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártja kongresszusainak, értekezleteinek és Központi Bizottsága teljes üléseinek határozatai és döntései. II. rész. 6. kiad. 1941. 428. old., oroszul.

„Üdvözlöm a Szovjetunió első, Vörös Zászló-renddel kitüntetett óriási traktorgyárának munkásait és vezetőit, és gratulálok nekik győzelmük alkalmából. Az 50.000 traktor, amelyet évenként az országnak adnotok kell — 50.000 ágyulövedék, amely robbantja a régi burzsoá világot és utat tör az új, szocialista gazdasági formának a falun. Sikert kívánok programotok teljesítéséhez."*

A falun létrehozott új termelőerők elkerülhetetlenül új, szocialista viszonyt teremtettek az emberek között.

Sztálin, aki a szocializmusról szóló marxista-leninista elméletet minden irányban konkretizálta, kimutatta, hogy a kollektivizálásra nem lehet a parasztoknak a kolhózokba való egyszerű és békés belépése útján áttérni, hanem csak a parasztoknak a kulákság elleni tömegharca útján. A kulákságot nyílt harcban, az egész parasztság szemeláttára kellett szétverni, hogy a paraszttömegek meggyőződjenek a kapitalista elemek gyöngeségéről s ezért az átmenet a teljes kollektivizálásra elválaszthatatlanul egybekapcsolódott a kulákság mint osztály felszámolásának feladatával.

Sztálin elvtárs útmutatásai, hogy a párt politikájában fordulatnak kell történnie a kulákság kizsákmányoló törekvéseinek korlátozásától a kulákságnak mint osztálynak felszámolásához, szolgáltatták az alapot a Központi Bizottság 1930 január 5-i

---

* „Právda" 1930 június 18. 166. sz.

határozatához: „A kollektivizálás üteméről és a kolhózok létesítését elősegítő állami intézkedésekről."

A párt ellenségei mindenképpen igyekeztek meghiusítani a pártnak a mezőgazdaság kollektivizálására vett irányát. Ezek az ellenséges kísérletek nemcsak a jobboldali behódolóknak a kollektivizálás ellen intézett egyenes támadásaiban nyilvánultak meg, hanem a pártvonalnak „baloldalias" elferdítéseiben is, abban, hogy a kollektivizálásnak a párt által megállapított ütemét nem tartották be, a kolhózalapítás önkéntességét hangsúlyozó lenini-sztálini elvet megsértették, az artelj átugrásával, hebehurgyán kommunákat létesítettek, és kényszerúton társadalmasítottak lakóházakat, aprómarhát, baromfit és egyebet.

A belső és külső ellenségek, intervenció-tervezők és ügynökeik abban reménykedtek, hogy ez a „baloldalias", sőt néha egyenesen tudatosan provokációs jellegű gyakorlat viszályt kelt majd a parasztság és a Szovjethatalom között. Az imperialista államok vezérkaraiban már ki is tűzték az újabb intervenció határidejét. De a párt vezére idejében észrevette az új veszedelmet.

1930 március 2-án a Központi Bizottság határozata értelmében közzétették Sztálin „Akiknek a siker a fejükbe szállt"* című cikkét, amelyben Sztálin visszaverte a kolhózmozgalmat pusztulással fenyegető „baloldalias" túlkapásokat. „A cikk teljes erő-

* *Sztálin* A leninizmus kérdései. Szikra 1948. 314–319. old.

vel hangsúlyozta az önkéntesség elvét a kolhózalakítás terén és rámutatott arra, hogy a kollektivizálás ütemének és módszereinek megállapításánál feltétlenül számolni kell a Szovjetunió különböző vidékein uralkodó viszonyok különbözőségével. Sztálin elvtárs emlékeztetett ebben a cikkben arra, hogy a kolhózmozgalom fő láncszeme a mezőgazdasági artelj ... Sztálin elvtárs cikkének óriási politikai jelentősége volt. Ez a cikk segítséget nyujtott a pártszervezeteknek az elkövetett hibák kijavításához és rendkívül súlyos csapást mért a Szovjethatalom ellenségeire, akik azt remélték, hogy a túlkapásokat kihasználva, sikerülni fog nekik a parasztságot a Szovjethatalom ellen fordítani."*

Megsemmisítő csapást mérve a „baloldalias" túlkapásokra és egyszersmind szétfoszlatva az intervenciósok reménykedéseit, Sztálin elvtárs, a milliós tömegek tanítómestere, megmagyarázta a pártbeli és pártonkívüli káderekneк, hogy miben áll a vezetés művészete.

„A vezetés művészete — írta Sztálin — komoly dolog. Nem szabad elmaradni a mozgalomtól, mert elmaradni annyit jelent, mint elszakadni a tömegektől. De nem szabad előreszaladni sem, mert előreszaladni annyit jelent, mint elveszteni a tömegekkel való kapcsolatot. Aki a mozgalmat vezetni akarja és egyúttal meg akarja tartani a kapcsolatot a mil-

---

* A SzK(b)P története. Rövid tanfolyam. Szikra 1949. 323—324. old., (XI. 2. fejezet).

liós tömegekkel, annak két fronton kell harcolnia — az elmaradók ellen is, az előreszaladók ellen is."*

Ezt követő „Válasz a kolhózparaszt elvtársaknak"** c. 1930 április 3-án közzétett cikkében Sztálin, a kolhóztagok millióihoz fordult és rámutatva a parasztkérdésben elkövetett hibák gyökerére és a kolhózmozgalom főhibáira, rendkívüli erővel fejtette ki, hogy mi a lényege a támadás törvényeinek az osztályharc frontján. Nem lehet támadást folytatni, ha nem erősítjük meg a már elfoglalt hadállásokat — magyarázta Sztálin elvtárs —, ha nem csoportosítjuk át erőinket, ha nem biztosítjuk a frontot tartalékokkal, ha nem hozzuk rendbe a hátországot. Az opportunisták nem értik a támadás osztálytermészetét: milyen osztály ellen és milyen osztállyal szövetségben támadunk? Nekünk — mondta Sztálin — nem akármilyen támadásra van szükségünk, hanem a kulák elleni támadásra, szövetségben a középparaszttal.

A sztálini vezetés segítségével, a túlkapások kiigazításának eredményeképpen szilárd alap jött létre a kolhózmozgalom újabb, hatalmas megnövekedésére. A párt, Sztálin elvtárssal az élén, megoldotta a proletárforradalomnak a hatalom meghódítása után legnehezebb feladatát, azt, hogy a kis parasztgazdaságokat a szocializmus vágányára vezesse át, hogy a kulákságot, ezt a számra legnagyobb kizsákmányoló osztályt, felszámolja.

* *Sztálin.* A leninizmus kérdései. Szikra 1948. 319. old.
** Ugyanott 320—338. old.

„Rendkívül mélyreható forradalmi átalakulás volt ez, ugrás a társadalom régi minőségi állapotából, új minőségi állapotba, amely következményeiben egyenlő jelentőségű volt az 1917-es októberi forradalmi átalakulással.

Ennek a forradalomnak sajátszerűsége az volt, hogy *felülről* ment végbe az államhatalom kezdeményezésére, amelyet *alulról* a kuláknyűg ellen a szabad kolhózélet megteremtéséért harcoló milliós parasztttömegek egyenes támogatása kísért."*

Lenin útmutatásaira támaszkodva, amelyek szerint a kisparasztgazdaságokról át kell térni a nagy, arteljformájú, kollektív mezőgazdaságra, Lenin szövetkezeti tervére támaszkodva, Sztálin kidolgozta és gyakorlatilag megvalósította a *mezőgazdaság kollektivizálásának elméletét.* Az új, amit Sztálin ezen a téren adott, abban áll, hogy:

1) minden oldalról kidolgozta a szocialista falusi gazdaság kolhózformájának kérdését;

2) kimutatta, hogy az adott szakaszban a kolhózépítésnek fő és alaplánczseme a mezőgazdasági artelj, mint a parasztok számára leghelyesebb és legérthetőbb forma, amely lehetővé teszi a kolhóztagok személyes érdekeinek összeegyeztetését társadalmi érdekeikkel, a kolhóztagok személyes érdekeinek hozzáalkalmazását a társadalmi érdekekhez;

---

* A SzK(b)P története. Rövid tanfolyam. Szikra 1949. 320. old. (XI. 2. fejezet).

3) megalapozta az áttérést a kulákság korlátozásának és kiszorításának politikájáról arra a politikára, amely a kulákságot mint osztályt a teljes kollektivizálás alapján felszámolja ;

4) megvilágította a gép- és traktorállomások jelentőségét, mint a mezőgazdaság szocialista átépítési munkájának támaszpontjaiét, amelyek révén a szocialista állam segíti a mezőgazdaságot és a parasztságot.

1930 februárjában igen sok szervezet és munkás-, paraszt- és vöröskatona-gyűlés kívánságára a Szocialista Szovjetköztársaságok Szövetségének Központi Végrehajtó Bizottsága Joszif Visszarionovics Sztálint, a szocialista építőmunka frontján szerzett hatalmas érdemei elismeréseképpen másodszor tüntette ki a Vörös Zászló-érdemrenddel.

A XVI. pártkongresszus (1930 június 26—július 13) úgy került a történelembe, mint a szocializmus egész fronton kifejlesztett támadásának kongresszusa. Sztálin, miután referátumában megvilágította azt, hogy mi a lényege a szocializmus egész fronton kifejlesztett támadásának a kapitalista elemek ellen, megállapította, hogy országunk már a *szocializmus korszakába lépett.*

Sztálin beszámolt a kongresszusnak az ország iparosítása és a mezőgazdaság kollektivizálása terén elért eredményekről, s egyben rámutatott arra, hogy milyen feladatokat ró ránk a fejlődés új időszaka. Ha a fejlődés *üteme* szempontjából már elértük, sőt túl is szárnyaltuk a fejlett kapitalista országokat,

az ipari termelés *színvonala* szempontjából még nagyon el vagyunk maradva a fejlett kapitalista országok mögött. Ezért tűzzük ki az ütem további gyorsításának feladatát és azt, hogy a kapitalista országokat az ipari termelés színvonala szempontjából is utólérjük és túlszárnyaljuk. Sztálin elvtárs referátumában kijelölte a párt feladatait az első ötéves terv négy év alatti megvalósítása terén.

Az egész ország dolgozói nagy lelkesedéssel láttak hozzá a kongresszus által kijelölt óriási feladatok teljesítéséhez. Hatalmas méreteket öltött a szocialista munkaverseny és a rohammunka. A XVI. kongresszus ülésezése idején a szocialista versenyben már két millió munkás vett részt, a rohambrigádokban dolgozó munkások száma pedig meghaladta az egy milliót.

„A legnagyszerűbb ebben a versenyben az — mondta Sztálin elvtárs a XVI. kongresszuson —, hogy gyökeres fordulatot idéz elő az embereknek a munkáról való nézeteiben, mert a munkát szégyelni való és súlyos teherből, aminek azelőtt tekintették, *becsület* dolgává, *dicsőség* dolgává, *érdem* és *hősiesség* dolgává változtatja. Ehhez hasonló valami a kapitalista országokban nincs és nem is lehet."*

Az első ötéves terv megvalósítása az ország valamennyi gazdasági ágának újjáépítését követelte

---

* A SzK(b)P XVI. kongresszusán, 1930 június 27-én tartott beszámolóból. Lásd: *Lenin—Sztálin.* A szocialista munkáról és munkaversenyről. Szikra 1948. 73—74. old.

meg az új, modern technika alapján. A technika döntő jelentőségre tett szert. A párt vezére ezzel kapcsolatban 1931 február 4-én, a szocialista ipar funkcionáriusainak első össz-szövetségi értekezletén „A gazdasági vezetők feladatairól" mondott beszédében új jelszót adott ki: „A bolsevikoknak el kell sajátítaniok a technikát", „Az újjáépítés időszakában mindent a technika dönt el."

Ebben az időszakban, amikor a párt megfeszített munkát végzett a szocializmus építése terén, egyre nagyobb jelentőségre tett szert a párt tagjainak és tagjelöltjeinek marxista-leninista nevelése, a bolsevik párt történelmi tapasztalatainak tanulmányozása, a harc a párt történetének meghamisítói ellen.

1931 novemberében Sztálin közzétette a „Proletárforradalom" c. folyóirat szerkesztőségéhez intézett ismert levelét, amelynek rendkívül nagy szerepe volt a párt sorainak további eszmei tömörítésében. Ebben a levélben Sztálin, leleplezve a bolsevizmus történetének trockista meghamisítóit, kimutatta, hogy a leninizmus a mindenfajta opportunizmussal folytatott könyörtelen harcban született, növekedett és erősödött meg, hogy a bolsevikok voltak az egész világon az egyetlen forradalmi szervezet, amely teljesen szétverte az opportunistákat és centristákat és kikergette őket a pártból. Ebben a levélben Sztálin meggyőző erővel mutatott rá arra, hogy a trockizmus az ellenforradalmi burzsoázia élcsapata, amely a kommunizmus, a Szovjethatalom és a szocializmusnak a Szovjetunióban való építése ellen harcol.

1933 elejére az első ötéves terv határidő előtt megvalósult. 1933 januárjában Sztálin beszámolót tartott a Központi Bizottság és Központi Ellenőrző Bizottság teljes ülésén „Az első ötéves terv eredményei" címmel: Országunk — mondotta Sztálin — agrárországból ipari országgá, kisparaszti országból a legnagyobb üzemű, élenjáró szocialista földművelés országává lett. A kizsákmányoló osztályokat kivertük a termelésben elfoglalt állásaikból. Maradékaik szétszóródtak szerte az országban és csendes aknamunka formájában vették fel a harcot a Szovjethatalom ellen. Ezért növelni kellett az éberséget, harcot kellett indítani a szovjetrendszer alapjának, a szocialista tulajdonnak védelmére, minden módon erősíteni kellett a proletariátus diktatúráját.

A Központi Bizottság teljes ülésén „A falusi munkáról" mondott másik beszédében Sztálin mélyrehatóan elemezte a párt falun végzett munkájának hiányait és a kolhózrendszer megerősítését szolgáló munkák egész programját fejtette ki.

A párt előtt új feladat állt, harcolni a kolhózok megerősítéséért, a munka megszervezéséért a kolhózokban, harcolni azért, hogy a kolhózok bolsevik kolhózokká váljanak, hogy a kolhózokat megtisztítsuk az ellenséges kulák és kártevő elemektől. Erre a célra Sztálin elvtárs azt javasolta, hogy a gép és traktorállomásokon és a szovhózokban politikai osztályokat létesítsenek. A gép- és traktorállomások politikai osztályainak két év alatt (1933—34) nagy munkát sikerült végezniök a kolhózok megerősítése terén.

1933 február 19-én, a kolhózok rohammunkásainak első országos kongresszusán Sztálin elvtárs kitűzte és megalapozta a jelszót : tegyük a kolhózokat bolsevikokká, a kolhóztagokat pedig jómóduakká.

„Ahhoz, hogy a kolhóztagok jómóduakká váljanak — mondta Sztálin elvtárs —, most már csak egyre van szükség : arra, hogy a kolhózban becsületesen dolgozzanak, helyesen használják ki a gépeket és traktorokat, helyesen használják ki az igás jószágot, helyesen munkálják meg a földet és óvják a kolhóz tulajdonát."*

Sztálin beszéde behatolt a kolhóztagok tudatába, a kolhózok gyakorlati, harcos programjává lett.

A szocialista építés tapasztalataiból általános tanulságokat vonva le, Sztálin elvtárs kidolgozta a szovjetkereskedelemről, mint a munkatermékeknek a szocializmus viszonyai közt való elosztása és cseréje formájáról szóló tanítást.

Sztálin elvtárs azt mondta : „A szovjetkereskedelem — kereskedelem kis- és nagytőkések nélkül, kereskedelem kis és nagy spekulánsok nélkül. Különleges fajtája ez a kereskedelemnek, amilyet a történelem eddig még nem ismert, amely csak a mi gyakorlatunkban, a bolsevikok gyakorlatában, a szovjetfejlődés körülményei között van meg."**

„Annak, hogy az ország gazdasági élete felpezsdülhessen, az iparnak és mezőgazdaságnak pedig

---

* *Sztálin.* A leninizmus kérdései. Szikra 1948. 440. old.

** Ugyanott, 409. old.

legyen, ami őket termelésük további növelésére sarkalja — mondta továbbá Sztálin elvtárs —, még egy előfeltétele van, éspedig: kifejlett *áruforgalom* a város és a falu között, az ország területei és kerületei között, a népgazdaság különböző ágai között."*

Sztálin elvtárs élesen bírálta azokat, akik a szovjetkereskedelmet nem értékelték kellően, vagy félvállról kezelték. „A kommunisták egy részének soraiban — mondta Sztálin elvtárs — még mindig félvállról, lenézően kezelik a kereskedelmet általában és különösen a szovjetkereskedelmet. Ezek a — tisztesség ne essék szólván — kommunisták úgy tekintik a szovjetkereskedelmet, mint valami másodrendű értéktelen dolgot, a kereskedelem terén dolgozókat pedig, mint elveszett embereket . . . Ezek az emberek nem értik, hogy a szovjetkereskedelem a mi életbevágó, bolsevik ügyünk, a kereskedelemben dolgozók pedig, beleértve az üzleti elárusítókat is, feltéve, hogy becsületesen dolgoznak — a mi, forradalmi, bolsevik ügyünk megvalósítói."**

Sztálin elvtárs ezen útmutatásainak nagy jelentőségük volt a szovjetkereskedelem megerősítése és az ország belső áruforgalmának kifejlesztése szempontjából.

A forradalom ihletett tribúnja és a párt kedvence, Szergej Mirónovics Kírov, a XVII. pártkongresszus előtti napokban Leningrádon, a Szovjetunió Kom-

---

* *Sztálin.* A leninizmus kérdései. Szikra 1948. 485. old.

** Ugyanott, 485. old.

munista (bolsevik) Pártja Központi Bizottságának munkájáról mondott beszámoló beszédében a következőképpen jellemezte a munkásosztály szocialista győzelmeinek nagy szervezőjét:

„Elvtársak, pártunk érdemeiről, pártunk sikereiről szólva, lehetetlen nem szólnunk az *általunk elért gigászi győzelmek nagy szervezőjéről. Sztálin elvtársról beszélek.*

Ki kell jelentenem, hogy Sztálin tényleg tökéletes, tényleg mindenoldalú követője, folytatója annak, amit pártunk nagy megalapítója hagyott ránk, akit immár tíz éve hogy elvesztettünk.

Nehéz elképzelni olyan gigászi alakot, amilyen Sztálin. *Az utóbbi évek alatt, azóta hogy Lenin nélkül dolgozunk, nem ismerünk munkánkban egyetlen olyan fordulatot, politikánkban egyetlen olyan, valamennyire is nagyszabású kezdeményezést, jelszót, irányt, amelynek szerzője ne Sztálin elvtárs, hanem valaki más volna. Minden főbb munkánk — ezt tudnia kell a pártnak — Sztálin elvtárs útmutatásai szerint, az ő kezdeményezésére és vezetése alatt megy végbe.* A nemzetközi politika legnagyobb kérdései az ő útmutatásai szerint döntetnek el és nemcsak ezek a nagy kérdések, de még harmadrendűeknek, sőt tizedrendűeknek látszó kérdések is mind érdeklik őt, ha országunk munkásait, parasztjait és valamennyi dolgozóját érintik.

Meg kell mondanom, hogy ez nemcsak a szocializmus építésére vonatkozik annak egészében, hanem munkánk egyes kérdéseire is. Így például, ha országunk védelmének kérdéseit vesszük, teljes határo-

zottsággal kell hangsúlyoznunk, hogy összes sikereinket, amelyekről beszéltem, teljes egészében Sztálinnak köszönhetjük.

Ennek az embernek hatalmas akarata, roppant szervező tehetsége biztosítja a párt számára a szocializmus győzelmes építésével kapcsolatos nagy történelmi fordulók idejében való keresztülvitelét.

Vegyétek Sztálin elvtárs jelszavait: «Tegyük a kolhóztagokat jómódúvá», «Tegyük a kolhózokat bolsevikokká», «Sajátítsuk el a technikát», vegyétek Sztálin elvtárs hat történelmi jelentőségű feltételét — mindaz, ami munkánk jelen stádiumában a szocializmus építését irányítja, ettől az embertől származik és mindazt, amit az első ötéves terv eredményeképpen kiharcoltunk, az ő útmutatása alapján értük el."*

1934 elején Sztálin vezeti a történelemben a *győzők kongresszusaként* ismert XVII. pártkongresszus munkáját. A kongresszuson a SzK(b)P Központi Bizottsága munkájáról mondott beszámoló beszédében Sztálin elvtárs összegezte a párt történelmi jelentőségű győzelmeinek — a szocializmus győzelmeinek — eredményeit a Szovjetunióban.

Győzött az ország iparosításának politikája, a mezőgazdaság teljes kollektivizálásának politikája, győzött az a politika, amely a kulákságot mint osztályt felszámolta. Győzött a szocializmus *egy*

---

* *Kirov.* Válogatott cikkek és beszédek (1912—1934). 1939. 609—610. old., oroszul.

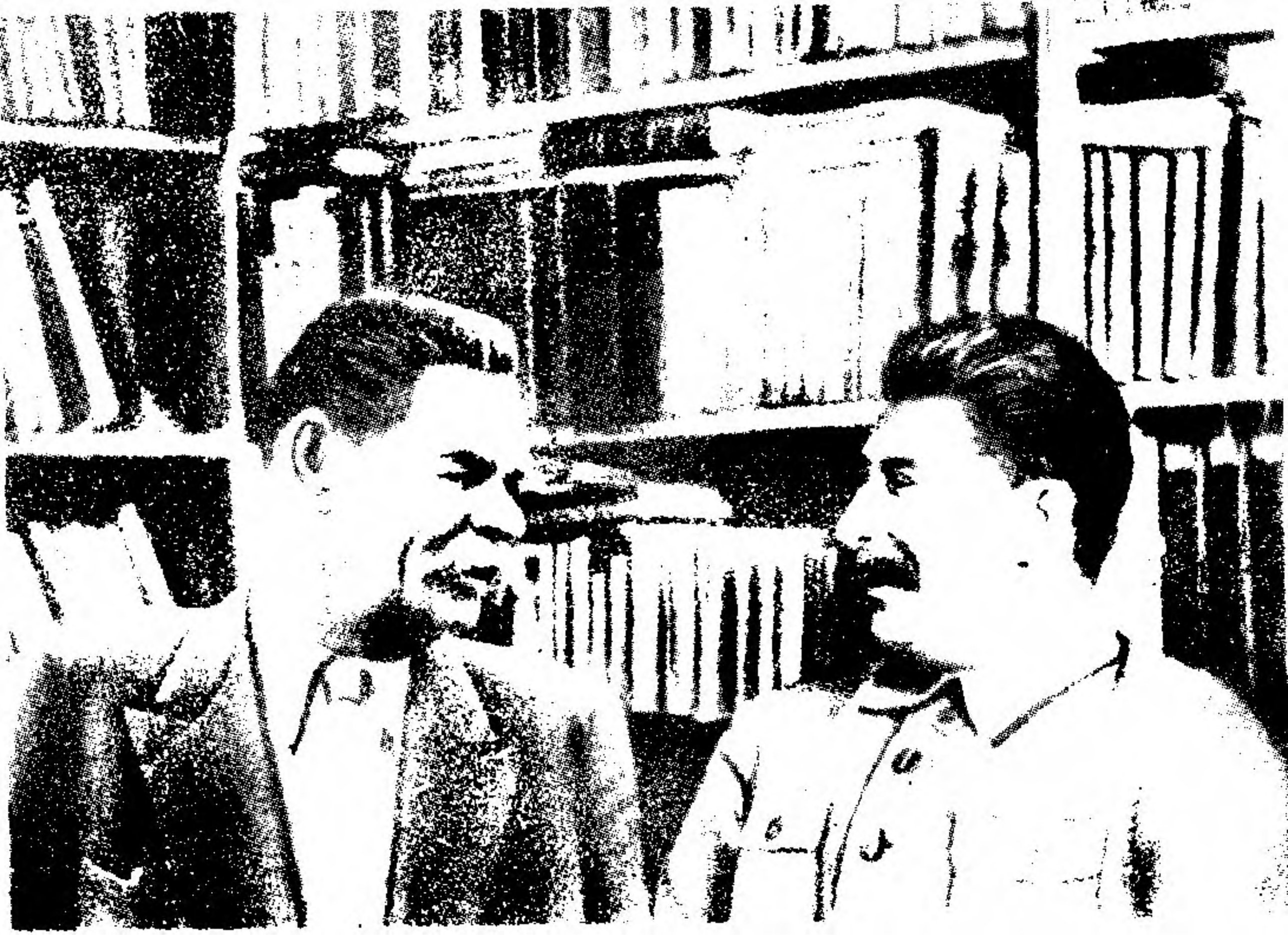

Sztálin és Gorkij

(Fénykép)

országban való felépítésének lehetőségéről szóló tanítás. A szocialista gazdasági forma az egész népgazdaságban osztatlanul uralkodó erő lett, valamennyi többi forma elsüllyedt. A kolhózok végleg és visszavonhatatlanul győztek.

De Sztálin figyelmeztette a pártot, hogy a harcnak még korántsincs vége. Bár az ellenség szét van verve, ideológiájának maradványai még élnek és gyakran hallatnak magukról. A kapitalista környezet megmaradt, éleszti és kihasználja a kapitalizmusnak az emberek tudatában még élő maradványait.

Sztálin elvtárs rámutatott arra, hogy a nemzeti kérdés terén a kapitalizmus maradványai az emberek öntudatában sokkal szívósabbak, mint bármely más téren. Arra a kérdésre válaszolva, hogy melyik elhajlás a fő veszély — az elhajlás a nagyorosz nacionalizmus felé, vagy pedig az elhajlás a helyi nacionalizmus felé —, Sztálin elvtárs kijelentette, hogy a mai viszonyok között „a fő veszély az az elhajlás, amely ellen beszüntették a küzdelmet, és amelyet ezáltal az államra nézve veszélyessé hagytak válni."*

Rendszeres munkát kell folytatni, hogy a kapitalizmusnak az emberek tudatában élő maradványait kiirtsuk, rendszeres bírálatnak kell alávetni a leninizmussal szemben ellenséges összes áramlatok ideológiáját ; szükséges a leninizmus fáradhatatlan propagandája, a párttagok ideológiai színvonalának eme-

* *Sztálin.* A leninizmus kérdései. Szikra 1948. 499. old.

lése, a dolgozók nemzetközi szellemben való nevelése. Különösen meggyőző erővel hangsúlyozta Sztálin, hogy fokozni kell a párt éberségét:

„Nem elringatni kell a pártot, hanem fejleszteni benne az éberséget, nem elaltatni, hanem a harci készenlét állapotában tartani, nem lefegyverezni, hanem felfegyverezni, nem leszerelni, hanem mozgósított állapotban tartani a második ötéves terv megvalósítására."*

Sztálin ebben a beszédében konkréten kidolgozott programot adott a párt további munkája számára az ipar, mezőgazdaság, kereskedelem és közlekedés területén és megadta a szervezeti munka programját (káderek, határozatok végrehajtásának felülvizsgálása és ellenőrzése); kitűzte azt a feladatot, hogy „a szervezeti vezetést a politikai vezetés színvonalára kell emelni". Sztálinnak ez a beszéde programot adott a kultúra, a tudomány, a népművelődés terén végzendő munka és az ideológiai harc számára.

A Szovjetunió külpolitikájáról szólva, Sztálin elvtárs beszédében megállapította, hogy a kapitalista világban gazdasági válság dúl és több országban lázas háborús készülődés folyik, különösen Németországban a fasiszták hatalomrajutása óta. A gazdasági megrázkódtatások, a háborús és politikai katasztrófák közepette a Szovjetunió szilárdan és rendületlenül megmarad a maga békés álláspontján, har-

* *Sztálin.* A leninizmus kérdései. Szikra 1948. 509. old.

col a háború veszélye ellen, állhatatosan folytatja békepolitikáját.

„A mi külpolitikánk világos — mondotta Sztálin elvtárs. — Ez a béke megőrzésének és a kereskedelmi kapcsolatok fejlesztésének politikája valamennyi ország irányában. A Szovjetuniónak esze ágában sincs, hogy bárkit is fenyegessen, még kevésbbé, hogy bárkire is rátámadjon. Mi a béke hívei vagyunk és a békéért harcolunk. De nem félünk a fenyegetésektől és készek vagyunk arra, hogy a háború gyújtogatóinak csapására csapással feleljünk . . . Azokat pedig, akik megpróbálnak rátámadni országunkra, úgy visszaverjük, hogy belepusztulnak, nehogy mégegyszer kedvük kerekedjék disznó-ormányukat a mi szovjetkertünkbe bedugni."*

A kongresszus Szergej Mirónovics Kírov javaslatára Sztálin elvtárs egész beszédét, mint kongresszusi határozatot fogadta el, mint párttörvényt, mint a párt munkaprogramját a legközelebbi időszakra. A kongresszuson jóváhagyták a népgazdaság fejlesztésének második ötéves tervét is.

*

* *Sztálin.* A leninizmus kérdései. Szikra 1948. 461. old.

X

A PÁRT általános irányvonalának sikerei következtében az ország ipara és mezőgazdasága továbbra is állandóan nőtt. Az ipar terén a második sztálini ötéves terv 1937 áprilisára, határidő előtt valósult meg — négy év és három hónap alatt. Az ipar és mezőgazdaság újjáépítésének befejezése azt eredményezte, hogy népgazdaságunkat a világ legfejlettebb technikájával szereltük fel. Iparunk óriási mennyiségű gépet, munkapadot és más munkaeszközt kapott. Mezőgazdaságunk elsőrangú szovjettraktorokhoz, kombájnokhoz és egyéb bonyolult mezőgazdasági gépekhez jutott. Közlekedésünk elsőrendű gépkocsikat, mozdonyokat, hajókat és repülőgépeket kapott. A Vörös Hadsereg új, nagyszerű technikai felszerelést — tüzérséget, tankokat, repülőgépeket és a tengeri hajóhad számára hajókat kapott.

Ez az egész, országunk gazdaságának technikai átszerelésére irányuló óriási munka Sztálin elvtárs közvetlen vezetése alatt folyik. Az újfajta gépek, a nagyszabású technikai újítások, vagy találmányok mind Sztálin elvtárs közvetlen utasításai szerint honosultak és honosulnak meg a gyakorlatban. Szemé-

lyesen megismerkedik az ipar és mezőgazdaság technikai újjáépítése körüli munka minden részletével, lelkesíti és serkenti a munkásokat és mérnököket, az üzemek és iparigazgatóságok vezetőit, a feltalálókat és konstruktőröket. Különösen nagy, szerető figyelmet szentel Vörös Hadseregünk, Légi Hadiflottánk és Tengeri Hajóhadunk technikai felszerelésének, aminek következtében a Vörös Hadsereg a szocializmus ellenségeiben rettegést keltő erővé vált.

A szocializmus építésének egyik rendkívül fontos kérdése, amellyel a pártnak komolyan kellett foglalkoznia, az volt, hogy a szovjettársadalomnak fel kellett nevelnie saját kádereit, a szovjetnépnek és elsősorban a munkásosztálynak meg kellett teremtenie saját értelmiségét. Kiindulva azokból a lenini útmutatásokból, hogy a néptömegek kultúrája hatalmas fellendülésének alapvető feltétele a szocialista forradalom, Sztálin elvtárs a munkásosztály kulturális erőinek kérdését a szocialista építés egyik döntő kérdéseként értékelte. Sztálin elvtárs ezt mondta:

„Az összes eddigi uralkodó osztályok közül a munkásosztály, mint uralkodó osztály, a történelemben némileg különleges és nem egészen kedvező helyzetet foglal el. Az összes eddigi uralkodó osztályok — rabszolgatartók, földesurak, tőkések — egyúttal gazdag osztályok is voltak. Módjuk volt arra, hogy fiaikat az igazgatáshoz szükséges ismeretekre kioktassák. A munkásosztály egyebek közt abban különbözik tőlük, hogy nem gazdag osztály, hogy azelőtt nem volt módjában fiait az igazgatás ismeretére

és gyakorlatára kioktatni és erre csak most, miután hatalomra jutott, kapott módot. Egyebek közt ezért olyan élére állított nálunk a kulturális forradalom kérdése.“*

A dolgozók saját kádereinek kérdése különösen nagy jelentőségre tett szert nálunk akkor, amikor országunk már bőségesen el volt látva új technikai felszereléssel és égető szükség volt olyan emberekre, akik elsajátították a technikát és képesek azt teljes mértékben kiaknázni a haza üdvére.

A hatalmas, az új technika olyan embereket követelt, akik meg tudják nyergelni ezt a technikát, kitudják préselni belőle mindazt, amit adhat. Kádereink figyelmét éles fordulattal rá kellett irányítani az új technika elsajátítására, arra, hogy mindenképpen fokozzuk a munkát nagyszámú olyan káderek kinevelésére, amelyek ebből a technikából a lehető legnagyobb eredményeket tudják kipréselni. Ebből a szempontból rendkívüli jelentőségű Sztálin elvtárs beszéde, amelyet a Vörös Hadsereg Akadémiájának évzáró ünnepélyén 1935 májusában tartott.

„Ahhoz, hogy a technikát mozgásba hozzuk — mondta Sztálin elvtárs — és fenékig kihasználjuk, olyan emberekre van szükségünk, akik elsajátították a technikát, olyan káderekre, amelyek a techni-

* *Sztálin*. A Központi Bizottság és a Központi Ellenőrző Bizottság áprilisi egyesített teljes ülése. Előadás a Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártja moszkvai szervezete pártmunkásainak gyűlésén 1928 április 13-án. Moszkva 1928. 15. old., oroszul.

kát teljesen magukévá tudják tenni és annak rendje és módja szerint kihasználni. A technika olyan emberek nélkül, akik ezt a technikát elsajátították — halott. A technika olyan emberek kezében, akik elsajátították, csodákat tehet és kell is hogy tegyen. Ha a mi elsőrangú gyárainkban, szovhózainkban és kolhózainkban, közlekedésünkben, Vörös Hadseregünkben elegendő számban volnának olyan káderek, amelyek ezen a technikán uralkodni tudnak, országunk háromszor-négyszer akkora eredményt érne el, mint ma . . . Meg kell végre érteni, hogy a világ összes értékes tőkéi közül a legértékesebb és legdöntőbb jelentőségű tőke — az ember, a káderek. Meg kell érteni, hogy a mi jelenlegi viszonyaink között «minden a káderektől függ». Ha jó és nagyszámú kádereink lesznek az iparban, a mezőgazdaságban, a közlekedésben, a hadseregben — országunk legyőzhetetlen lesz. Ha ilyen kádereink nem lesznek — mind a két lábunkra sántítani fogunk."*

Sztálin elvtárs beszéde hatalmas lökést adott a szocialista építés egyik legfontosabb feladatának, a káderek problémája megoldásának. A párt vezére ez útmutatásának ereje nemcsak abban volt, hogy ráirányította az összes párt- és szovjetszervezetek figyelmét a káderek problémájára, hanem abban is, hogy ez az útmutatás lent, a tömegekben is, erős visszhangra talált és a munka újabb fellendülésére vezetett.

---

* *Sztálin.* A leninizmus kérdései. Szikra 1948. 515., 517. old.

Az élenjáró munkások kezdeményezésére, alulról, óriási erővel indult meg *a Sztahánov-mozgalom.* A Donjec-medencében, a széniparban kezdődött és hihetetlen gyorsasággal terjedt el az egész országban, a népgazdaság minden ágában. Az iparban, a közlekedésben, a mezőgazdaságban a munka nagyszerű hőseinek tíz- és százezrei adták példáját annak, hogyan kell elsajátítani a technikát és emelni a munka szocialista termelékenységét.

Sztálin elvtárs a párt és az egész ország előtt megvilágította ennek az új mozgalomnak óriási történelmi jelentőségét. 1935 novemberében, a Sztahánov-munkások első össz-szövetségi értekezletén, Sztálin beszédet mondott, amelyben kifejtette, hogy a Sztahánov-mozgalom „a szocialista verseny újabb fellendülésének, a szocialista verseny újabb, magasabb fokának kifejezése . . . A Sztahánov-mozgalom jelentősége abban áll, hogy ez a mozgalom a technika régi normáit, mint elégteleneket, megdönti, a munka termelékenységének a vezető kapitalista országokban elért fokát sok esetben túlhaladja s ilymódon gyakorlati lehetőséget nyit a szocializmus további megszilárdítására országunkban, lehetőséget arra, hogy országunk a legnagyobb jólétben élő országgá váljék.“*

Sztálin elvtárs rámutatott arra, hogy a Sztahánov-mozgalom a kommunizmus felé építi az utat és

---

* *Sztálin.* A leninizmus kérdései. Szikra 1948. 518., 519—520. old.

Sztálin a tusinói repülőtéren gyermekek között. 1936
(Fénykép)

a munkásosztály olyan kulturális és technikai felemelkedésének magvát hordja magában, amely a szellemi és fizikai munka ellentétének kiküszöbölésével vezet.

A Sztahánov-mozgalom előfeltételeiről szólva, Sztálin elvtárs rámutatott arra, hogy miben rejlik forradalmunk óriási ereje és legyőzhetetlensége :

„A mi forradalmunk az egyetlen, amely nemcsak összetörte a kapitalizmus bilincseit és szabadságot adott a népnek, hanem meg tudta teremteni a nép számára a jómódú élet anyagi feltételeit is. Ebben van forradalmunk ereje és legyőzhetetlensége.“*.

Sztálin személyesen vezette a Sztahánov-munkások össz-szövetségi értekezletének munkáját és az ipar, közlekedés és mezőgazdaság élenjáró munkásai Kremlben tartott többi értekezleteinek munkáját is. Részletesen megbeszélte a népgazdaság minden ágának technikai és termelési kérdéseit az ipar és közlekedés sztahánovistáival, a kombájnvezetőkkel és traktoristákkal, a fejőnőkkel és a cukorrépaföldek hősnőivel.

A Kremlben Sztálin, a Központi Bizottság és a Kormány tagjaival együtt, a testvéri szocialista köztársaságok számos delegációját fogadta. Ragyogó demonstrálása volt ez a Szovjetunió népei közti nagy barátságnak, amelyet a lenini-sztálini nemzetiségi politika megvalósítása alapján értünk el. Sztálin elv-

---

* *Sztálin.* A leninizmus kérdései. Szikra 1948. 524. old.

társ és fegyvertársai az élenjáró munkásokkal és kolhóztagokkal együtt dolgozták ki a legfontosabb határozatokat a szocialista építőmunka legnagyobb jelentőségű kérdéseiben.

„Lenin arra tanított bennünket, hogy csak azok a vezetők lehetnek igazi bolsevik vezetők, akik nemcsak tanítani tudják a munkásokat és parasztokat, de maguk is tudnak tanulni tőlük"* — mondotta Sztálin elvtárs a sztahánovisták értekezletén tartott beszédében. A tömegekkel való ilyen kapcsolatnak ő maga adta a legjobb példáját, forradalmi tevékenységének legelső lépéseitől kezdve.

Az egész népgazdaságnak szocialista átépítése gyökeres változást idézett elő az országban az osztályok egymás közötti viszonyában. Ez a körülmény változtatásokat tett szükségessé a még 1924-ben elfogadott Alkotmányban. Sztálin elvtárs kezdeményezésére a párt Központi Bizottsága a Szocialista Szovjetköztársaságok Szövetsége Szovjetjeinek VII. kongresszusán javaslatot tett az Alkotmány megváltoztatására.

Az új Alkotmány tervezetét külön Alkotmányelőkészítő Bizottság dolgozta ki Sztálin elvtárs elnöklete alatt. A tervezetet az egész nép megvitatta, ami öt és fél hónapig tartott. Nem volt országunknak olyan zugja, ahol a dolgozók ne tanulmányozták volna át és ne vitatták volna meg ezt az okmányt, mely az emberiség történetében a legnagyszerűbbek

---

* *Sztálin.* A leninizmus kérdései. Szikra 1948. 531. old.

egyike. Az egész szovjetnép óriási örömmel és büszkeséggel üdvözölte és hagyta jóvá az Alkotmány tervezetét.

A Szovjetek Rendkívüli VIII. Össz-szövetségi Kongresszusán 1936 november 25-én az új Alkotmány tervezetéről tartott előadói beszédében Sztálin elvtárs ennek az alkotmánytervezetnek mélyenjáró megokolását adta, megvilágítva azt az óriási haladást, amely országunkban az 1924-es Alkotmány elfogadása óta végbement. A szocializmus győzelme lehetővé tette az áttérést a választási rendszer további demokratizálására, az általános, titkos, egyenlő és közvetlen választói jog bevezetésére.

A Szovjetunió Alkotmánya megerősíti a szocializmus valamennyi óriási győzelmét. Az Alkotmány értelmében a szovjettársadalom két, egymással barátságban élő osztályból, a munkások és parasztok osztályából áll. A Szocialista Szovjetköztársaságok Szövetségének politikai alapját a dolgozók küldötteinek Szovjetjei alkotják. A Szovjetunió gazdasági alapja a termelési eszközök szocialista tulajdona. A Szovjetunió minden polgárának biztosított joga van munkára, pihenésre, művelődésre, anyagi ellátásra öregség, betegség és rokkantság esetén. Megmásíthatatlan törvény a polgárok egyenjogúsága, nemzetiségre, fajra és nemre való tekintet nélkül. Az Alkotmány — a szocialista társadalom erősítése érdekében — biztosítja a szólás, sajtó és gyülekezési szabadságot, a társadalmi szervezetekben való egyesülés jogát, a személy sérthetetlenségét, a lakás és

levéltitok sérthetetlenségét, a menedékjogot oly külföldi állampolgároknak, akiket a dolgozók érdekeinek védelmezése, vagy tudományos tevékenységük vagy nemzeti felszabadító harcban való részvételük miatt üldöznek. A dolgozóknak ezeket a történelemben eddig még nem látott óriási jogait és szabadságát anyagilag, gazdaságilag biztosítja a szocialista gazdaság egész rendszere, amely nem ismer válságokat, anarchiát, munkanélküliséget.

A Szovjetunió Alkotmánya egyben komoly kötelességeket is ró az összes polgárokra : meg kell tartaniok a törvényeket, a munkafegyelmet, becsülettel teljesíteniök kell a társadalmi kötelességeket, tiszteletben kell tartaniok a szocialista együttélés szabályait, óvniok és erősíteniök kell a szociális tulajdont, védelmezniök a szocialista hazát.

Azt, amiről századokon át ábrándoztak az emberiség legjobb, élenjáró elméi, azt megmásíthatatlan törvénnyé tette a Szovjetunió Alkotmánya — a győzelmes szocializmus és a kibontakozott szocialista demokrácia Alkotmánya.

Ezt az Alkotmányt helybenhagyta és megerősítette a Szovjetek VIII. kongresszusa 1936 december 5-én. A Szovjetunió népei a Szocialista Szovjetköztársaságok Szövetségének új Alkotmányát, alkotója tiszteletére, egyszívvel-lélekkel Sztálini Alkotmánynak nevezték el. A Szovjetunió dolgozói számára ez az Alkotmány harc és győzelmek eredménye, az összes kapitalista országok dolgozói számára pedig nagy harci program. Ez az Alkotmány leszögezte azt a

világtörténelmi tényt, hogy a Szovjetunió a fejlődés új szakaszába lépett, abba a szakaszba, amelyben befejeződik a szocialista társadalom felépítése és bekövetkezik a kommunizmusra való fokozatos áttérés korszaka. Az egész világ dolgozóinak erkölcsi és politikai fegyvert ad ez az Alkotmány a burzsoá reakció elleni harcra. Megmutatja, hogy az, ami a Szovjetunióban megvalósult, megvalósítható a többi országban is.

A Szovjetunió Alkotmányának nemzetközi jelentőségét jellemezve, Sztálin elvtárs ezt mondta:

„Ma, amikor a fasizmus zavaros hulláma piszkolja a munkásosztály szocialista mozgalmát és sárral mocskolja be a civilizált világ legjobbjainak demokratikus törekvéseit, a Szovjetunió új Alkotmánya vádirat lesz a fasizmus ellen, vádirat, amely arról beszél, hogy a szocializmus és a demokrácia legyőzhetetlen. A Szovjetunió új Alkotmánya erkölcsi segítség és reális támasz lesz mindazok számára, akik ma harcot folytatnak a fasiszta barbárság ellen."*

A szocializmus győzelmei, amelyeket a párt kivívott, a nép ellenségeit még jobban felbőszítették. 1937-ben új adatok derültek ki a kapitalista országok hírszerző-osztályainak szolgálatában álló Bucharin-Trockij-féle kémszervezet, kártevő és gyilkos banda szörnyetegeiről. A bírósági tárgyalások megmutatták, hogy az emberi nemnek e söpredékei már

---

* *Sztálin.* A leninizmus kérdései. Szikra 1948. 559—560. old.

az Októberi Forradalom első napjai óta összeesküdtek Lenin ellen, akit le akartak tartóztatni, összeesküdtek a párt, a Szovjetállam ellen. Imperialista gazdáik akaratát teljesítve, céljukul tűzték ki, hogy a pártot és a Szovjetállamot megdöntsék, az ország védelmét aláássák, a külföldi beavatkozást megkönnyítsék, a Vörös Hadsereg vereségét előkészítsék, a Szovjetuniót feldarabolják, az imperializmus gyarmatává süllyesszék, a kapitalista rabságot a Szovjetunióban visszaállítsák. A párt és a Szovjethatalom megsemmisítette a nép ellenségeinek darázsfészkeit. 1937 márciusában, a Központi Bizottság teljes ülésén „A pártmunka fogyatékosságairól" mondott beszédében Sztálin a párt és szovjetszervek megerősítésének világos programját adta, a politikai éberség fokozására szükséges rendszabályok programját, kiadva a jelszót: „Sajátítsuk el a bolsevizmust!" Sztálin felfegyverezte a pártot a nép ellenségei elleni harcra, megtanította arra, hogyan rántsa le a nép ellenségeinek álarcát.

A szovjetbíróság felderítette gaztetteiket és gólyóáltali halálra ítélte a trockista-bucharinista szörnyetegeket. A szovjetnép helyeselte a trockista-bucharinista banda megsemmisítését és áttért a napirenden levő kérdésre — a Szovjetunió Legfelsőbb Szovjetje megválasztásának előkészítésére.

A párt a Központi Bizottság és Sztálin elvtárs vezetése alatt, teljes energiával látott hozzá a választások előkészítő munkájához. Az új Alkotmány bevezetése fordulatot jelentett az ország politikai éle-

Sztálin a dolgozószobájában

(Fénykép)

tében, az ország egész politikai életének további demokratizálását jelentette. Az új választási rendszer a tömegek politikai aktivitásának és a Szovjethatalom szervei felett gyakorolt ellenőrzésének erősödésére vezetett, valamint arra, hogy a Szovjethatalom szerveinek felelőssége a néppel szemben fokozódott. A Központi Bizottság vezetése alatt, Sztálin vezetése alatt, a párt az új feladatoknak megfelelően átépítette munkáinak formáit olyan szellemben, hogy a párton belüli demokráciát kibontakoztatta, a demokratikus centralizmus alapelveit megszilárdította, a kritikát és önkritikát kifejlesztette, a pártszervek felelősségét a párttömegekkel szemben fokozta. A választási hadjárat vezetőgondolatává a párt a kommunisták és pártonkívüliek blokkjának sztálini eszméjét tette.

1937 december 11-én, a választások előestéjén Sztálin Moszkvában, a főváros Sztálini választókerületében beszédet mondott. Beszédében megvilágította a gyökeres különbséget a Szovjetunió tényleg szabad, tényleg demokratikus választásai és a kapitalista országok választásai között, ahol a kizsákmányoló osztályok a népre nyomást gyakorolnak. Nálunk a Szovjetunióban a kizsákmányoló osztályokat felszámolták, a szocializmus már behatolt a mindennapi életbe és a választások ezen az alapon zajlanak le. Sztálin meghatározta továbbá, hogy milyen politikusoknak kell lenniök a nép választottainak, a Legfelsőbb Szovjet küldötteinek. A népnek követelnie kell választottaitól, hogy

lenini típusú politikusok legyenek — épp olyan világosak és határozottak, félelmet nem ismerők a harcban, mentesek a pániknak még az árnyékától is, könyörtelenek a nép ellenségeivel szemben, bölcsek és óvatosak bonyolult politikai kérdések eldöntésében, ahol mindenfelől való tájékozottságra van szükség, éppen olyan igazságszeretők és a népet szeretők, mint amilyen Lenin volt.

Az egész ország hallgatta bölcs, zseniális vezérének beszédét. Szavai mélyen behatoltak a dolgozók tudatába. Sztálin beszéde meghatározta a nép választottai tevékenységének elveit, lelkesítette a népet, még jobban összeforrasztotta a kommunisták és pártonkívüliek blokkját.

December 12-én folytak le a választások a Szovjetunió Legfelsőbb Szovjetjébe. A választások az egész nép ünnepévé, a szovjetnép hatalmas diadalává lettek. A 94 millió választó közül több mint 91 millió vett részt a szavazásban (96.8%); 90 millió ember erősítette meg a szocializmus győzelmét a kommunisták és pártonkívüliek blokkjának jelöltjeire leadott egyhangú szavazatával. Nagyszerű diadala volt ez a kommunisták és pártonkívüliek sztálini blokkjának, diadala Lenin és Sztálin pártjának, a párt lenini-sztálini vezetésének.

A szovjetnép erkölcsi és politikai egysége itt fényes megerősítést nyert. Sztálin — a nép első választottja, a Szovjetunió Legfelsőbb Szovjetjének első küldötte.

A tömegek gigászi méretekben megnőtt aktivitása és a további szocialista építőmunka óriási fel-

adatai új formában vetették fel kádereink eszmei és politikai megedzésének kérdését.

Sztálin elvtárs beszédeinek egész sorában a legélesebben állította kádereink elé a bolsevizmus elsajátításának feladatát. Rámutatott arra, hogy minden szükséges eszközünk és lehetőségünk megvan arra, hogy kádereinket ideológia tekintetében előkészítsük és politikailag megedzzük és hogy kilenctized részben ettől függ valamennyi gyakorlati feladatunk megoldása.

1938-ban látott napvilágot „A Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártja történetének rövid tanfolyama", amelyet Sztálin elvtárs írt és a SzK(b)P Központi Bizottságának külön bizottsága jóváhagyott.

E könyv megjelenése rendkívül nagy esemény volt a bolsevik párt eszmei életében. A párt a bolsevizmusnak új, hatalmas eszmei fegyverére, a marxista-leninista alapismeretek valóságos enciklopédiájára tett szert. Sztálini szabatossággal és mélységgel van a könyvben kifejtve és összefoglalva a kommunista párt gigászi történelmi tapasztalata, melyhez hasonlóval nem rendelkezett és nem rendelkezik a világnak egy pártja sem. „A Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártja történetének rövid tanfolyama" megmutatta a marxizmus továbbfejlődését a proletariátus osztályharcának új viszonyai között, az imperialista és proletárforradalmi korszak marxizmusának fejlődését, a marxizmus fejlődését abban a korszakban, amelyben a szocializmus győzelme a földkerekség egyhatodrészén már

bekövetkezett. Ez a könyv rövid idő alatt óriási példányszámban fogyott el. „Határozottan mondhatjuk — állapította meg A. A. Zsdánov elvtárs a XVIII. pártkongresszuson —, hogy amióta a marxizmus létezik, ez az első marxista könyv, mely ilyen széles körben terjedt el."

„A dialektikus és történelmi materializmusról" című fejezetben „A Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártja történetének rövid tanfolyama" rendkívül világos és tömör formában zseniális módon fejti ki a dialektikus és történelmi materializmus alapjait. Ebben a művében Sztálin elvtárs összefoglalta mindazt, amit Marx, Engels és Lenin a dialektikus módszer és a materialista elmélet tanába belevitt és továbbfejlesztette a dialektikus és történelmi materializmus tanát a tudomány és a forradalmi gyakorlat legújabb adatai alapján.

Sztálin elvtárs a dialektikus materializmust, mint a kommunizmus elméleti alapját fejti ki, mint a marxista-leninista párt világnézetét, amely eszmeileg felfegyverzi a munkásosztályt a proletárdiktatúra kivívásáért és a kommunizmus felépítéséért folytatott harcában. Különösen meggyőző erővel mutatja meg ez a munka azt a belső kapcsolatot, amely a marxizmus-leninizmus filozófiája és a bolsevik párt gyakorlati forradalmi tevékenysége között fennáll. Hogy ne tévedjünk a politikában, a marxista dialektikus módszer tételeit kell szem előtt tartanunk, ismernünk kell a történelmi fejlődés törvényeit — ezt tanítja Sztálin elvtárs.

A SzSzKSz Legfelsöbb Szovjetje Elnökségének ülése

(Fénykép)

Sztálin munkája „A dialektikus és történelmi materializmusról", melyet a marxista dialektikus módszernek ez a hasonlíthatatlan mestere írt, s amely a bolsevizmus egész gigászi gyakorlati és elméleti tapasztalatát foglalja össze általános tételekbe — *új, magasabb fokra emeli a dialektikus materializmust, és a marxista-leninista filozófiai gondolkodásnak igazi tetőfoka.*

1939 márciusában Sztálin a XVIII. pártkongresszus munkáját vezeti. Ez a kongresszus hatalmas demonstrálása volt az egész párt még soha nem látott egységének és egyöntetűségének, a leninisztálini Központi Bizottság körül való tömörülésének.

Sztálin beszámoló beszédében mélyenjáró elemzését adta a Szovjetunió nemzetközi helyzetének és leleplezte a Szovjetunió elleni háború és intervenció gyujtogatóinak terveit. A párt XVII. kongresszusa óta öt év telt el. Ez az időszak a kapitalista országokban szerfelett komoly megrázkódtatások időszaka volt, gazdasági téren éppúgy, mint politikai téren. Az 1929-1932-es évek gazdasági válsága és a sajátos jellegű depresszió után 1937 második felétől kezdve új gazdasági válság következett be, mely az Amerikai Egyesült Államokra, Angliára, Franciaországra és több más kapitalista országra is kiterjedt. A nemzetközi helyzet a végsőkig kiéleződött, a békeszerződések háború utáni rendszere hajótörést szenvedett, megkezdődött az új, a második világháború.

Az új háborút két, az agresszivitásban előljáró imperialista állam indította meg — Németország és Japán. Ez a háború, — mondotta Sztálin elvtárs, több mint 500 millió embert sodort magával, hatásának körét óriási területre terjesztette ki, Tientsintől, Sanghájtól, Kantontól Abesszinián át egészen Gibraltárig. A háború egyre jobban sértette a nem agresszív államok érdekeit, elsősorban Angliáét, Franciaországét és az Amerikai Egyesült Államokét. Ez államok kormányai azonban nem fejtettek ki kellő ellenállást az agresszorokkal szemben. Elvetették a kollektív biztonság politikáját és áttértek a „semlegesség", a benemavatkozás politikájára. A benemavatkozás politikája az agresszió serkentését, a háború szabadjára eresztését jelentette. A hírhedt „müncheni-egyezmény" értelmi szerzői — Anglia és Franciaország kormányzói — Chamberlain és Daladier a német fasizmus agresszióját keletre, a Szovjetunió ellen akarták irányítani.

Sztálin elvtárs leleplezte a Szovjetunió elleni háború uszítóinak mesterkedéseit, akik azt állították, hogy az agresszoroknak tett müncheni engedmények és a müncheni semlegességi egyezmény megvetették a „béketeremtés" új korszakának alapját. Sztálin elvtárs figyelmeztetett arra, hogy „az a nagy és veszélyes politikai játék, amelybe a benemavatkozási politika hívei belekezdtek, rájuk nézve komoly kudarccal végződhetik."*

---

* *Sztálin.* A leninizmus kérdései. Szikra 1948. 598. old.

Sztálin elvtárs rendkívül mélyrehatóan tárta fel a párt és a szovjetnép előtt az akkor kialakult nemzetközi helyzet egész bonyolultságát és veszélyességét és meghatározta a szovjet külpolitika elveit. Beszámolójában ezt mondta:

„A párt feladatai a külpolitika terén:

1. Folytassuk tovább is a béke és a gazdasági kapcsolatok megerősítésének politikáját az összes országokkal;

2. Legyünk óvatosak, nehogy országunkat összeütközésekbe sodorják háborús provokátorok, akik megszokták, hogy idegen kezek kaparják ki számukra a gesztenyét;

3. Mindenképpen növeljük Vörös Hadseregünk és Vörös Hajóhadunk harci erejét;

4. Erősítsük a nemzetközi baráti kapcsolatokat minden ország dolgozóival, akiknek érdeke a népek közti béke és barátság."*

Sztálin elvtárs, miután jellemezte a szocializmus vívmányait és sikereit, a szocialista gazdaság növekedését, a nép anyagi és kulturális színvonalának emelkedését, a szovjetrendszer további megerősödését, új, nagy történelmi feladatot tűzött ki a párt és az egész szovjetnép elé: érjük utól és haladjuk túl a legközelebbi 10—15 év alatt a legfőbb kapitalista országokat gazdasági tekintetben, vagyis abban a tekintetben, hogy a termelt javakból mennyi esik egy lakosra.

---

* *Sztálin.* A leninizmus kérdései. Szikra 1948. 600. old.

„Túlszárnyaltuk a legfőbb kapitalista országokat — mondta Sztálin elvtárs — a termelés technikája és az ipari fejlődés üteme tekintetében. Ez igen jó. De ez nem elegendő. Túl kell szárnyalnunk őket gazdasági tekintetben is. Mi ezt megtehetjük és meg is kell tennünk. Csakis abban az esetben, ha gazdaságilag túlszárnyaljuk a legfőbb kapitalista országokat, számíthatunk arra, hogy országunk teljesen el lesz látva fogyasztási cikkekkel, hogy bőségesen lesznek termékeink és lehetőségünk nyílik arra, hogy áttérjünk a kommunizmus első szakaszáról a második szakaszra."*

Sztálin elvtárs beszámoló beszédében a párt egyik központi feladataként teljes, tudományosan megalapozott bolsevik programot adott a káderek kifejlesztésének, nevelésének, kiválogatásának, előléptetésének és ellenőrzésének munkája számára.

Leírva az utat, amelyet a párt a XVII. és a XVIII. kongresszus között megtett, Sztálin elvtárs ezt mondta:

„A főeredmény abban áll, hogy országunk munkásosztálya, miután megszüntette az embernek ember által való kizsákmányolását s miután megszilárdította a szocialista rendszert, az egész világ előtt bebizonyította ügye igazát. Ez a legfőbb eredmény, mert ez megerősíti a munkásosztály hitét erejében és végső győzelme biztos voltában."**

---

* *Sztálin.* A leninizmus kérdései. Szikra 1948. 604. old.

** Ugyanott, 635. old.

Sztálin beszéde a Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártjának XVIII. kongresszusán a kommunizmusnak programokmánya, további lépés a marxista-leninista elmélet fejlődésében. Sztálin továbbfejlesztette a szocialista forradalom lenini elméletét. Konkretizálta a szocializmus egy országban való felépítésének lehetőségéről szóló elméletet és arra a következtetésre jutott, hogy a *kommunizmus felépítése országunkban az esetben is lehetséges, ha a kapitalista környezet megmarad.* Sztálin elvtársnak ez a tétele gazdagítja a leninizmust, új eszmei fegyvert ad a munkásosztály kezébe, a párt előtt a kommunizmus győzelméért folytatott harcnak nagyszerű perspektiváját nyitja meg, előreviszi a marxista-leninista elméletet.

Lenin „Állam és forradalom" c. ismert művét 1917 augusztusában, vagyis néhány hónappal az Októberi Forradalom és a Szovjetállam megalkotása előtt írta meg. Ebben a könyvben Lenin Marxnak és Engelsnek az államról szóló tanítását védelmezte meg az opportunisták elferdítéseivel és ellaposításaival szemben. Leninnek szándékában volt megírni az „Állam és forradalom" második részét és úgy tervezte, hogy abban majd összefoglalja az 1905-ös és 1917-es forradalom tapasztalatainak fő tanulságait. A halál azonban megakadályozta ennek a feladatnak a megvalósításában. De amit az államelmélet kérdéseiben nem végezhetett el Lenin, azt elvégezte Sztálin!

Sztálin elvtárs, arra a gigászi tapasztalatra támaszkodva, amelyet a szovjet szocialista államnak

a kapitalista környezet viszonyai között való több mint húszéves fennállása adott, *megalkotta a teljes és befejezett tanítást a szocialista államról.* Sztálin részletesen elemezte a szocialista állam fejlődési szakaszait, funkcióinak a viszonyok megváltozásával velejáró megváltozását, általánosította a Szovjet-állam építésének minden tapasztalatát, és arra a következtetésre jutott, hogy abban az esetben, ha a kapitalista környezet továbbra is megmarad, az államot a kommunizmus alatt is fenn kell tartani.

Sztálin nyomatékosan hangsúlyozta, hogy milyen óriási jelentősége és szerepe van a pártpropagandának és a pártapparátus munkásai, az ifjúsági szervezetek, a szakszervezetek, a kereskedelmi és szövetkezeti, gazdasági, állami, oktatásügyi, katonai és egyéb szervezetek munkásai marxista-leninista nevelésének.

A következőket mondta: „Ha senyvedni kezd kádereink marxista-leninista nevelése, ha gyengül munkánk a káderek politikai és elméleti színvonalának emelése terén, maguk a káderek pedig ezzel kapcsolatban megszűnnek érdeklődni további előrehaladásunk perspektivája iránt, nem értik meg többé ügyünk igazát és perspektiva nélküli gyakorlati emberekké válnak, akik vakon és gépiesen hajtják végre a felülről jövő utasításokat, ezt egész állami és pártmunkánknak feltétlenül meg kell sínylenie. Mint sarkigazságot kell elismernünk, hogy mennél magasabb a párt- és az állami munka bármely ágában működő funkcionáriusok politikai színvonala és

J. V. Sztálin

(Fénykép)

marxista-leninista tudatossága, annál magasabb színvonalú és termékenyebb maga ez a munka, annál hatékonyabbak a munka eredményei és — megfordítva — mennél alacsonyabb a funkcionáriusok politikai színvonala és marxista-leninista tudatossága, annál valószínűbbek a bajok és kudarcok a munkában, annál valószínűbb maguknak a funkcionáriusoknak elsekélyesedése és elkorcsosodása kicsinyes, korlátolt látókörű emberekké, annál valószínűbb elfajulásuk. Bátran mondhatjuk: ha képesek volnánk kádereinket a munka minden ágában ideológiailag kiképezni és politikailag annyira megedzeni, hogy szabadon tudnának tájékozódni a belső és nemzetközi helyzetben, ha teljesen érett marxistákká-leninistákká tudnók őket tenni, akik komoly hiba nélkül meg tudják oldani az ország vezetésének kérdéseit —, akkor minden alapunk megvolna arra, hogy kérdéseink kilenctized részét már megoldottnak tekintsük. És ezt a feladatot mi feltétlenül meg tudjuk oldani, mert megvan minden ehhez szükséges eszközünk és lehetőségünk."*

A továbbiakban Sztálin ezt mondta: „Van egy tudományág, amelynek ismerete feltétlenül kötelező az összes tudományágak bolsevikjai számára: ez a társadalomról, a társadalom fejlődési törvényeiről, a proletárforradalom fejlődési törvényeiről, a szocialista építés fejlődési törvényeiről, a kommunizmus

---

* *Sztálin.* A leninizmus kérdései. Szikra 1948. 623—624. old.

győzelméről szóló marxista-leninista tudomány. Mert nem lehet valódi leninistának tartani azt az embert, aki ugyan leninistának nevezi magát, de begubódzott a maga szakmájába, bezárkózott, mondjuk, a matematikába, a növénytanba vagy a vegyészetbe és a saját szakmáján túl semmit sem lát. A leninista nem lehet csupán a maga kedvelt tudományágának szakembere — egyúttal politikusnak és közéleti embernek is kell lennie, aki élénken érdeklődik országa sorsa iránt, ismeri a társadalmi fejlődés törvényeit, tudja alkalmazni ezeket a törvényeket és igyekszik az ország politikai vezetésében tevékenyen részt venni. Ez persze külön megterhelés lesz a bolsevik szakemberek számára. De ez olyan megterhelés lesz, amely bőségesen meghozza a maga gyümölcsét.

A pártpropaganda feladata, a káderek marxista-leninista nevelésének feladata abban áll, hogy segítsünk az összes munkaterületeken dolgozó kádereinknek abban, hogy elsajátítsák a társadalom fejlődéstörvényeiről szóló marxista-leninista tudományt."*

Sztálin elvtársnak a Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártja XVIII. kongresszusán mondott beszéde — az osztálynélküli szocialista társadalom felépítése befejezésének és a szocializmusról a kommunizmusra való fokozatos áttérésnek a programja. A bolsevikok kongresszusa egyszívvel-lélekkel jóvá-

---

* *Sztálin.* A leninizmus kérdései. Szikra 1948. 624—625. old.

hagyta vezérének beszámolóját és megerősítette ezt a beszámoló beszédet, mint útmutatást, mint a párt egész tevékenységének törvényét.

Sztálin elvtársnak a Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártja XVIII. kongresszusán mondott beszéde fényes példája a marxista-leninista tudományos jövőbelátásnak a nemzetközi viszonyok területén. Sztálin külpolitikánk feladatait illető útmutatásainak bölcsesége — a vezetés sztálini művészete — igen nagy győzelmeket biztosított a Szovjetunió külpolitikája számára, még magasabbra emelte a Szovjetunió jelentőségét, mint komoly nemzetközi erőét, amely hatást tud gyakorolni a nemzetközi helyzetre és meg tudja azt változtatni a dolgozók érdekében. A Szovjetunió kormánya, Sztálin elvtárs útmutatásait követve, meghiusította a háborús uszítók alattomos terveit, akik szerették volna más kezével kiszedni a maguk számára a gesztenyét, és biztosította a Szovjetunió népeinek békés munkáját. A balti államokkal kötött kölcsönös segélynyujtási szerződések útján a Szovjetunió rendkívüli mértékben megerősítette a szocializmus országának védelmi állásait és nemzetközi helyzetét.

A Szovjetkormány igyekezett a háború továbbterjedését megakadályozni és folytatta a kollektív biztonság politikája megvalósításáért a harcot. Ez a politika azonban nem talált támogatásra Anglia és Franciaország kormányzó körei részéről. A benemavatkozás müncheni politikájáért a nem-agresszív országok népei drága árat fizettek. Hitler-Német

ország már 1939 márciusában, az angol-francia diplomácia szemethúnyó magatartása következtében megszállta Csehszlovákiát. Röviddel azután megkezdődött a német agresszorok támadása Kelet-Európa országai ellen. Aktívabb lett az imperialista Japán is, Németország szövetségese a Távolkeleten. 1939 májusában néhány provokációs kirohanást kísérelt meg a Mongol Népköztársaság határánál, de a japán és mandzsuriai csapatokat a Vörös Hadsereg csapatai Chalchin-Gol körzetében szétverték.

Az angol-francia diplomácia ebben az időben tisztességtelen politikát folytatott a Szovjetunió irányában: minden módon húzta-halasztotta a Szovjetunióval az esetleges agresszor kollektív visszaverésére folytatott tárgyalásokat és a megegyezés megkötésére nyilvánvalóan elfogadhatatlan feltételeket ajánlott fel a Szovjetuniónak.

A Szovjetunió kormányának, amely látta, hogy Anglia és Franciaország nem kívánnak a Szovjetunióval együttműködni a békéért való harcban, gondoskodnia kellett országunk biztonságának védelméről.

1939 augusztusában a Szovjetunió kormánya Németországgal megnemtámadási szerződést kötött. Ez a szerződés, miként erre Sztálin elvtárs rámutatott, sem közvetlenül, sem közvetve nem érintette államunk területi épségét, függetlenségét és becsületét. De biztosította a Szovjetuniónak a békét a legközelebbi időre és módot adott rá, hogy előkészít-

sük a visszaveréshez szükséges erőket arra az esetre, ha a Szovjetuniót meg fogják támadni.

A bolsevik párt, követve Sztálin elvtárs arról szóló útmutatásait, hogy az országot egy kívülről jövő fegyveres támadás esetére mozgósítási készenlétben kell tartani, huzamos időn át következetesen és tántoríthatatlanul minden tekintetben előkészítette a Szovjetuniót az aktív védelemre. Az ország iparosításának és a mezőgazdaság kollektivizálásának a sztálini ötéves tervek évei során megvalósított politikája azt eredményezte, hogy hatalmas gazdasági alap jött létre, amelyet fel lehetett használni országunk aktív védelmére.

A pártnak ez a politikája módot adott arra, hogy az országban elegendő mennyiségben termeljünk fémet fegyverek, üzemi berendezések és feszerelések gyártására, fűtőanyagot a gyárak és a közlekedés üzemben tartására, gyapotot katonai ruházat gyártására, gabonát a hadsereg élelmezésére.

Az ország iparosításának és a mezőgazdaság kollektivizálásának politikája eredményeképpen a Szovjetunióban 1940-ben termeltek : 15 millió tonna nyersvasat, vagyis csaknem négyszer annyit, mint a cári Oroszországban 1913-ban ; 18 millió 300.000 tonna acélt, vagyis négy és félszer annyit, mint 1913-ban ; 166 millió tonna szenet, vagyis öt és félszer annyit, mint 1913-ban ; 31 millió tonna kőolajat, vagyis három és félszer annyit, mint 1913-ban; 38 millió 300.000 tonna árugabonát, vagyis 17 millió tonnával többet, mint 1913-ban ; 2 millió 700.000

tonna gyapotot, vagyis három és félszer annyit, mint 1913-ban.

„A termelésnek ilyen példátlan növekedését — mondta Sztálin elvtárs — nem lehet olybá venni, mint valamely országnak egyszerű és szokásos fejlődését az elmaradottságból a haladás irányában. Ez ugrás volt, amelynek révén hazánk elmaradt országból élenjáró országgá változott át, agrárországból — ipari országgá."*

1939 őszén Sztálin elvtárs kezdeményezésére felszabadítottuk véreinket, Nyugat-Ukrajna és Nyugat-Bjelorusszia népeit a lengyel földesurak igája alól. E népek beolvadtak a Szovjetunió szabad népeinek egységes, testvéries családjába. Később visszatértitettek a Szovjetunió állományába a Balti-tenger melléki szovjetköztársaságok — Litvánia, Lettország és Észtország.

1939 december 20-án a Szovjetunió Legfelsőbb Szovjetje Elnökségének rendeletével Joszif Visszarionovics Sztálinnak, hatvan éves születésnapja alkalmából, a Szocialista Munka Hőse címet adományozták rendkívüli érdemeiért, amelyeket a bolsevik párt megszervezése, a Szovjetállam megteremtése, a Szovjetunió szocialista társadalma felépítése és a Szovjetunió népei közötti barátság megerősítése művében szerzett.

---

* *Sztálin.* Beszéd Moszkva városa Sztálini kerülete választóinak választási gyűlésén. 1946 febr. 9-én. 15. old., oroszul.

1939 december 22-én Sztálin elvtársat megválasztották a Szovjetunió Tudományos Akadémiájának tiszteletbeli tagjává.

1941 február 15—20-án folyt le a Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártjának XVIII. Összszövetségi értekezlete. Az értekezlet a következő kérdéseket tárgyalta: a pártszervezetek feladatai az ipar és a közlekedés terén, az 1940-es év gazdasági eredményei, a Szovjetunió népgazdasága fejlődésének 1941-re szóló terve, valamint szervezeti kérdéseket tárgyaltak.

Sztálin elvtárs útmutatásait követve az értekezlet a Szovjetország védelmi erejének további megerősítése jegyében folyt le.

Sztálin elvtárs kezdeményezésére a Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártjának Központi Bizottsága és a Szovjetkormány, a Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártja XVIII. kongresszusának határozataiból kiindulva, megbízta a Szovjetunió Állami Tervbizottságát a Szovjetunió 15 évre szóló általános gazdasági tervének kidolgozásával. Ez a terv annak a feladatnak megvalósítására irányult, hogy a legfőbb kapitalista országokat gazdasági tekintetben, vagyis az egy lakosra eső nyersvas, acél, fűtőanyag, elektromos energia, gépek s egyéb termelési eszközök és fogyasztási cikkek termelése tekintetében túlhaladjuk.

1941 május 6-án a Szovjetunió Legfelsőbb Szovjetje Elnökségének rendeletével Joszif Visszarionovics Sztálint a Szovjetunió Népbiztosai Tanácsának elnökéül nevezték ki.

A nagy Sztálin által vezérelt szovjetnép új győzelmek felé haladt, előre, a kommunizmus felé. De 1941 júniusában a szovjetnép békés alkotó munkáját félbeszakította a háború, amely Németországnak a Szovjetunió ellen intézett támadása folytán következett be.

★

XI

EZERKILENCSZÁZNEGYVENEGY június 22-én a hitleri imperialista Németország durván megsértette a megnemtámadási egyezményt és váratlanul, hitszegő módon megtámadta a Szovjetuniót. A háború fordulópontot jelentett a Szovjetek országa fejlődésében. A békés építőmunka időszaka végetért. Megkezdődött a német területrablók ellen viselt háborúnak, a szovjetnép felszabadító Honvédő Háborújának időszaka.

A Szovjetunió népei minden erejének az ellenség visszaverése érdekében való gyors mozgósítása céljából, a SzK(b)P Központi Bizottsága és a Szovjetunió Népbiztosainak Tanácsa 1941 június 30-án elhatározta, hogy Állami Védelmi Bizottságot alakít, amelynek kezében összpontosul az államhatalom teljes egésze. Az Állami Védelmi Bizottság elnökévé Joszif Visszarionovics Sztálint nevezték ki.

A dolgozók vezére és tanítója — Sztálin elvtárs állt a Szovjetunió Fegyveres Erőinek élére, ő vezette a szovjetnép harcát a legádázabb és álnok ellenség, a német fasizmus ellen.

A hitleri Németország a Szovjetunió elleni rabló, hódító háborúját számára kedvező körülmények között kezdte meg. A hitleri hadsereg már teljesen mozgósítva volt és a Nyugat-Európában viselt háborúban szerzett tapasztalatokkal rendelkezett. Százhetven német hadosztály, harckocsik és repülőgépek ezreivel felfegyverezve vonult fel a Szovjetunió határaihoz és váratlanul rárontott a Szovjetek országára. A békeszerető Szovjetunió Fegyveres Erői a háború elején kedvezőtlen helyzetben voltak. A hirtelen rajtaütés előnyeit kihasználó ellenség számbeli és technikai fölényének nyomása alatt a Szovjethadsereg kénytelen volt harcolva visszavonulni az ország belsejébe.

A hitleri seregeknek a háború első tíz napja alatt sikerült elfoglalni Litvániát, Lettország jelentékeny részét, Bjelorusszia nyugati részét, Nyugat-Ukrajna egy részét. A Szovjetunió felett komoly veszély tornyosult.

1941 július 3-án Sztálin elvtárs rádióbeszédben fordult a szovjetnéphez, a Vörös Hadsereg és a Hajóhad harcosaihoz. Ebben a történelmi jelentőségű beszédben Sztálin elvtárs a folyamatban levő eseményeket mély elemzés alá vette és kijelölte a hadseregnek és a népnek a szocialista haza védelmében teljesítendő feladatait.

Sztálin elvtárs a kialakult hadihelyzetről elmondta a komor valót, felhívta a szovjetembereket arra, hogy értsék meg a hazát fenyegető veszély egész nagyságát és rázzák le magukról a békés építőmunka

hangulatát. Sztálin elvtárs figyelmeztetett arra, hogy a szovjetemberek közt nem szabad lábrakapnia a gondtalanságnak, nemtörődömségnek, hogy a harcban nem szabad félelmet ismerniök, hogy soraikban nem lehet helye a sopánkodóknak, pánikterjesztőknek és szökevényeknek.

Sztálin elvtárs feltárta a hitleri Németország célját a Szovjetunió ellen előkészített háborúban. „Az ellenség kegyetlen és kérlelhetetlen. Célja az, hogy magához ragadja verejtékünkkel öntözött földjeinket, hogy megkaparintsa munkánkkal szerzett gabonánkat és kőolajunkat. Célja az, hogy visszaállítsa a földesurak uralmát, visszaállítsa a cárizmust, hogy szétrombolja az oroszok, ukránok, bjelorusszok, litvánok, lettek, észtek, üzbekek, tatárok, moldovánok, grúzok, örmények, azerbajdzsánok és a Szovjetunió többi szabad népének nemzeti kultúráját és nemzeti államiságát, hogy elnémetesítse s a német hercegek és bárók rabszolgáivá tegye őket. Tehát a Szovjetállam életéről és haláláról, a Szovjetunió népeinek életéről és haláláról van szó, arról, hogy szabadok maradjanak-e a Szovjetunió népei vagy rabszolgaságba süllyedjenek."*

A Szovjetuniónak a fasiszta Németország ellen viselt háborúja céljait meghatározva, Sztálin elvtárs rámutatott arra, hogy ez a háború az egész szovjetnép nagy háborúja a német fasiszta hadak ellen.

---

* *Sztálin.* A Szovjetunió Nagy Honvédő Háborújáról. Szikra 1945. 8—9. old.

Az egész nép Honvédő Háborújának a célja nemcsak az, hogy az országunk felett tornyosuló veszélyt megszüntesse, hanem az is, hogy segítséget nyujtsunk Európa összes népeinek, melyek a német fasizmus igáját nyögik.

Sztálin elvtárs prófétai előrelátással megmondotta, hogy ebben a felszabadító háborúban a szovjetemberek nem lesznek egyedül. „Hazánk szabadságáért viselt háborúnk egybe fog olvadni Európa és Amerika népeinek függetlenségükért, demokratikus szabadságjogaikért folytatott harcával. Egységfrontja lesz ez azoknak a népeknek, amelyek harcolnak a szabadságért, az ellen, hogy Hitler fasiszta hadseregei leigázzák és leigázással fenyegessék őket."*

Az élet igazolta Sztálin elvtársnak ezt a jövőbelátását. 1941 július 12-én Anglia „Egyezményt" kötött a Szovjetunióval „A Németország ellen folyó háborúban való együttműködésről". Később (1942 júniusában) az Amerikai Egyesült Államok és a Szovjetunió aláírták az „Egyezményt az agresszió elleni háború folyamán egymásnak nyujtandó kölcsönös segítségre vonatkozó elvekről". Kialakult az angol-szovjet-amerikai koalició, amely az olasz-német koalició szétzúzását tűzte ki céljául.

Sztálin elvtárs felszólította a szovjet népet, hogy állítsa át egész munkáját a háború követelményeinek megfelelően, rendeljen alá mindent a front

---

* *Sztálin.* A Szovjetunió Nagy Honvédő Háborújáról. Szikra 1945. 12—13. old.

érdekeinek és annak a feladatnak, hogy megszervezzék az ellenség megsemmisítését. A Vörös Hadseregnek és Hajóhadnak és a Szovjetunió minden polgárának kötelessége minden talpalatnyi Szovjetföldet védeni, kötelessége minden egyes városért és faluért utolsó csepp véréig harcolni. Sztálin elvtárs rámutatott arra, hogy meg kell szervezni minden téren a Vörös Hadsereg támogatását, meg kell erősíteni mögöttes területét, el kell látni a hadsereget fegyverzettel, lőszerrel, élelmiszerrel.

Sztálin elvtárs utasítást adott, hogy a Vörös Hadsereg csapatainak kényszerű visszavonulása esetén nem szabad otthagyni az ellenségnek egyetlen mozdonyt sem, egyetlen vasúti kocsit, egyetlen kilogramm gabonát, egyetlen liter benzint sem. Sztálin elvtárs felhívta a népet partizánosztagok szervezésére, arra, hogy az ellenség hátában folyó partizánháborút egyesítsék a Vörös Hadsereg hadműveleteivel.

„A nép minden erejét vessük harcba az ellenség szétzúzására!

Előre, a győzelemért!" — mondotta Sztálin elvtárs.

A párt felhívására a Szovjetunió minden népe a haza védelmére kelt.

Az egész népgazdaság, valamennyi párt-, állami és társadalmi szervezetnek a háború követelményeinek, a front szükségleteinek megfelelő átszervezése gyorsan és erélyesen ment végbe. A front és a hátország egységes elválaszthatatlan harci táborrá ala-

kult át. Az egész szovjetnép szilárdabban, mint valaha egyesült és tömörült a bolsevik párt és kormány köré.

Rövid idő alatt az egész ipart átállították a honvédelemhez szükséges termékek gyártására. Az ellenség által fenyegetett kerületekből a kiürítés során az ipari üzemek ezreit telepítették át a hátországba, ahol azután folytatták munkájukat. Az ország keleti vidékein sikeresen folyt a védekezés céljait szolgáló új ipari üzemek építése. A Vörös Hadseregbe új utánpótlások olvadtak be. A front mögötti terület városaiban és kerületeiben népfelkelő osztagok alakultak. Az ellenség által ideiglenesen megszállt területeken mindjárt a háború első napjaiban működni kezdtek a népbosszú harcosai — a vakmerő-szovjetpartizánok.

1941 július 19-én a Szovjetunió Legfelsőbb Szovjetjének Elnöksége Joszif Visszarionovics Sztálint a Szovjetunió Honvédelmi Népbiztosának nevezte ki. Sztálin elvtárs óriási munkásságot fejt ki a szovjet Fegyveres Erők megerősítése érdekében. Az ő vezetése alatt valósította meg a Szovjethadsereg az aktív védelem taktikáját, amelynek az volt a célja, hogy az ellenfelet felőrölje, emberállományát és technikai felszerelését a lehető legnagyobb mértékben pusztítsa és a támadásba való átmenet feltételeit előkészítse.

A hitleri hadseregparancsnokság, amely a Szovjetunió villámgyors szétzúzására, Moszkva és Leningrád gyors elfoglalására számított, a német hadseregnek emberanyagban és technikában szenvedett óriási

veszteségeivel nem törődve dobta tartalékait a szovjet-német frontra. Októberben a németeknek roppant veszteségek árán sikerült a moszkvai területre behatolniok.

Az 1941-es hadjárat egész ideje alatt ekkor állt elő a legveszedelmesebb helyzet. Moszkva felett halálos veszedelem tornyosult. 1941 október 19-én az Állami Védelmi Bizottság elnökének, Sztálin elvtársnak aláírásával megjelent rendelet alapján Moszkvában kihirdették az ostromállapotot. Sztálin elvtárs dolgozta ki és fényesen meg is valósította a főváros védelmének tervét, a német csapatok Moszkva alatti szétverésének tervét.

Az ellenség közvetlenül Moszkva előtt állott. 1941 november 6-án, a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 24. évfordulója alkalmából, Moszkvában mégis megtartották a dolgozók küldöttei Moszkvai Szovjetjének, Moszkva városa párt- és társadalmi szervezeteivel együtt rendezett hagyományos ünnepi ülését. Az ünnepi szónok Sztálin elvtárs volt.

Sztálin elvtárs előadásában összefoglaló képet adott a háború négyhónapos menete eredményeképpen kialakult helyzetről. A hadsereg és a nép vezére zordon nyíltsággal megmondta, hogy az országot fenyegető komoly veszedelem nem csökkent, hanem még fokozódott. Ugyanakkor azonban Sztálin elvtárs páratlan éleslátással megmondta, hogy a német imperialisták és hadseregük megsemmisítése elmaradhatatlan.

A német fasiszta területrablóknak az a terve, hogy „villámháború" útján másfél-két hónap alatt „végeznek" a Szovjetunióval, végleg kudarcot vallott. Nem vált be a német fasiszta sztratégáknak az a számítása sem, hogy a Szovjetunió ellen egy általános koaliciót fognak majd létrehozni, hogy a Szovjetunió el lesz szigetelve, a szovjetrendszer, a mögöttes szovjetterület meg fog inogni, a Vörös Hadsereg és a Vörös Hajóhad gyengének fog bizonyulni.

Sztálin elvtárs, feltárva a Vörös Hadsereg ideiglenes balsikereinek okait, rámutatott arra, hogy e balsikerek egyik oka az, hogy Európában nincs második front. Másik oka az, hogy a Vörös Hadseregnek nincsen elegendő harckocsija és részben repülőgépe, jóllehet minőség tekintetében harckocsijai és repülőgépei felülmúlják a németekéit.

Sztálin elvtárs azt tűzte ki feladatul, hogy a németek számbeli fölényét harckocsikban és repülőgépekben küszöböljük ki s evvel egyuttal gyökeresen javítsuk meg hadseregünk helyzetét.

A vezér ez utasításának óriási jelentősége volt a háború kimenetele szempontjából. A szovjetipar teljesítette ezt az utasítást és hónapról-hónapra egyre több repülőgépet, tankot és tankok elleni harci eszközt gyártva, a háború folyamán megszüntette az ellenség hadfelszerelésben való számbeli fölényét.

Sztálin elvtárs letépte a hitleristákról a „nemzeti szocializmus" álarcát, az egész világ színe előtt leleplezte a nemzeti szocialista pártot, mint a leg-

ragadozóbb imperialistáknak, a demokratikus szabadságjogok ellenségeinek pártját, mint a középkori reakció és feketeszázas pogromok pártját, mint a minden emberi mivoltukból kivetkezett és fenevadak színvonalára süllyedt gyilkosok pártját.

„S ezek az állati erkölcsű lelkiismeretlen és becstelen emberek arcátlanul fel mernek hívni a nagy orosz nemzet, Plechánov és Lenin, Bjelinszkij és Csernysevszkij, Puskin és Tolsztoj, Glinka és Csajkovszkij, Gorkij és Csehov, Szecsenov és Pavlov, Rjepin és Szurikov, Szuvórov és Kutúzov nemzetének megsemmisítésére . . .“*

Sztálin elvtárs felhívta az egész szovjetnépet a hadsereg és hajóhad támogatásának további fokozására, a front segítése érdekében való önfeláldozó munkára és kitűzte a feladatot, hogy a német fasiszta területrablókat ki kell irtanunk. „A német rablók irtóháborút akarnak a Szovjetunió népei ellen. Nos, ha a németek irtóháborút akarnak — megkapják“** — mondotta Sztálin elvtárs.

Sztálin elvtárs szavai: „A mi ügyünk igaz ügy — a győzelem a miénk lesz!“*** kifejezték minden szovjetember gondolatát, törekvését és mélységes meggyőződését, hogy az ellenség megsemmisítése elmaradhatatlan.

---

* *Sztálin.* A Szovjetunió Nagy Honvédő Háborújáról. Szikra 1945. 31. old.

** Ugyanott.

*** Ugyanott, 39. old.

1941 november 7-én Moszkvában, a Vörös-téren lefolyt a Vörös Hadsereg csapatainak díszszemléje. A Lenin-mauzóleum szónoki emelvényéről Sztálin elvtárs a Vörös Hadsereg nagy felszabadító hivatásáról beszélt, és útnak bocsátva a vörös harcosokat, partizánokat és partizánnőket, e szavakat intézte hozzájuk: „Lelkesítsen benneteket ebben a háborúban nagy elődjeink: Alexandr Njevszkij, Djimitrij Donszkoj, Kuzma Minjin, Djimitrij Pozsarszkij, Alexandr Szuvórov, Michail Kutúzov hősi példaképe! Vezéreljen benneteket a nagy Lenin győzedelmes zászlaja!"*

Még nagyobb szilárdság és kitartás, még erősebb csapások az ellenségre — ez volt a Vörös Hadsereg válasza vezérének szavaira.

Sztálin elvtárs személyesen vezette Moszkva védelmét, közvetlenül irányította a Vörös Hadsereg műveleteit, lelkesítette a harcosokat és parancsnokokat, figyelemmel kísérte a szovjetfőváros előterepe védelmi művei építésének menetét.

Decemberben Sztálin elvtárs parancsszavára a német csapatokat váratlanul több, Moszkva körzetében összpontosított szovjethadsereg rohanta meg. A németek, makacs harcok után, nem bírtak ellenállni ennek a hatalmas nyomásnak és bomlott rendben hátrálni kezdtek. A szovjetcsapatok tovább kergették a szétvert német hadcsoportokat és a tél

---

* *Sztálin.* A Szovjetunió Nagy Honvédő Háborújáról. Szikra 1945. 44. old.

folyamán helyenként több mint 400 kilométernyire nyomultak nyugat felé. Moszkva bekerítésének és bevételének hitleri terve kudarccal végződött.

A német fasiszta csapatok szétverése Moszkva alatt a háború első esztendejének döntő hadi eseménye és a második világháború folyamán a németek első nagy veresége volt.

Ez a vereség mindenkorra szétfoszlatta a német hadsereg legyőzhetetlenségéről terjesztett hitlerista legendát.

A németek szétverése Moszkva alatt megmutatta a Sztálin elvtárs által a támadó hadműveletek céljára kidolgozott sztratégiai terv fölényét a németek sztratégiájával szemben.

Az 1942 február 23-án kiadott 55-ös számú parancsban Sztálin elvtárs a háború elmúlt nyolc hónapjának legfontosabb eredményeként azt emelte ki, hogy a németek elvesztették azt a katonai előnyüket, amellyel a Szovjetunió elleni hitszegő és váratlan támadás révén rendelkeztek.

„A német fasiszta csapatok a hirtelen rajtaütés és váratlanság mozzanatát, mint tartalékot már teljesen kimerítették. Ezzel megszünt a hadviselés feltételeinek az az egyenlőtlensége, amelyet a német fasiszta támadás váratlansága hozott létre. A háború sorsát most már nem olyan mellékkörülmény fogja eldönteni, mint a váratlanság mozzanata, hanem állandóan ható tényezők: a hátország szilárdsága, a hadsereg szelleme, a hadosztályok mennyisége és minősége, a hadsereg fel-

szerelése, a hadsereg parancsnoki állományának szervező képessége."*

Sztálin tétele a háború állandóan ható tényezőiről, mint döntő tényezőkről, teremtő továbbfejlesztése volt a marxista-leninista haditudománynak, amely azt tanítja, hogy a háború menete és kimenetele közvetlen szerves kapcsolatban van az állam gazdasági és politikai fejlődése fokával és jellegével, az állam ideológiájával, káderei felkészültségének és érettségének fokával.

A háború állandóan ható tényezőiről szóló sztálini tételnek óriási elméleti és gyakorlati jelentősége van. E tényezők számbavétele és helyes felhasználása módot ad arra, hogy a katonai és szervező munkában a főfigyelmet azoknak az alapvető feladatoknak megoldására fordítsák, amelyektől a háború sorsa függ.

Sztálin elvtárs rendkívüli jelentőséget tulajdonít annak, hogy a parancsnokok és katonák elsajátítsák a hadviselés művészetét. Az 1942 május 1-i parancsban Sztálin elvtárs kiemelte, hogy a Vörös Hadsereg mindennel rendelkezik, ami ahhoz szükséges, hogy az ellenséget szétverje és a szovjetek országából kiűzze. „Csak egy dolog hiányzik: a hozzáértés, hogy teljes mértékben kihasználja az ellenség ellen azt az elsőrendű technikai felszerelést, amelyet hazánk rendelkezésére bocsát. Ezért a Vörös Hadseregnek

---

* *Sztálin.* A Szovjetunió Nagy Honvédő Háborújáról. Szikra 1945. 48. old.

— harcosainak, géppuskásainak, tüzéreinek, aknavető katonáinak, tankistáinak, repülőinek és lovasainak feladata az, hogy képezzék magukat a hadviselés művészetében, hogy kitartóan tanuljanak, tökéletesen kitanulják fegyverük kezelését, hivatásuk mestereivé legyenek és ilymódon megtanulják biztos kézzel verni az ellenséget. Csakis így lehet elsajátítani az ellenség legyőzésének művészetét."*

És Sztálin elvtárs ezután is, a háború egész tartama alatt folytonosan hangsúlyozta a hadimesterségben való tökéletesedés szükségességét, azt, hogy milyen fontos egyre jobban kitanulni és egyre több hozzáértéssel felhasználni a hadfelszerelést, elsajátítani a hadvezetés művészetét, az ellenség legyőzésének művészetét a modern haditudomány minden szabályának megfelelően. A Vörös Hadsereg ezeket az útmutatásokat megszívlelte, szívós és kitartó munkával elsajátította a hadviselés mesterségét és megtanulta, hogyan kell biztos kézzel verni az ellenséget.

1942 nyarán a németek, kihasználva azt, hogy Európában nem volt második front, minden tartalékukat, beleszámítva szövetségeseik csapatait is, átdobták a szovjet-német arcvonalra és délnyugati irányban igen nagy erőket összpontosítottak.

A német hadvezetőség azt a benyomást akarta kelteni, hogy a német csapatok nyári támadásának fő, nem pedig mellékes célja Groznyj és Baku kőolaj-

---

* *Sztálin.* A Szovjetunió Nagy Honvédő Háborújáról. Szikra 1945. 66—67. old.

körzeteinek elfoglalása. Sztálin elvtárs azonban idejében átlátott a német hadvezetőség tervén. A támadás főcélja — állapította meg Sztálin — az volt, hogy kelet felől megkerüljék Moszkvát, elvágják a volgai és urali hátországtól és azután lecsapjanak Moszkvára és ezzel 1942-ben be is fejezzék a háborút.

A Szovjet Fegyveres Erők legfelsőbb főparancsnokának, Sztálin elvtársnak parancsára a szovjetcsapatok elállták az ellenség elől az észak felé, Moszkva hátába vezető utakat. 1942 júliusának közepén a németek támadást kezdtek Sztálingrád ellen, arra számítva, hogy egy csapásra elfoglalják majd a várost, kettészakítják a szovjetfrontot és folytathatják az előnyomulást a Volga mentén északra, Moszkva megkerülésére. Sztálin elvtárs megparancsolta, hogy Sztálingrádot mindenáron meg kell védeni. 1942 október 5-én Sztálin elvtárs a sztálingrádi arcvonal parancsnokának kiadta a parancsot: „Követelem, hogy Sztálingrád védelmére megtegyen minden intézkedést. Sztálingrádot nem szabad az ellenségnek átengedni."*

Sztálingrád falainál megkezdődött a háborúk történetének legnagyobb csatája. A Vörös Hadsereg hősiesen védte a Sztálin nevét viselő híres volgai várost. A sztálingrádi harcokban feléledtek az 1918-as caricyni hősköltemény hagyományai. A harcok kellős közepén a sztálingrádi arcvonal katonái, parancsnokai és politikai megbízottjai levelet intéztek

* „Právda" 1944 február 2. 28. sz.

Sztálin elvtárshoz. Eskü gyanánt hangzott minden egyes szava: „Hadi zászlaink előtt, egész Szovjetország színe előtt esküszünk, hogy nem fogunk szégyent hozni az orosz fegyverek dicsőségére, harcolni fogunk a végső lehetőségig. A Te vezetésed alatt győztek apáink a caricyni csatában, a Te vezetésed alatt győzni fogunk most is a Sztálingrád alatti nagy viadalban!"*

Éppen azokban a napokban, amikor az ellenség előretört Sztálingrád faláig és behatolt a Kaukázus előhegyei vidékére, ünnepelte a Szovjetország a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 25. évfordulóját. 1942 november 6-án a Moszkvai Szovjet ünnepi ülésén Sztálin elvtárs mondott beszédet.

Sztálin elvtárs részletesen jellemezte a szovjet állami és pártszerveknek az elmult év folyamán a békés célokat szolgáló építőmunka terén, az arcvonal mögöttes területeinek megerősítése érdekében és a Vörös Hadsereg védekező és támadó műveleteinek végrehajtása terén kifejtett tevékenységét.

A hátországban végzett szervező munkát jellemezve, Sztálin elvtárs kiemelte, hogy a háború alatt a hadi és polgári iparnak az ország keleti vidékeire való áttelepítésével, a frontot ellátó üzemek munkájának átszervezésével és gyökeres megjavításával kapcsolatban rendkívül nehéz és bonyolult szervező munkát kellett elvégezni. „El kell ismerni — mondotta Sztálin elvtárs —, hogy országunknak

---

* „Právda" 1942 november 6. 310. sz.

még sohasem volt ilyen szilárd és szervezett mögöttes területe."*

Annak a ténynek okait magyarázva, hogy 1942 nyarán a németek komoly taktikai sikereket értek el, Sztálin elvtárs kiemelte, hogy a németeknek az európai második front hiánya adott módot arra, hogy délnyugati irányban nagy erőtúlsúlyt hozzanak létre.

Történelmi szempontból szemügyre véve az európai második front kérdését, Sztálin elvtárs a következő jellemző számadatokat hozta fel: Az első világháborúban a két fronton háborút viselő Németország az orosz front ellen a német és a Német országgal szövetséges haderőknek mindössze 127 hadosztályát állította ki. A mostani háborúban az egy fronton háborút viselő Németország a szovjet-német frontra 240 hadosztályt vetett, vagyis csaknem kétszer annyit, mint az első világháborúban.

Csak a Szovjethadsereg és a partizánok hősiessége, a hátországi szovjethazafiak önfeláldozó munkája és Sztálin elvtársnak, a Szovjethaderők Legfelsőbb főparancsnokának, a párt és a Szovjetállam vezetőjének helyes vezérlete küzdhette le a hitleri hadak betörésének visszaverése során felmerült óriási nehézségeket. Sztálin elvtárs a Szovjetország, a szovjet nép és hadserege teljesítményei láttán átérzett roppant büszkeséggel mondotta:

---

* *Sztálin.* A Szovjetunió Nagy Honvédő Háborújáról. Szikra 1945. 73. old.

„Azt hiszem, hogy egyetlen más ország, egyetlen más hadsereg sem bírta volna ki a német fasiszta haramiák és szövetségeseik elvadult bandáinak ilyen nyomását. Csak a mi Szovjetországunk és csak a mi Vörös Hadseregünk képes kibírni ilyen nyomást. És nemcsak kibírni, de képes azt le is küzdeni."*

Sztálin elvtárs azt a feladatot tűzte a Vörös Hadsereg elé, hogy ne engedje az ellenséget tovább előre nyomulni, kitartóan és fáradhatatlanul készítse elő az ellenségre mérendő csapást.

A Vörös Hadsereg és az egész szovjet nép a legnagyobb lelkesedéssel fogadta vezérének és hadúrának szavát. A munkások és kolhózparasztok milliói még buzgóbban növelték a front számára a hadi gyártmányok s a hadsereg számára az élelmiszerek termelését. A tambovi kolhózparasztok és parasztasszonyok kezdeményezésére széleskörű gyüjtési mozgalom indult meg a Vörös Hadsereg alapja számára.

A győzelem megingathatatlanul biztos érzésével töltötte el a szovjet embereket a Honvédelmi Népbiztosnak, Joszif Visszarionovics Sztálinnak 1942 november 7-i parancsa. „Az ellenség egyszer már tapasztalta a Vörös Hadsereg csapásainak erejét Rosztovnál, Moszkvánál, Tjichvinnél. Nincs messze a nap, mikor az ellenség meg fog ismerkedni a Vörös

---

* *Sztálin.* A Szovjetunió Nagy Honvédő Háborújáról. Szikra 1945. 82. old.

Hadsereg újabb csapásainak erejével. Lesz még ünnep a mi utcánkban is!"*

Sztálin elvtárs e szavait fényesen igazolta a németek megsemmisítése Sztálingrádnál.

A bölcs hadvezér, akinek nevével ajkukon mentek csatába a szovjet harcosok, előre látta az eseményeket s a maga acélos akaratának alárendelte az óriási viadal menetét.

1942 november 19-én Sztálin parancsára a Szovjetcsapatok Sztálingrád alatt támadásba mentek át. A német seregek oldalba, majd hátukba kapták a csapást. Az oldaltámadások Sztálin elvtárs vezetése alatt kidolgozott és megvalósított sztratégiai terve a Vörös Hadsereg új fényes győzelmét hozta meg. A szovjet csapatok rövid idő alatt Sztálingrád körzetében bekerítették, részben megsemmisítették, részben foglyul ejtették a németek 300.000 főnyi hadseregét.

A nagy háborúk történetében ez a győzelem a legkimagaslóbb helyet foglalja el. A sztálingrádi csata a hadművészet remeke; új példáját nyujtotta az élenjáró szovjet hadtudomány tökéletességének. Az itt kivívott történelmi jelentőségű győzelem a sztálini sztratégiának és taktikának ragyogó diadala. Diadala az ellenség szándékain éles szemmel átlátó, az ellenség kalandori sztratégiájának gyenge pontjait kiaknázó nagy hadvezér zseniális tervének és bölcs előrelátásának.

---

* *Sztálin.* A Szovjetunió Nagy Honvédő Háborújáról. Szikra 1945. 97—98. old.

Sztálin értékelése szerint „Sztálingrád volt a német fasiszta hadsereg alkonyulata. A sztálingrádi véres tusa után, mint ismeretes, a németek nem tudtak többé magukhoz térni."*

Kezébe ragadva a kezdeményezést a sztálingrádi csata napjaiban, a Szovjet Hadsereg folytatta támadó hadműveleteit. Megkezdődött az ellenség tömeges kiűzése a Szovjetországból.

Az 1943 február 23-án kiadott parancsban Sztálin elvtárs, csapataink sikereit és a szovjet emberek hősiességét jellemezve, kiemelte: „Népünk örökké emlékezni fog Szevasztopol és Odessza hősi védelmére, a Moszkva környékén és a Kaukázus hegységeinek nyúlványai közt, a Rzsev körzetében és Leningrád alatt lefolyt kemény harcokra, a háborúk történetének legnagyobb csatájára Sztálingrád falainál.

Ezekben a nagy csatákban vitéz harcosaink, parancsnokaink és politikai megbízottaink hervadhatatlan dicsőséggel övezték a Vörös Hadsereg harci lobogóját és szilárd alapot vetettek a német fasiszta seregek feletti győzelem számára."**

Ugyanakkor a Szovjet Fegyveres Erők legfelsőbb főparancsnoka óva intette a Szovjethadsereg harcosait és parancsnokait attól, hogy a sikerektől elkapassák magukat. Sztálin elvtárs felszólította

---

* *Sztálin.* A Szovjetunió Nagy Honvédő Háborújáról. Szikra 1945. 138. old.

** Ugyanott, 104. old.

őket, hogy erősen vessék emlékezetükbe a nagy Lenin intését: „Az első dolog, hogy ne kapassuk el magunkat a győzelemtől és ne kérkedjünk — a második dolog, hogy megszilárdítsuk a győzelmet — a harmadik, hogy végleg leverjük az ellenséget."*

Az 1942—1943-as téli támadó hadjárat eredményeképpen a szovjetcsapatok nemcsak azokat a taktikai sikereket semmisítették meg, amelyeket az ellenség 1942 nyarán ért el, de kezdték felszabadítani azokat a területeket is, amelyeket a németek még a háború elején foglaltak el.

A szovjetállam nagy elismeréssel adózott a Szovjetunió Fegyveres Erői legfelsőbb főparancsnoka, Sztálin elvtárs kiváló érdemeinek. 1943 március 6-án a Szovjetunió Legfelsőbb Szovjetjének Elnöksége Joszif Visszarionovics Sztálinnak a Szovjetunió Marsallja katonai rangot adományozta.

1943 nyarán a németek, vereségeik és óriási veszteségeik ellenére, új támadást indítottak. Sztálin elvtárs idejekorán átlátott az ellenség tervén, hogy az kétfelől — Orjol és Bjelgorod körzetéből — jövő csapással akarta a kurszki front kiszögellésében összpontosított szovjetcsapatokat bekeríteni és megsemmisíteni, hogy aztán majd Moszkva ellen intézzen támadást.

Július 2-án Sztálin elvtárs az orjol—kurszki irányban elhelyezett haderők parancsnokságát figyel-

---

* *Sztálin.* A Szovjetunió Nagy Honvédő Háborújáról. Szikra 1945. 111. old.

meztette arra, hogy július 3-a és 6-a között támadást várhatnak a németek részéről. És amikor július 5-én a német fasiszta csapatok nagy erőkkel támadásba mentek át az orjolkurszki s bjelgorodi irányban, a Szovjetcsapatok elkeseredett ellenállásába ütköztek. A német támadás terve összeomlott — a szovjetvédelem erősebbnek bizonyult.

A híres kurszki csata eredményeképpen a szovjetcsapatok, miután felőrölték a válogatott fasiszta hadosztályokat, óriási vérveszteségeket okozva nekik, áttörték az ellenség arcvonalát és ellentámadásba mentek át.

Július 24-én a legfelsőbb főparancsnok, a Szovjetunió Marsallja, Joszif Visszarionovics Sztálin parancsot adott ki a németek júliusi támadása felszámolásának befejezése alkalmából. A parancs megállapította, hogy a német nyári támadási terv teljes kudarcot vallott és „ezzel egyúttal szétfoszlott az a legenda, hogy nyáron a németek mindig sikerrel támadnak, míg a szovjet csapatoknak állítólag visszavonulóban kell lenniök."*

A Szovjethadsereg támadása sikerrel folytatódott. 1943 augusztus 5-én a szovjet csapatok visszafoglalták Orjolt és Bjelgorodot. A Legfelsőbb főparancsnok, a Szovjetunió Marsallja J. V. Sztálin külön parancsban emelte ki a szovjet csapatok ez újabb kiváló győzelmét. Hazánk fővárosa Moszkva,

---

* „Právda" 1943 július 25. 185. sz.

ágyúsortűzzel köszöntötte az Orjolt és Bjelgorodot felszabadító dicső csapatokat. Azóta a moszkvai üdvlövések nálunk a háborús évek hagyományává lettek.

A németek szétzúzása Kurszknál döntő jelentőségű volt a háború további menete számára. „Ha a sztálingrádi csata — mondja Sztálin — a német fasiszta hadsereg alkonyának előhirnöke volt, a kurszki csata a német hadsereget katasztrófa elé állította."*

A kurszki csatával, a németek orjoli felvonulási területének felszámolásával a Szovjethadsereg új hatalmas támadása kezdődött. 1943 novemberéig csapataink a németek által ideiglenesen megszállt szovjet területnek csaknem kétharmadrészét visszafoglalták.

A Szovjetunió Legfelsőbb Szovjetjének Elnöksége 1943 november 6-án Sztálin elvtársat a Vörös Hadsereg hadműveleteinek a német területrablók elleni Honvédő Háborúban való helyes vezetéséért és az elért sikerekért az elsőfokú Szuvórov rendjellel tüntette ki.

Az 1943-as támadás során a szovjet csapatoknak nagy segítségére voltak a partizánok. Sztálin elvtárs felhívása, hogy „szítsuk az egész népet felölelő partizánmozgalom lángját az ellenséges arcvonal mögött, pusztítsuk az ellenséges hátországot,

---

* *Sztálin.* A Szovjetunió Nagy Honvédő Háborújáról. Szikra 1945. 138—139. old.

J. V. Sztálin

(B. Karpov festőművész rajza)

irtsuk a német fasiszta gazembereket",* hatalmas partizán mozgalmat váltottak ki.

A partizánok derekasan működtek a németek arcvonala mögött, tönkretették közlekedési utaikat, irtották a fasiszta katonákat és tiszteket. Sztálin irányította a partizán mozgalmat és időnként tanácskozásra hívta össze Moszkvába a partizánosztagok parancsnokait.

A szovjetnép és hadserege által kivívott történelmi jelentőségű győzelmek felséges képét rajzolta meg Sztálin elvtárs abban az előadói beszédben, amelyet a Moszkvai Szovjet 1943 november 6-i ünnepi ülésén mondott.

Az 1943-as év „a fordulat éve a Honvédő Háborúban" — mondotta Sztálin elvtárs.**

„A Vörös Hadsereg győzelmeinek eredményei és következményei messze túllépték a szovjet-német front kereteit, megváltoztatták a világháború egész további menetét és nagy nemzetközi jelentőségre tettek szert."***

A szovjetcsapatok győzelmei még jobban megszilárdították a Szovjetunió nemzetközi helyzetét. Az 1943-as esztendő nemcsak a Szovjetunió Honvédő Háborújában jelentett fordulatot, hanem az egész világháborúban is. A Vörös Hadsereg támadását

---

* *Sztálin.* A Szovjetunió Nagy Honvédő Háborújáról. Szikra 1945. 112. old.

** Ugyanott, 134. old.

*** Ugyanott, 148. old.

1943-ban a szövetségesek észak-afrikai és olaszországi hadműveletei támogatták, valamint Németország hadi-ipari központjainak bombázásai a szövetséges légierők által. Németország főszövetségese, a fasiszta Olaszország csakhamar mind katonailag, mind politikailag összeomlott és 1943 szeptemberében feltétel nélkül letette a fegyvert. Ez komoly csapás volt a hitleri koalícióra nézve.

A bölcs sztálini külpolitika eredményeképpen kudarccal végződtek az ellenség arra irányuló kísérletei, hogy viszályt keltsen a hitleri Németország megsemmisítésére egyesült nagyhatalmak között. A három szövetséges hatalom vezetőinek 1943 novemberében Teheránban megtartott konferenciáján, amelyen Sztálin elvtárs az Amerikai Egyesült Államok elnökével és Nagy-Britannia miniszterelnökével találkozott, nyilatkozatot fogadtak el a Németország elleni közös háborús akciókról és a három nagyhatalom háború utáni együttműködéséről.

Az 1943-as esztendő a szovjet hátország munkájában is fordulatot jelentett. A népünk fáradságos munkájával megteremtett, jól megszervezett és gyorsan növekvő hadigazdaság biztosította a Szovjethadsereg hadi felszerelésének mennyiségi és minőségi fölényét a németekével szemben. A szovjet konstruktőrök Sztálin elvtárs közvetlen útmutatásai alapján eredményes munkát fejtettek ki a fegyverek tökéletesítése és új fegyvertípusok megalkotása terén.

A háború éveiben a Szovjetország harcolt és épített. Egy napig sem szünetelt az új ipari üzemek,

tárnák, kohók, erőművek építésének munkája. Új vasgyárakat helyeztek üzembe Cseljabinszkban, Üzbekisztánban, új nagyolvasztókat Tagilban, Magnjitogorszkban stb. Új alumíniumgyár kezdett dolgozni Sztálinszkban. Üzembe helyeztek sok villamos erőművet, köztük a cseljabinszkit, a sztálinszkit.

Sztálin elvtárs a vállalatok dolgozóit arra buzdította, hogy az építésben még gyorsabb ütemeket érjenek el s új ipari objektumokat helyezzenek üzembe. 1943 novemberében Sztálin elvtárs üdvözölte a magnjitogorszki kombinát építőit és kohászati munkásait abból az alkalomból, hogy példátlanul rövid idő alatt, a háborús idők nehéz viszonyai közt felépítettek egy óriási nagyolvasztót. Sztálin elvtárs ugyanakkor kiemelte a jenakijevói vasgyár dolgozóinak sikereit. Üdvözölve a jenakijevóiakat, Joszif Visszarionovics rámutatott arra, hogy az ő munkájuk azt bizonyítja, hogy „az ipar helyreállításának és a német barbár garázdálkodás következményei felszámolásának nehéz feladata rövid idő alatt megoldható."*

Sztálin elvtárs rendkívül figyelmet fordított a Szovjethadsereg által felszabadított körzetek gazdaságának helyreállítására irányuló munkálatokra. Sztálin elvtárs kezdeményezésére a Szovjetunió népbiztostanácsa és a SzK(b)P Központi Bizottsága határozatot hozott „A német megszállás alól fel-

* „Právda" 1943 december 31. 321. sz.

szabadított körzetek gazdasága helyreállításához szükséges halaszthatatlan rendszabályokról."

A szovjetnép hősiesen támogatta fegyveres erőinek hadműveleteit. A szovjet emberek önfeláldozó munkáját a hátországban, a munkásosztálynak, a kolhózparasztságnak, a szovjet értelmiségnek a háború éveiben szerzett érdemeit Sztálin elvtárs a haza védelmében véghezvitt példátlan hőstettként jellemezte.

A Honvédő Háború folyamán egyre jobban megedződött a Szovjetunió népeinek barátsága. A Szovjetország minden népe egy szívvel-lélekkel kelt hazája védelmére.

1944 elején Sztálin elvtárs kezdeményezésére a Szovjetunió Legfelsőbb Szovjetje határozatot hozott a Honvédelmi Népbiztosság és a Külügyi Népbiztosság össz-szövetségi népbiztosságokból szövetségi-köztársasági népbiztosságokká való átalakításáról és arról, hogy a szövetségi köztársaságokban Honvédelmi és Külügyi népbiztosságokat szervezzenek.

E határozatok meghozatala újabb lépést jelentett a nemzeti kérdésnek a Szovjetunión belüli megoldása terén, jelentette a továbbfejlesztését annak a lenini-sztálini nemzetiségi politikának, amely a Szovjetunió valamennyi népének nemzeti államisága sikeres fejlődését biztosítja.

Az 1944-es esztendő a Szovjethadsereg döntő győzelmeinek éve volt. A Szovjethadsereg Sztálin elvtárs zseniális sztratégiai tervét végrehajtva, tíz egymásután következő hatalmas csapást mért a

német csapatokra. Sztálin elvtárs tüzetesen jellemezte e csapásokat a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 27. évfordulója alkalmából mondott beszédében. E csapások eredményeképpen a Szovjetuniónak a német fasiszta területrablók által ideiglenesen megszállt körzetei teljesen felszabadultak, az ellenséget a szovjetföldről kiűztük. A Szovjethadsereg hadműveletei áthelyeződtek Németország és cinkosai területére.

1944 június 20-án a Moszkva városi munkásküldöttek Szovjetje Végrehajtó Bizottságának Elnöke a Szovjetunió Legfelsőbb Szovjetje Elnökségének nevében átnyujtotta a Kremlben az Állami Védelmi Bizottság Elnökének, a Szovjethaderők legfelsőbb főparancsnokának, a Szovjetunió Marsalljának, Joszif Visszarionovics Sztálinnak a „Moszkva védelméért" érem első érmét kitüntetésképpen Moszkva hősies védelmének vezetéséért és a német hadak Moszkva alatti szétverésének megszervezéséért.

1944 július 29-én a Szovjetunió Legfelsőbb Szovjetjének Elnöksége Joszif Visszarionovics Sztálint azokért a rendkívüli érdemekért, amelyeket a Vörös Hadsereg támadó műveleteinek megszervezésében és végrehajtásában szerzett, amely műveletek a német hadsereg óriási méretű vereségét és a német fasiszta területrablókkal vívott harc frontján a helyzet gyökeres megváltozását idézték elő a Vörös Hadsereg javára — a „Győzelem" rendjellel tüntette ki.

A sztálini sztratégiai terv sikeres megvalósítása 1944-ben nagy katonai és politikai eredményekre vezetett. A szovjet hadak csapásainak hatása alatt

a hitleri Németország volt szövetségesei: Románia, Finnország, Bulgária, megadták magukat és Németország ellen indítottak háborút. Magyarország a fegyverletétel küszöbén állott. Ilyen módon alapjában véve teljessé lett Németország elszigetelése. Az így kialakult hadihelyzet azt jelentette, hogy a Szovjetunió képes Németországot a szövetségesek segítsége nélkül, saját erőivel megszállni és Franciaországot felszabadítani. Ez a körülmény arra késztette Anglia volt miniszterelnökét, Churchillt, aki eddig ellenezte a második front létesítését Európában, hogy megszervezze a Nyugat-Európába való behatolást. 1944 júniusában a szövetségesek sikeresen keresztülvitték jelentékeny csapatok partraszállását Észak-Franciaországban.

A hitleri Németország, miként ezt Sztálin elvtárs előrelátta volt, két front harapófogójába került.

Sztálin elvtárs a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 27. évfordulója alkalmából, 1944 november 6-án mondott beszédében kifejezte azt a meggyőződését, hogy a Vörös Hadsereg, miután teljesítette hazafias kötelezettségét azzal, hogy megszabadította a haza földjét az ellenségtől, mindvégig teljesíti történelmi hivatását, végez a fasiszta fenevaddal annak saját barlangjában és kitűzi a győzelem lobogóját Berlin városára.

A szovjet nép mind a fronton, mind a hátországban roppant lelkesedéssel fogadta az ország és a hadsereg által megtett útnak sztálini értékelését és a sztálini útrabocsátó jelszót: Berlinbe!

Megkezdődött a szovjet hadaknak előnyomulása a fasiszta fenevad barlangja felé. A Szovjethadsereg rövid idő leforgása alatt megszabadította a németektől Lengyelország fővárosát, Varsót és mélyen behatolt Kelet-Poroszországba. A szovjet csapatok előnyomulása kiterjedt az egész arcvonalra.

1945 február elején a három szövetséges hatalom — a Szocialista Szovjetköztársaságok Szövetsége, az Amerikai Egyesült Államok és Nagybritannia — vezetői értekezletet tartottak a Krimben.

Ezen az értekezleten igen fontos katonai és politikai határozatokat hoztak a Németország szétzúzásával és háború utáni helyzetével kapcsolatos kérdéseket illetően, valamint a felszabadított Európa alapvető politikai és gazdasági kérdéseiről. Egyetértően megállapították és részletesen kitervezték azoknak az új hatalmas csapásoknak az idejét, méreteit és összeegyeztetését, melyeket a szövetséges seregek kelet, nyugat, észak és dél felől fognak Németországra mérni. Ugyanezen az értekezleten előre elhatározták, hogy a Szovjetunió részt fog venni a Japán elleni háborúban.

Kimagasló történelmi jelentőségű győzelmek közepette ünnepelte a Szovjetország a Vörös Hadsereg fennállásának 27-ik évfordulóját. 1945 januárjában és februárjában, negyvennapi támadás alatt a szovjet csapatok lendületes és mesteri műveleteikkel messze nyugatra vetették vissza az ellenséget, teljesen felszabadították Lengyelországot, felszaba-

dították Csehszlovákia jelentékeny részét, elfoglalták Kelet-Poroszország és Német-Szilézia nagy részét. A szovjet csapatok nyomására kivált a háborúból Magyarország is — Németország utolsó európai szövetségese.

A Vörös Hadsereg téli támadásának sikereit Sztálin elvtárs 1945 február 23-i parancsában értékelte: „A németek feletti teljes győzelem immár közel van"* — mondotta Sztálin.

Sztálin elvtárs rámutatott arra, hogy a Vörös Hadsereg megtanulta, hogyan kell az ellenséget a jelenkori haditudomány szabályainak megfelelően szétzúzni és megsemmisíteni. „A Vörös Hadsereg tábornokai és tisztjei az ellenségre mért csapások során mesterien egyeztetik össze a hatalmas technika tömeges bevetését, a leleményes és lendületes manőverekkel."**

A sztálini sztratégiai terv végrehajtása során a Vörös Hadsereg elfoglalta a német fasiszta csapatok rendkívül fontos felvonulási terepeit délen, hatalmába kerítette Ausztria fővárosát, Bécset, szétzúzta a németek elvágott kelet-poroszországi hadseregcsoportját, elfoglalta a Németország számára életszükségletet jelentő sziléziai iparvidéket és Berlin alá ért. Mindezzel létrejöttek a hitleri Németország elleni utolsó döntő roham előfeltételei.

---

* *Sztálin.* A Szovjetunió Nagy Honvédő Háborújáról. Szikra 1945. 209. old.

** Ugyanott.

Sztálin elvtárs felhívása: „Kitűzni a győzelem lobogóját Berlin városára!"*, új hőstettekre lelkesítette a szovjetembereket, a munka mezején és a csatamezőkön.

Berlin ostroma előestéjén J. V. Sztálin a Szovjetunió Kormányának meghatalmazása alapján aláírja a Szovjetunió és Lengyelország közötti barátsági, kölcsönös segélynyujtási és a háború utáni együttműködésre vonatkozó szerződést. A szerződés aláírásakor 1945 április 21-én tartott beszédében Sztálin elvtárs a következőket mondta:

„A szabadságszerető nemzetek és mindenekelőtt a szláv nemzetek türelmetlenül várják e szerződés megkötését, mert látják, hogy ez a szerződés az Egyesült Nemzetek egységfrontjának megszilárdulását jelenti a közös ellenség ellen Európában."**

1945 május 2-án a rádió a szélrózsa minden irányába elvitte annak a parancsnak szavait, melyet a Szovjet Fegyveres Erők legfelsőbb főparancsnoka a Vörös Hadsereg és Hajóhad csapataihoz intézett: a szovjethaderők „befejezték a német hadak berlini csoportjának szétverését és ma, május 2-án teljesen hatalmukba kerítették Németország fővárosát, Berlint, a német imperializmus központját és a német agresszió fészkét"*** A Vörös Hadsereg teljesítette

---

* *Sztálin.* A Szovjetunió Nagy Honvédő Háborújáról. Id. kiad. 199. old.

** Ugyanott, 178. old.

*** „Právda". 1945 május 3. 106. sz.

a sztálini felhívást — a győzelem lobogója ott lengett Berlin felett !

A hitleri Németország sorsa eldőlt. 1945 május 8-án a német főparancsnokság képviselői Berlinben aláírták a német fegyveres erők feltétel nélküli meghódolásáról szóló okiratot. A szovjet nép Hitler-Németország teljes megsemmisítésével koszorúzott Nagy Honvédő Háborúja győzelmes befejezésének emlékére május 9-e általános, az egész nép ünnepnapjának, a Győzelem ünnepnapjának nyilváníttatott.

Ezen a történelmi nevezetességű napon Joszif Visszarionovics Sztálin rádióbeszéddel fordult a néphez :

„Elvtársak ! Honfitársak és honfitársnők !

Elérkezett a Németország feletti győzelem nagy napja. A fasiszta Németország, melyet a Vörös Hadsereg és szövetségeseink csapatai térdre kényszerítettek, legyőzöttnek ismerte el magát és bejelentette a feltétel nélküli meghódolást . . .

. . . Most már minden alapunk megvan arra, hogy kijelentsük : eljött Németország végleges szétzúzásának történelmi napja, népünknek a német imperializmus felett aratott nagy győzelmi napja . . .

. . . Köszöntelek benneteket kedves honfitársaim és honfitársnőim a győzelem alkalmából !"*

A szovjet nép ujjongva ünnepelte a győzelmet. A szovjet emberek minden gondolata, minden érzése

---

* *Sztálin.* A Szovjetunió Nagy Honvédő Háborújáról. Szikra 1945. 219—221. old.

a felé az ember felé szállt, aki hazánkat a háború nehézségein és megpróbáltatásain átvezette, aki megmentette az országot a pusztulástól, akinek lángelméje megmutatta a győzelemhez vezető utat, akinek akarata győzelemre vezette az országot — a nagy Sztálin felé!

Nagy hazafiúi érdeme Sztálin elvtársnak, hogy a Honvédő Háború alatt *új* vezető katonai tehetségeket tudott kiválogatni, felnevelni és felelős helyekre állítani, amelyek a Németországgal és szövetségeseivel viselt háborúban becsülettel állták meg helyüket. Ilyenek: Bulgánjin, Vasziljevszkij, Konjev, Góvorov, Zsukov, Vatútjin, Csernjachovszkij, Antónov, Szokolovszkij, Merjeckov, Rokosszovszkij, Malinovszkij, Vorónov, Tolbúchin, Jákovljev, Maljinjin, Galjickij, Trofimenko, Gorbátov, Stemenko, Kurászov, Versinjin, Golovánov, Fjedorjenko, Rybalko, Bogdánov, Katukov, Leljusenko és sokan mások.

Május 24-én a Szovjetunió Kormánya a Kremlben fogadást rendezett a Vörös Hadsereg hadseregparancsnokai, a sztálini iskolázottságú hadvezérek tiszteletére.

Sztálin elvtárs ezen a fogadáson beszédet mondott a Szovjetuniónak a Honvédő Háborúban szerzett érdemeiről és mindenekelőtt az orosz nép érdemeiről, mint amelyik a legkiválóbb a Szovjetuniót alkotó valamennyi nemzet között. Az orosz nép, mondta Sztálin elvtárs, — ebben a háborúban általános elismerést érdemelt ki, mint a Szovjetunió vezető ereje országunk népei közt. Sztálin elvtárs

nemcsak azért emelte poharát az orosz népre, mert vezető nép, hanem azért is, mert az orosz világos eszű, szilárd jellemű, nem ismeri a hebehurgyaságot és értelmesen türelmes. Az orosz népnek a Szovjetkormányba, — a kormány politikájának helyességébe vetett hite és az a támogatás, amelyben az orosz nép a Szovjetkormányt és a bolsevik pártot minden tekintetben részesítette — mondta Sztálin elvtárs —, volt „az a döntő erő, amely biztosította a történelmi győzelmet az emberi nem ellensége, a fasizmus felett."*

A legfelsőbb főparancsnoknak, Sztálin elvtársnak parancsára 1945 június 24-én Moszkvában a Vörös Téren a Hadrakelt sereg, a Hajóhad és a Moszkvai helyőrség csapatai felett díszszemlét tartottak — győzelmi díszszemlét. Ide, a Vörös térre hozta el a Szovjethadsereg az általa szétvert és megsemmisített német fasiszta hadseregek és hadosztályok zászlait. Ezeket a zászlókat a győztes szovjet nép lábai elé vetették, a Lenin-Mauzoleum elé, amelynek tribűnjén ott állt a Nagy Hadvezér — Sztálin.

A Szovjetunió Legfelsőbb Szovjetje, kifejezve az egész nép akaratát, 1945 június 26-án a Szovjetunió Marsallját, Joszif Visszarionovics Sztálint rendkívüli érdemeiért, amelyeket a Szovjetunió egész haderejé-

---

* *Sztálin.* A Szovjetunió Nagy Honvédő Háborújáról 4. kiad. Moszkva. Idegennyelvű Irodalmi Kiadó 1946. 190—191. old.

nek megszervezésében és a haderőknek a hitleri Németország feletti teljes győzelemmel végződő Nagy Honvédő Háborúban való kiváló vezetésében szerzett, másodízben tüntette ki a „Győzelem"-rendjellel.

A Hazánk és fővárosa, Moszkva védelmének nehéz napjaiban a Vörös Hadsereg élén álló és a hitleri Németország elleni harcot rendkívüli bátorsággal és határozottsággal vezető Joszif Visszarionovics Sztálinnak, a Szovjetunió Marsalljának a Szovjetunió Hőse címet adományozták, a Lenin-rend és az „Arany Csillag"-érem átnyujtásával.

1945 június 27-én a Szovjetunió összes fegyveres erőinek legfelsőbb főparancsnokát, Joszif Visszarionovics Sztálint felruházták a legmagasabb katonai ranggal, a Szovjetunió Generalisszimusza rangjával.

1945 július 16-án Sztálin Berlinbe érkezett, ahol július 17-étől augusztus 2-ig a Szovjetunió, az Amerikai Egyesült Államok és Nagybritannia hármas értekezlete ülésezett. A berlini értekezlet fontos határozatokat hozott, amelyek a kivívott győzelem megszilárdítására irányultak, a többi közt Németországot, Ausztriát és Lengyelországot illető határozatokat.

Győzelmesen befejezve a háborút a hitleri Németország ellen, a Szovjetunió megfeszített munkához fogott, hogy helyreállítsa a német területrablók által feldúlt gazdasági életet, hogy új gyárakat és ipartelepeket építsen.

De a Szovjetország nem érezhette magát teljes biztonságban mindaddig, amíg fennállott a háború

másik tűzfészke, az imperialista Japán, amely elutasította az Amerikai Egyesült Államok, Nagybritannia és Kína követelését, hogy feltétel nélkül adja meg magát. A szövetségesek a Szovjetunió kormányához fordultak azzal a javaslattal, hogy a Szovjetunió kapcsolódjék bele a japán agresszió elleni háborúba. Szövetségi kötelességéhez híven, a szovjetkormány elfogadta ezt a javaslatot és kihirdette a hadiállapotot Japánnal szemben.

A szovjetnép helyeselte és támogatta ezt a döntést, mint az egyedül célravezető lépést, amely országunknak, nemcsak nyugati, hanem keleti határait is biztosíthatja, siettetheti a háború befejezését és elősegítheti az általános béke lehető leggyorsabb helyreállítását.

1945 augusztus 9-én szovjetcsapatok és a Csendes Óceáni Hajóhad hajói és egységei megkezdték a hadműveleteket a japán hadak ellen a Távolkeleten.

A japánok kvantungi hadserege elkeseredett, de eredménytelen ellentámadások után kénytelen volt beszüntetni az ellenállást, letette a fegyvert s megadta magát a szovjet csapatoknak. A Szovjet Hadsereg felszabadította a japán megszállás alól Mandzsuriát, Dél-Szachalint, Észak-Koreát és a Kurili szigeteket.

A Szovjetunió belépése a Japán elleni háborúba, a Szovjet Hadsereg egységeinek lendületes támadása és jelentékeny japán haderők szétverése csapataink által, Japánt meghódolásra kényszerítették. 1945 szeptember 2-án Japán állami és katonai képviselői

A Szovjetunió Generalisszimusza, J. V. Sztálin, a marsallok, tábornokok és tengernagyok, a SzSzKSz Legfelsőbb Szovjetjének küldöttei, csoportjában *(Fénykép)*

Tokióban aláírták a feltételnélküli meghódolásról szóló okiratot.

A Japán felett aratott győzelem napján Sztálin elvtárs rádióbeszédet mondott. A vezér örömhírt közölt a néppel:

„Mostantól fogva mondhatjuk, hogy országunkat megszabadítottuk a német betörés veszélyétől nyugaton és a japán betörés veszélyétől keleten. Az egész világ népei számára beköszöntött a várvavárt béke."*

Győzött a szovjet társadalmi rend, győzött a szovjet állami rend, győztek a szovjet fegyveres erők, győzött a bolsevikok kommunista pártjának bölcs politikája.

A Honvédő Háború éveiben a szovjet nép még mélyebben átérezte vezérének, tanítómesterének, hadvezérének, barátjának — Joszif Visszarionovics Sztálinnak nagyságát, odaadó kötelességérzetét a Szovjethaza iránt, a szocialista állam gyarapodásának és felvirágzásának szentelt lankadatlan gondoskodását.

Sztálin lelkesítette a szovjet népet az ellenség visszaverésére, Sztálin vezette a szovjet népet győzelemre.

A szovjet fegyveres erők hadműveleteinek és a hátország gazdasági és szervező munkájának vezetésével egyidejűleg Sztálin elvtárs a háború idő-

---

*. *Sztálin.* A Szovjetunió Nagy Honvédő Háborújáról. 4. kiad. Moszkva. Idegennyelvű Irodalmi Kiadó 1946. 200. old.

szakában óriási elméleti tevékenységet fejtett ki, művelte és előbbrevitte a marxista-leninista tudományt.

Azokban a beszédekben és parancsokban, amelyek a „A Szovjetunió Nagy Honvédő Háborújáról" című könyvben vannak egybefoglalva, Sztálin elvtárs továbbfejlesztette a szovjet katonai tudományt, a szovjet szocialista államnak, funkcióinak és erőforrásainak elméletét. Sztálin elvtárs összefoglalta a Szovjetállam háborús viszonyok közti tevékenységének tapasztalatait és kijelölte a Szovjethatalom gazdasági és katonai ereje további megszilárdításának útjait.

A Nagy Októberi Szocialista Forradalom 26. évfordulója alkalmából mondott beszédében Sztálin rámutatott a bolsevikok pártjának, a szovjetrendszernek, a Szovjetunió népei barátságának és a szovjetemberek hazafiságának nagy jelentőségére a fasiszta területrablók felett kivívott győzelemben.

„A Honvédő Háború napjaiban a párt volt a fasiszta területrablók elleni népháború lelkesítője és szervezője. A párt szervező munkája egyesítette és irányította egy közös cél felé a szovjet polgárok minden erőfeszítését, és állította minden erőnket és eszközünket az ellenség megsemmisítésének szolgálatába. A háború alatt a párt még jobban összeforrt a néppel, még szorosabb kapcsolatokat létesített a dolgozók széles tömegeivel.

Ez a forrása államunk erejének."*

---

* *Sztálin.* A Szovjetunió Nagy Honvédő Háborújáról. Szikra 1945. 145—146. old.

A Szovjetunió erejének forrása a szovjet szocialista rendszer.

„A háború tanulságai arról beszélnek, hogy a szovjetrendszer nemcsak a békés építés éveiben legjobb formája az ország gazdasági és kulturális fellendítése megszervezésének, hanem a háború idején is legjobb formája a nép összes erői mozgósításának az ellenség visszaverésére.“*

„Az Októberi Forradalom által létrehozott szocialista rendszer nagy és leküzdhetetlen erőt adott népünknek és hadseregünknek.“**

A háború a Szovjetállam egész anyagi és szellemi erejének, szilárdságának és életerejének kemény próbája volt. A szovjet szocialista állam becsülettel állta ki a próbát és a háborúból még edzettebben, megerősödve és megszilárdulva került ki, miként ezt Sztálin elvtárs előre is látta.

Sztálin elvtárs új tanulságokat és általános következtetéseket vont le a Szovjetállam gazdaságának jelentőségét illetőleg. A háború tapasztalatai, mondta Sztálin elvtárs, megmutatták, hogy a „Szovjetállam gazdasági alapja hasonlíthatatlanul életképesebbnek bizonyult, mint az ellenséges államok gazdasága.“***

Míg az ellenséges államok gazdasága a háború folyamán mindjobban hanyatlott, a Szovjetunió

---

* *Sztálin.* A Szovjetunió Nagy Honvédő Háborújáról. Szikra 1945. 146—147. old.

** Ugyanott, 185. old.

*** Ugyanott, 185. old.

nemcsak azt érte el, hogy a frontot elegendő mennyiségű fegyverrel és lőszerrel tudta ellátni, hanem még tartalékokat is tudott gyüjteni. A háború három utolsó évében a szovjet harckocsi-ipar évente átlag több mint 30.000 harckocsit, motorágyút és páncélos gépkocsit gyártott ; a repülőgép-ipar mintegy 40.000 repülőgépet ; az ágyú-ipar mintegy 120.000 mindenféle kaliberű ágyút, mintegy 450.000 kézi és nehéz géppuskát, több mint 3 millió puskát és mintegy 2 millió golyószóró puskát, az aknavetőgyártóipar pedig mintegy 100.000 aknavetőt. Minőség dolgában a szovjetfegyverzet nemcsak hogy nem maradt a német mögött, de felül is múlta azt.

A szovjet embereknek a német fasiszta területrablók elleni harcát elemezve, Sztálin elvtárs rendkívül fontos következtetést vont le a szovjet népnek az emberiség történetében szerzett nagy örténelmi érdeméről : „A szovjet nép önfeláldozó harcával megmentette az európai civilizációt a fasiszta pogromvitézektől."*

Sztálin elvtárs megállapította, hogy a szovjet nép hősies nép, amely csodákra képes és győztesként kerül ki a legsúlyosabb megpróbáltatásokból.

A Szovjetunió erejének legfőbb forrása, mondta Sztálin elvtárs, országunk népeinek barátsága, amely a háború minden nehézségét és megpróbáltatását kiállotta és a szovjet embereknek a fasiszta hódítók elleni közös harcában még jobban megedződött.

* *Sztálin*. A Szovjetunió Nagy Honvédő Háborújáról. Szikra 1945. 190. old.

Országunk népeinek nagy és megbonthatatlan barátsága a lenini-sztálini nemzetiségi politikának szilárd alapján épült és a történelemben mintaképe a nemzeti kérdés igazságos megoldásának.

A vadállatias nacionalizmus és faji gyűlölködés hitleri ideológiáját legyőzte az összes fajok és nemzetek egyenlőjogúságát valló szovjet ideológia, a népek barátságának ideológiája. A szovjet nép nemcsak katonai és gazdasági győzelmet aratott a hitleri Németországon, hanem erkölcsi és politikai vereséget is mért rá.

Igen nagy jelentőségű Sztálin elvtárs tétele a szovjet hazafiságról, amely a szovjet emberek hátországban véghezvitt munka-hőstetteinek és a szovjet harcosok fronton véghezvitt dicső hőstetteinek forrása. „A szovjethazafiságnak az az ereje — mondja Sztálin elvtárs —, hogy nem faji vagy nacionalista előítéletekre, hanem a népnek Szovjethazája iránti lelkes odaadására és hűségére, országunk összes nemzetei dolgozóinak testvéri szövetségére támaszkodik. A szovjethazafiságban harmónikusan olvadnak egybe a népek nemzeti hagyományai és a Szovjetunió minden dolgozójának közös érdekei ... Ugyanakkor a Szovjetunió népei tiszteletben tartják más országok népeinek jogait és függetlenségét, és mindíg készek voltak békében és barátságban élni a szomszéd államokkal. Ebben kell látnunk államunk és a szabadságszerető népek fejlődő, erősbödő kapcsolatainak alapját.“*

* *Sztálin.* A Szovjetunió Nagy Honvédő Háborújáról. Szikra 1945. 188—189. old.

Sztálin elvtárs továbbfejlesztette az élenjáró szovjet haditudományt. Sztálin elvtárs kidolgozta a háború sorsát eldöntő állandóan ható tényezőkről szóló tételt és még egész sorát a tételeknek : az aktív védelemről s az ellentámadás és támadás törvényeiről, a különféle fegyvernemek és a haditechnika összeműködéséről, a háború jelenkori feltételei mellett, a nagy harckocsi- és repülőgép-tömegek szerepéről a modern háborúban, a tüzérségről, mint a leghatalmasabb fegyvernemről. A háború különböző szakaszaiban a sztálini géniusz mindíg helyes, a helyzet különlegességeit teljes mértékben számba vevő megoldásokat talált.

A sztálini hadiművészet mind a védelemben, mind a támadásban megnyilvánult. Sztálin elvtárs utasításainak megfelelően a szovjet haderők aktív védekezése az ellentámadás előkészítésével párosult. A támadás szilárd védelemmel párosult. Sztálin elvtárs mesterien dolgozta ki és alkalmazta a manőverezés új taktikáját, az ellenséges front néhány szakaszán egyidejűleg véghezvitt áttörésnek taktikáját, amely arra irányul, hogy az ellenségnek ne legyen módjában tartalékait erős támadó ökölbe összeszedni; az ellenséges front néhány szakaszán különböző időben véghezvitt áttörésének taktikáját — amikor az egyik áttörés követi a másikat —, amely taktika arra irányul, hogy az ellenséget a csapatok átcsoportosításával járó idő- és erőveszteségre kényszerítse ; az ellenséges szárnyak áttörésének, a hátbatámadásnak, a nagy ellenséges hadcsoportok bekerítésének

és megsemmisítésének taktikáját. Sztálin elvtárs zseniális éleslátással ismerte fel és hiusította meg az ellenség terveit. Azokban az ütközetekben, amelyekben Sztálin elvtárs vezette a szovjet csapatokat, a hadművéleti művészet kimagasló példái testesülnek meg.

A Szovjet Hadseregnek Sztálin generalisszimusz vezérlete alatt megvalósított valamennyi hadműveletét az alkotóerő sajátszerűsége, az elgondolás eredetisége jellemzi.

Sztálin elvtárs mintapéldáit adta annak, miképpen kell a Szovjetunió nemzetközi viszonylatai és külpolitikája kérdéseit a háború és a háborút követő idők körülményei közt tudományos alapon megoldani.

Sztálin elvtárs kifejtette az európai népek állami, gazdasági és kulturális életének a fasiszta Németország felett kivívott győzelem utáni megszervezését és helyreállítását célzó intézkedések és politika programját.

Még javában folyt a háború, amikor Sztálin elvtárs — 1942-ben — megfogalmazta a hitlerellenes koalíció cselekvési programjának legfontosabb elveit. Ezek az elvek a következők: a faji kiváltságok megszüntetése; a nemzetek egyenjogúsága és területük sértetlensége; a leigázott népek felszabadítása és felségjogaik helyreállítása; minden nemzet joga arra, hogy saját kívánságának megfelelően rendezkedjék be; a demokratikus szabadságjogok helyreállítása.

A Nagy Októberi Szocialista Forradalom 27.

évfordulóján Sztálin elvtárs ezt mondotta beszédében: „A Németország elleni háború megnyerése egy nagy történelmi feladat megvalósítását jelenti. A háború megnyerése azonban még nem jelenti azt, hogy biztosítottuk a népek tartós békéjét és kellő biztonságát a jövőre nézve. Feladatunk nemcsak az, hogy megnyerjük a háborút, hanem az is, hogy lehetetlenné tegyük új támadás és új háború létrejöttét, ha nem is örökre, de legalább is hosszú időre."*

Arról szólva, hogy meg kell őrizni minden ország biztonságát és egy nemzetközi szervezetet kell létesíteni, Sztálin elvtárs figyelmeztetett arra, hogy az egyesült nemzetek részéről ezirányban foganatosított intézkedések „eredményesek lesznek, ha a nagyhatalmak, amelyek a hitleri Németország elleni háború főterhét viselték, továbbra is az egyetértés és megegyezés szellemében fognak eljárni. Nem lesznek eredményesek, ha véteni fognak ez ellen az elengedhetetlen feltétel ellen."**

A Szovjetunió által a Honvédő Háborúban kivívott történelmi jelentőségű győzelmeknek lélekemelő képét és a szocialista társadalom erői további fejlesztésének nagyszerű programját tárta elénk Sztálin elvtárs abban a beszédében, amelyet 1946 február 9-én, Moszkva városa Sztálini választókerülete választóinak gyűlésén mondott. Sztálin elvtárs

---

* *Sztálin.* A Szovjetunió Nagy Honvédő Háborújáról. Szikra 1945. 195. old.

** Ugyanott. 198—199. old.

a népgazdaság fejlesztésének új, negyedik ötéves tervéről beszélt, amelynek alapvető feladata, hogy helyre kell állítani és túl kell haladni az ipar és a mezőgazdaság háborúelőtti színvonalát.

Sztálin elvtárs a jövőt illető tervekről, a Szovjetország népgazdaságának és tudományának új, hatalmas fellendüléséről beszélt, és azoknak a feltételeknek megteremtéséről, amelyek biztosítják majd hazánkat mindenféle esetlegességekkel szemben, egyre magasabb szintre emelik majd gazdasági és katonai erejét és biztosítani fogják kultúrájának új fellendülését és a nép jólétének növekedését.

1946 februárjában a szovjet nép a Sztálini Alkotmány alapján lefolyt új választásokon küldötteket választott a Szovjetunió Legfelsőbb Szovjetjébe. A választások ékesen szóló és meggyőző tanubizonyságot tettek arról, hogy milyen odaadással viseltetik a szovjet nép a bolsevik párt, a szovjetkormány és a hőn szeretett Sztálin iránt. A kommunisták és pártonkívüliek blokkjára a Szövetség Szovjetje választásánál 99.18%, a Nemzetiségek Szovjetje választásánál 99.16% szavazott.

* * *

Sztálin elvtárs élete és tevékenysége elválaszthatatlanul össze van kapcsolva tanítójának és nevelőjének, Vladimir Iljics Leninnek életével, hősies bolsevik pártunk történetével, a nagy szovjet nép történetével.

Sztálin elvtárs élete ezenkívül össze van kapcsolva a nemzetközi munkásmozgalommal és a gyarmati népeknek az imperialista elnyomás elleni nemzeti felszabadító harcával. A nagy vezérek, Lenin és Sztálin vezetése alatt növekedett és fejlődött a Kommunista Internacionále. Miként az I. Internacionále története elválaszthatatlanul egybeforrott Marx és Engels nevével, ugyanúgy forrt egybe a III., a Kommunista Internacionále története Lenin és Sztálin nevével. A Kommunista Internacionále fontos szerepet játszott az élenjáró munkások igazi munkáspártokba való tömörülése ügyében. Befejezvén történelmi szerepét, a Kommunista Internacionále a második világháború időszakában megszünt. 1943 májusában a Kommunista Internacionále Végrehajtó Bizottságának Elnöksége javaslatott tett a Kominternnek, mint a nemzetközi munkásmozgalom központjának feloszlatására. A Komintern szekciói ezt a javaslatot jóváhagyták.

Az egész világon munkások milliói Sztálinban látják tanítójukat, akinek klasszikus műveiből tanulták és tanulják meg azt, hogyan kell sikerrel harcolni az osztályellenséggel, hogyan kell előkészíteni a proletariátus végső győzelmének előfeltételeit. Sztálin befolyása — annak a nagy, dicső bolsevik pártnak befolyása, amelyben a kapitalista országok munkásai a munkásosztály követésre méltó mintapártját látják. Ennek a pártnak vezetése alatt nemcsak megdöntötték a kapitalizmust és megteremtették a Szovjethatalmat — a dolgozók hatal-

mát, de felépítették a szocializmust is a Szovjetunióban.

Az egész világ munkásai tudják, hogy minden szó, amit Sztálin kiejt — a szovjet nép szava, hogy Sztálinnak minden szavát követi a tett. A győzelmes szocialista forradalom, a szocializmus felépítése a Szovjetunióban, a szovjet nép győzelme a Honvédő Háborúban — e tapasztalatok alapján az egész világ munkásai meggyőződtek Lenin és Sztálin ügyének mély, eleven igazságáról. Ma az összes szabadságszerető népek Sztálinban a béke, a biztonság és a demokratikus jogok igazi és tántoríthatatlan védelmezőjét látják.

Joszif Visszarionovics Sztálin — a párt lángelméjű vezére és tanítómestere, a szocialista forradalom nagy sztratégája, a Szovjetállam vezetője és hadvezér. Kérlelhetetlenség a szocializmus ellenségeivel szemben, mélységes elvhűség, a világos forradalmi perspektívának, a cél világosságának összekapcsolása a cél elérésében kifejtett rendkívüli szilárdsággal és állhatatossággal, a vezetés bölcsessége és konkrét jellege, elszakíthatatlan kapcsolat a tömegekkel — ezek a sztálini munkastílus jellemző vonásai. Lenin után nem volt még a világon vezér, akinek olyan óriási, milliós munkás- és parasztttömegek vezetése jutott volna osztályrészül, mint Sztálinnak. Sztálin mindenkinél jobban ért ahhoz, hogyan kell a tömegek forradalmi, alkotó tapasztalatait általánosítani, kezdeményezésüket felkarolni és fejleszteni, a tömegektől tanulni és a

tömegeket tanítani, vezetni őket előre, a győzelemre.

Sztálin egész tevékenysége mintaképe számunkra annak, hogyan kapcsolódik össze hatalmas elméleti képesség a forradalmi harc rendkívüli méretű és lendületű gyakorlati tapasztalataival.

Sztálin, legközelebbi munkatársaival, kipróbált leninistákkal együtt, a bolsevikok nagy pártjának élén vezeti a munkásoknak és parasztoknak a történelemben eddig még nem látott, soknemzetű, szocialista államát. Útmutatásai a szocialista építőmunka minden területén vezérfonalak a cselekvés számára. Sztálin elvtárs munkája rendkívül sokoldalú, energiája valóban csodálatos. Mérhetetlen azoknak a kérdéseknek köre, amelyekre Sztálin figyelme kiterjed: a marxizmus-leninizmus elméletének legbonyolultabb kérdései — és iskolakönyvek a gyermekek számára; a Szovjetunió külpolitikájának kérdései — és a proletár főváros építkezési munkálatainak mindennapi kérdései; a Nagy Északi-tengeri út megteremtése — és a kolchiszi mocsarak lecsapolása; a szovjetirodalom és művészet fejlődésének problémái — és a kolhózok életét rendező szabályzat szerkesztése s végül: a hadi művészet legbonyolultabb elméleti és gyakorlati kérdéseinek eldöntése.

Mindenki ismeri a sztálini logika ellenállhatatlan erejét, Sztálin elméjének kristályos világosságát, acélos akaratát, a párt iránti odaadását, a népbe vetett izző hitét és a nép iránti szeretetét. Mindenki

előtt ismeretes szerénysége, egyszerűsége, tapintatossága az emberekhez való viszonyában s könyörtelensége a nép ellenségeivel szemben. Mindenki előtt ismeretes, hogy nem tudja elviselni az üres hűhót, a szájhősöket és szószátyárokat, a sápítozókat, a rémüldözőket. Sztálin bölcs, óvatos, a bonyolult politikai kérdések eldöntésében, ott, ahol az összes pluszok és minuszok minden oldalról való számbavétele szükséges. S ugyanakkor Sztálin egyúttal a merész forradalmi elhatározások és fordulatok nagy mestere.

Sztálin — méltó folytatója Lenin művének, vagy, ahogy nálunk a pártban mondani szokták: Sztálin a ma Leninje.

Azoknak a szervezeteknek és elvtársaknak, akik 1929-ben 50. születésnapja alkalmából üdvözölték, Sztálin ezt írta: „Jókívánságaikat és üdvözleteiket a munkásosztály nagy pártjának javára írom, amely engem saját képére és hasonlatosságára teremtett és nevelt... Ne kételkedjenek abban, elvtársak, hogy én a jövőben is kész vagyok odaadni a munkásosztály ügyének, a proletár forradalom és a világkommunizmus ügyének minden erőmet, minden képességemet és ha kell, minden csepp véremet, az utolsó cseppig."*

Sztálinban látják a Szovjetunió népei hősiességük, honukhoz való ragaszkodásuk, hazaszeretetük megtestesülését. „Sztálinért! A Hazáért!" — ezzel

* „Právda". 1929 december 22. 302. sz.

a kiáltással ajkukon zúzták szét a dicső Szovjethadsereg harcosai legádázabb, álnok ellenségüket — a fasiszta Németországot és tűzték ki a győzelem lobogóját Berlin ormára.

„Sztálinért! A Hazáért!" — ezzel a kiáltással ajkukon zúzták szét a Szovjethadsereg és a Szovjet Hajóhad harcosai az imperialista Japánt és megteremtették a Szovjethatalom határainak biztonságát a Távolkeleten.

Sztálin nevét hordta szívében a Szovjetunió munkásosztálya, amikor a Nagy Honvédő Háborúban példátlan munka-hőstettet vitt véghez, ellátva a Vörös Hadsereget elsőrangú felszereléssel és hadianyagokkal.

Sztálin nevét hordta szívében a kolhózparasztság, amikor önfeláldozóan munkálkodott a mezőkön, hogy a Vörös Hadsereget és a városokat élelemmel és ipari nyersanyagokkal ellássa.

Sztálin nevét hordta szívében a szovjet értelmiség, amikor odaadóan dolgozott az ország védelme érdekében, tökéletesítette a Vörös Hadsereg fegyverzetét, a termelés technikáját és szervezetét és előbbre vitte a szovjet tudományt és kultúrát.

Sztálin nevét hordja szívében az egész szovjet nép, amikor sikeresen hegeszti be a háború ütötte sebeket és harcol a népgazdaság és a szovjetkultúra új hatalmas fellendüléséért.

Sztálin neve — a szovjet nép bátorságának és dicsőségének szimbóluma s újabb hősi tettekre hív nagy Hazánk üdvére.

Sztálin nevét hordják szívükben a szocializmus országának ifjai és lányai, pionérjai és pionérlányai. Legforróbb vágyuk, hogy olyanok legyenek, mint Lenin, mint Sztálin, hogy lenini-sztálini típusú politikai szereplők legyenek. A párt hívó szavát, Sztálin elvtárs hívó szavát követve, építette fel a szovjet ifjúság a szocialista ipar óriásait, teremtett városokat az őserdőben, épített és épít csodás hajókat, hódítja meg a sarkvidéket, sajátítja el a modern technikát az iparban és a mezőgazdaságban, erősíti hazánk védelmét, végez alkotó munkát a tudományban és művészetben, adta a hősiesség és bátorság példáit a Honvédő Háború harcmezein és az önfeláldozó munka példáit a hátországban a Szovjethadsereg győzelméért. A Lenin és Sztálin nevelte Kommunista Ifjúsági Szövetség hű segítője a bolsevik pártnak, megbízható fölváltója a kommunizmus idősebb nemzedékének.

A Szovjetunió népei sok-sok nyelven éneklik dalaikat Sztálinról. Ezekben a dalokban a Szovjetunió népeinek végtelen szeretete és határtalan odaadása tükröződik nagy vezére, tanítója, barátja és hadvezére iránt.

Sztálin neve a népköltészetben egybeolvad Lenin nevével. „Megyünk Sztálinnal, úgy mint Leninnel, beszélünk Sztálinnal, úgy mint Leninnel, ő tudja minden gondolatunkat, egész életében rólunk gondoskodik" — olvassuk az egyik pompás orosz népmesében.

Sztálin neve a szovjet társadalom erkölcsi és politikai egységének szimbóluma.

Sztálin nevéhez fűzi az egész haladó emberiség, minden szabadságszerető demokratikus nép a tartós és szilárd békébe és biztonságba vetett reményeit.

„A mi szerencsénk az, hogy a háború nehéz éveiben a Vörös Hadsereget s a szovjet népet a Szovjetunió bölcs és kipróbált vezére — a nagy Sztálin vezette előre. Sztálin generalisszimusz nevével összeforrva vonulnak be hazánk történelmébe és a világtörténelembe hadseregünk dicső győzelmei. Sztálin, a nagy vezér és szervező vezetése alatt most hozzáláttunk a békés építőmunkához, hogy elérjük a szocialista társadalom erőinek igazi felvirágzását és igazoljuk azokat a legszebb reményeket, amelyeket szerte a világon barátaink belénk helyeznek."*

★

* *V. M. Molotov.* A Nagy Októberi Szocialista Forradalom 28. évfordulója. 1945. 18—19. old., oroszul.

KÉPMELLÉKLETEK

Sztálin 4
Sztálin 1894-ben 11
Sztálin 1900-ban 17
Lenin, Sztálin és Kalinin az OK(b)P VIII. kongresszusán. 1919 március 69
Lenin és Sztálin Gorkiban. 1922 81
Sztálin és Kirov. Leningrád. 1926 . . . 97
Sztálin a Fekete-tengeri Hajóhad „Cservona Ukrajna" nevü cirkálója fedélzetén. 1929 július 25 113
Sztálin és Gorkij 133
Sztálin a tusinói repülőtéren gyermekek között. 1936 143
Sztálin a dolgozószobájában 151
A SzSzKSz Legfelsöbb Szovjetje Elnökségének ülése 157
J. V. Sztálin 165
J. V. Sztálin (B. Karpov festömüvész rajza) 197
A Szovjetunió Generalisszimusza, J. V. Sztálin, a marsallok, tábornokok és tengernagyok — a SzSzKSz Legfelsöbb Szovjetjének küldöttei — csoportjában . 213

TARTALOM

I. [1879—1904] 7

II. [1904—1907] 24

III. [1907—1912] 41

IV. [1912—1917] 47

V. [1917—1918] 54

VI. [1918—1919] 63

VII. [1920—1926] 77

VIII. [1926—1929] 100

IX. [1929—1934] 118

X. [1935—1941] 138

XI. [1941—1946] 175